

Matiu

Nanusian Təuvir Rəha İesu Kristo İətəm Matiu Təmətei

Nəghatian əkuəkir rəha nauəuə u Matiu

?Pəh təmətei nauəuə u? Matiu təmətei nauəuə u. In iətəmi tueləf kəti rəha İesu. Nərgin kəti min u Lifai. Matiu in iətəm İsrəl iətəm tatos məni rəha takis rəha kəpmən rəha Rom. Mətəu İesu təmauin lan məmə in otuva rəhan kəti iətəmimi.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? Təmətei nauəuə u tatuvən o nətəm İsrəl, mətəu təmətei e nəghatian Kris iətəm təhmen e Bislama rəha nətəmimi min rəfin ikin əha. (Afin-to “Nəghatian Kris” e tiksınəri.)

? Natigian təhro lanu nian təmətei? Nauəuə u tatilpin Oltestimin mine Niutestimin mətəu-inu in tətəghati tepət e nəghatian rəha iəni min rəha Uhgın aupən iətəm kəmətei e Oltestimin. Kəməutəhtahnin iətəmi kəti iətəm otuva mosmiəgəh ilah. Kətauin e iətəmi u məmə Kristo, uə Məsaiə. E nian rəha İesu, nətəm İsrəl kəmautatig ahgəl kəpmən rəha Rom.

? Təmətei nauəuə u o nak? Matiu təmətei nauəuə u məmə otəni pətigəm vivi məmə İesu in Kristo (Məsaiə), iətəmi iətəm Uhgın təməni rəkis məmə otəpanahli=pa məmə otuva mosmiəgəh İsrəl. Matiu təməghati e nəghatian tepət rəha Uhgın e Oltestimin iətəm iəni min kəmotəghati lan e İesu, kəni mətəgətun məmə nəghatian min u kohiet=pa e nəmiəgəhian rəha İesu. Kəni Matiu tolkeikei məmə

nətəmimi okotəhrun məmә Iesu in Kig iətəm in ilis
e kig mīn rəfin.

Tipi Iesu Kristo tərāh mīn
(Luk 3:23-38)

¹ Ilah mīn u nərgi tipi Iesu Kristo tərāh mīn
nəuvein. Kig Tefit in tipin tərāh asoli kəti. Kəni
tipin tərāh asoli mīn kəti u tətəupən in Epraham.

² Epraham in tatə rəha Aisək,
kəni Aisək in tatə rəha Jekəp,
kəni Jekəp in tatə rəha Juta mine pian mīn,

³ kəni Juta in tatə rəha Peres mine Serə,
rəhalau mamə u Temar,

kəni Peres in tatə rəha Hesron,
kəni Hesron in tatə rəha Ram,

⁴ kəni Ram in tatə rəha Aminatap,
kəni Aminatap in tatə rəha Nason,

kəni Nason in tatə rəha Salmon,

⁵ kəni Salmon in tatə rəha Poas u rəhan mamə
Rehap,

kəni Poas in tatə rəha Opet u rəhan u mamə
Rut,

kəni Opet in tatə rəha Jese,

⁶ kəni Jese in tatə rəha Kig Tefit.

Kəni Kig Tefit in tatə rəha Solomən u rəhan mamə
in pətan rəha Uraiə aupən,

⁷ kəni Solomən in tatə rəha Rehopom,

kəni Rehopom in tatə rəha Apia

kəni Apia in tatə rəha Asa,

⁸ kəni Asa in tatə rəha Jehosəfat,

kəni Jehosəfat in tatə rəha Jehorəm,

kəni Jehorəm in kəha tərəh rəha Usaiə,

⁹ kəni Usaiə in tatə rəha Jotəm,

kəni Jotəm in tatə rəha Ahas,

kəni Ahas in tatə rəha Hesikaiaə,

¹⁰ kəni Hesikaiaə in tatə Mənase,

kəni Mənase in tatə rəha Amon,

kəni Amon in tatə rəha Josaiə,

¹¹ kəni Josaiə in tatə rəha Jekonaiə mine pian min, kəni uərisig lan, tikimir min rəha nəuaniləuis min rəha Isrel kəmotəmki ilah məhuvən Papilon məmə ilah okəhuva slef min rəhalah.

¹² Kəni inu nərgi kəha min iətəm təmətuəuin e nian nəuaniləuis min rəha Isrel kəməhuvən Papilon.

Jekonaiə in tatə rəha Sealtiel,

kəni Sealtiel in kəha rəha Serupapel,

¹³ kəni Serupapel in tatə rəha Apiut,

kəni Apiut in tatə rəha Eliakim,

kəni Eliakim in tatə rəha Asor,

¹⁴ kəni Asor in tatə rəha Satok,

kəni Satok in tatə rəha Akim,

kəni Akim in tatə rəha Eliut,

¹⁵ kəni Eliut, in tatə rəha Eleasar,

kəni Eleasar in tatə rəha Matən,

kəni Matən in tatə rəha Jekəp,

¹⁶ kəni Jekəp in tatə rəha Josip u iərman rəha Meri.

Kəni Meri təmələs Iesu, kəni kətauin lan məmə Krīsto iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa.

¹⁷ Təmətuəuin e Epraham mətəuarus=pən Kig Tefit, kəha tərəh min əmə u nəuvein kəmətei rəkis

nərgilah, ilah fotin. Kəni təmətuəuin mīn e Kig Tefit mətəuarus=pən nəuaniləuis mīn rəha Isrel kəməhuvən Papilon, kəha tərəh mīn ilah rəfin fotin. Kəni təmətuəuin mīn e nəuaniləuis mīn rəha Isrel kəməhuvən Papilon mətəuarus=pən Kristo iətəm Uhgīn təməni məmə otahli=pa, kəha tərəh mīn ilah rəfin fotin.

*Nairiən rəha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Inu nanusiən təuvir rəha nairiən rəha Iesu Kristo.

Məmə rəha Iesu, nərgin u Meri, kinəni rəkis məmə okos rəhan kətim kan məmə otitəu=pən suah kəti, nərgin u Josip. Mətəu e nian kəsieuva əhanəhiən muatig pəti kətiəh, kəni Josip təsuvən əhanəhiən meruh, mətəu Narmin Rəha Uhgīn tinol məmə Meri, iəpəou tinatig rəkis lan.

¹⁹ Kəni rəhan iauəhli Josip in iətəmi əhruahru, kəni tətəlig lan məmə otəpəh Meri, mətəu in təsolkeikeiən məmə otol Meri taulis, kəni nikin təhti məmə otəsəni pətigəmiən kəm nətəmimi.

²⁰ Mətəu nian nikin təmatəhti məmə in otol nətəligiən əha, kəni agelo kəti rəha Iərməniḡ tuva ohni e nəməhlairiən məni=pən kəm in məmə, “Josip, mipi Tefit tərəh. Onəsəḡiniən məmə onəkit Meri məmə in rəham pətan, mətəu-inu suakəku əha tətətig lan, in təmsipən əmə e Narmin Rəha Uhgīn.

²¹ Kəni in otələs nətīn kəti iərman, kəni onəkəuin e nərgin məmə Iesu* mətəu-inu in otosmiəḡəh rəhan mīn nətəmimi e nolīn tərəh mīn rəhalah.”

1:18 Luk 1:27,35 * **1:21** Nərgin u Iesu, nipətin tətəni məmə, “Iərməniḡ tatosmiəḡəh” **1:21** Luk 1:31; 2:21

²² Natimnati min rəfin əha kəməhuva motol əmə nıpəhrıənıən e nəghatıən rəha İərmənıg İətəm rəhan kəti İəni təməni aupən İkın məmə,

²³ “Pətan mıtə kəti İətəm İərman təsuvən əhanəhıən ohni, otəpəh məuıg, kəni məpanələs nətın kəti İərman, kəni okauın e nərgın məmə İmanıuel,” İnu nıpətın təni məmə, “Uhgın tətatıg kitah min.”

²⁴ Kəni nıan Josıp təmair, kəni təmıtəu=pən əmə nəghatıən rəha agelo rəha İərmənıg. Kəni təmuvən mıt Meri muva e rəhan lahuənu məmə rəhan pətan,

²⁵ mətəu İn təməsuvən əhanəhıən meh matuvən mətəuarus=pən Meri tələs nətın İərman. Kəni Josıp təmauın e nərgın məmə İesu.

2

Nətəmi asoli kəmotəsal e İesu

¹ İesu təmair əpəha nıtəni Jutiə e taun Petlehem e nıan Kıg Herot Asoli İn təmətərmənıg İan. Kəni uərisıg İan, nətəmi asoli min nəuveın kəmotıparı İəu məhuva Jerusıləm. Koteinatıg vıvı e nənıən nıpətı məhau min. Kəni məhuva motətəpuəh məmə, ² “?Suakəku u İn İə, İətəm təmair məmə İn kıg rəha nətəm İsrel? İəmotəh rəhan məhau təməri əpəha parı, kəni İəkəhuva məmə İəkotəfən nısıaıən kəm İn.”

³ Nian Kig Herot Asoli tāmətəu nəghatiən əha, ilah nətəm Jerusiləm nīkilah rəfin təmərəh.*

⁴ Kəni tuhapumīn pris asoli mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou rəha nəfakiən rəha nətəm Isrel, kəni mətəpuəh o lah məmə, “?Kristo iətəm Uhgīn təməni rəkis məmə otahli=pa, in otair iə?”

⁵ Kəni kəmotəni=pən kəm in məmə, “In otair əpəha taun Petlehem e nītəni rəha Jutiə. Mətəu-inu iəni kəti rəha Uhgīn aupən, təmətəi tol lanu lan məmə,

⁶ †Ik Petlehem əpəha e nītəni Juta,† ko kəsəniən məmə ik nati əpnəpīn e nətəmi asoli mīn əpəha ikin Juta, mətəu-inu iətəmi asoli kəti otsipən lam, kəni in otateh vivi rəhak mīn nətəm Isrel təhmen=pən e iətəmi tətəsal vivi o rəhan mīn sipsip mīn.’ ”

⁷ Kəni Kig Herot Asoli təmauīn e nətəmi mīn u koteinatig vivi e nəniən nīpəti məhau mīn kəhuva tuhapumīn oneuən ilah, mətəpuəh o lah məmə məhau əha təməri əhruahru e nian nak, kəni kəmotəni=pən nian rəha məhau kəm in.

⁸ Kəni in təməni=pən kəm lah məmə, “Əhuvən Petlehem motəsal vivi e suakəku. Nian

* **2:3** Herot nīkin təmauit məgīn mətəu tāmətəu məmə kig kəti mīn tinair. Kəhrun nəniən məmə “nīki Jerusiləm rəfin təmauit,” nīpətīn u məmə nətəmi asoli mīn rəha Herot kəmotəgīn. Uə mətə nətəmimi mīn rəfin nəuvein kəmotəhrun məmə nəmə kig kəti mīn təri, kəni okəkeikei kol nəluaginīən kəti kəm nətəm Rom, mətəu-inu Rom in təmətərməniḡ e Isrel e nian əha. † **2:6** Aupən ikin, nətəmimi rəha Isrel kəmotatig e profens tepət, kəni nītəni Juta in təhmen e profens kəti rəha Isrel. Mətəu kəməhuva slef mīn rəha Asiria mīnəhuvən ikin əha, kəni uərisig lan, kəməhuva slef mīn rəha Papilon məhuvən məutatig ikin. Nian nətəm Isrel kəmohtəliḡ=pa Isrel, mətəu kəməhuvən ikin kətīəh əmə, iuəkir o Jerusiləm. Kətauīn ikin əha məmə Jutiə. **2:6** Maeka 5:2; Jon 7:42

onəkoteruh, kəni nəkotos nəghatiən lan məhuva məmə iəu mīn iəkuvən məfən mīn nisiaiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotətəu nəghatiən əha, kəmohtiet məhuvən, kəni moteh məhau əpələ iətəm kəmoteh əpəha pari, kəni nīkilah təmagiən təmagiən ohni. Kəni məhau u təmaupən e lah muvən məhtul əhruahru əha suakəku əpələ tətəpili ikin.

¹¹ Kəni kəməhuvən əha imə, moteh suakəku ilau rəhan mamə Meri. Kəni kəmotasiəulin mautəfən nisiaiən kəm suakəku əha. Kəni kəmotialgi nautə e rəhalah kətim mīn iətəm nəhmtilah tiəkis, motəfən kəm in. Kəmotəfən aiən u kol toraip-oraip, mīne nati kəti mīn iətəm nəmiəvin təuvir nian kuan e nigəm, nərgin u frankinsens, mīne fomət iətəm nəmiəvin təuvir, nərgin u mir.

¹² Kəni Uhgīn təməniəhu ilah e nəməhlairiən məmə okəsohtəlig-pəniən o Kig Herot Asoli. Kəni inəha ilah kəmotəuvlək e Kig Herot məhuvən=pən e suaru pişin mautəhuvən imalah ikin.

Josip mine Meri kəmuos Iesu mihlagim mihluvən Ijip

¹³ Nian nətəm koteinatig vivi mīn u kəmohtiet rəkis mīnautəhuvən, kəni agelo kəti rəha Uhgīn təmuva miet pətigəm o Josip e nəməhlairiən mətəni=pən kəm in məmə, “Əhtul uəhai, mələs suakəku ilau rəhan məmə, onəklagim mihluvən əpəha Ijip. Kəni onəklatig əha ikin mīlətəuarus=pən iəu əmə iəkəni=pinə mīn kəm ik məmə onəklitəlig=pa mīn, mətəu-inu otəsuvəhiən, Kig Herot Asoli otəsal e suakəku u məmə otohamu.”

14 Kəni əmeiko e nian əmə əha lapin, Josip təməhtul mələs suakəku ilau rəhan məmə mihlagim mihluvən əpəha Ijip.

15 Kəni kəməhlatig e nitəni əha mīlətəuarus Kig Herot Asoli timis. Nati u tinuva məmə otol nipəhriənian e nəghatiən iətəm lərmənig təməni rəkis aupən e nəghatiən rəha iəni kəti tətəni lanu lan məmə, “Iəmauin e nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Soldiə mīn rəha Kig Herot Asoli kəmotohamu nəpəou mīn nəman

16 Kəni e nian Kig Herot Asoli təməhrun məmə nətəm koteinatig vivi e məhau mīn kəməsotoliən nəuiən motauvlək e suaru pişin motagim, kəni nikin təmāhmə pik agin. Kəni in təmāhli-pən rəhan mīn soldiə mīn məmə okəhuvən Petlehem mīne ikin mīn rəfin titəlau lan, məmə okotəsal e nəpəou mīn nəman rəhalah nu təsapirəkisiən nu keiu, kəni okotohamu rəfin ilah. In təmītəpīn nu keiu lanəha mətəu-inu nikin təməhti məmə nian əhruahru əha iətəm nətəm koteinatig kəmotəh məhau lan.

17 Natimnati mīn u təmol nəghatiən u tuva mol nipəhriənian lan iətəm iəni Jerimaiə təməni rəkis aupən ikin məmə,

18 “Nətəm Ramə kəmotətəu pətan kəti tətəsək mətəsək mətəu-inu tətətəu tərāh agin. Pətan əha in Reijel, in tətəsək o nenətin mīn. Kəni məsolkeikeiən məmə iətəmi kəti otuva məghati məfəri mīn rəhan nətəligiən mətəu-inu nenətin mīn kinohmis rəfin.”‡

2:15 Hos 11:1 **2:18** Jer 31:15 ‡ **2:18** E fes u, nərgin u Reijel, tətəhtul o məmə mīn rəfin rəha Isrel.

Josip mine Meri mine suakəku kəmhliet Ijip mihlītəligpən Nasərit

¹⁹ Uərisig e nian Kig Herot Asoli təmimīs, mətəu Josip mine Meri mine suakəku kəhlatig əhanəh əpəha Ijip, kəni agelo kəti rəha Uhgīn təmuva o Josip e nəməhlairiən kəti mətəni=pən kəm in məmə,

²⁰ “Josip. Əhtul mələs suakəku mine rəhan mamə kəni mihlītəlig=pən e nitəni Isrel, mətəu-inu nətəmi mīn u kəmotolkeikei məmə okotohamu suakəku, ilah kīnohmīs rəkīs.”

²¹ Kəni Josip təməhtul mələs suakəku əha mine rəhan mamə, kəni mihlītəlig=pən mīn e nitəni əha Isrel.

²² Mətəu nian Josip təmətəu məmə Akeleas təmos nimeī rəhan tatə Kig Herot Asoli mətərməniḡ e Jutiə, kəni in təməḡin e nitəlig-pəniən Jutiə. Kəni Uhgīn təməḡhati kəm Josip e nəməhlairiən kəti mīn məmə in otəsuvəniən Jutiə, kəni təmiet muvən ikīn pišīn e nitəni asoli Kaləli.

²³ Kəni kəmhluvən məhlatig e nitəni əha Kaləli e taun u Nasərit. Nati u tīnuva məmə otol nəḡhatiən rəha iəni mīn rəha Uhgīn auppən otuva mol nīpəhriənīən. Ilah kəmotəni=pən məmə, “Okotəni məmə in iətəm Nasərit.”

3

Jon Bəptais təmanus pətiḡəm nəḡhatiən rəha Uhgīn

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9,15-17; Jon 1:19-28)

¹ Nu mīn nəuvein tīnuva mīnuvən rəkīs, kəni Jon Bəptais təmiet pətiḡəm, kəni mətəni pətiḡəm

nəghatiən rəha Uhgïn əpəha Jutiə ikin təpiə-məpiə
ikin,

² mətəni məmə, “Otəuhlin itəmah e rəhatəmah
noliən tərəh min, kəni məhuvən o Uhgïn, mətəu-
inu, nian iətəm Uhgïn otarməniḡ e nətəmimi rəfin
tīnuva iuəkīr.”

³ Jon Bəptais u, iətəm Aiseə, iəni rəha Uhgïn aupən,
təmətəghati lan məmə, “Suah kəti tətəuīn əpəha
təpiə-məpiə ikin mətəni məmə, ‘Itəmah, otol əpenə-
penə e suaru rəha İərməniḡ, kəni motol rəhan
suaru təhruahru.’ ”*

⁴ Jon tatuvən e napən iətəm kəmol e nimeimeī
nati miəḡəh kəti kətəni məmə kaməl, kəni rəhan
kətəuti kəmol e niłosi kau, kəni niḡin nauəniən,
tatun pitu mine nəhu sukəpak.†

⁵ Kəni nətəmimi tepət kəmotšipən Jerusiləm,
mine ikin min e nitəni Jutiə, mine ikin min iuəkīr
o nəhu əha Jotən, kəməhuva məmə okoteruh Jon.

⁶ Kəni kəmotəni pətiḡəm rəhalah noliən tərəh
min, kəni in təmol bəptais e lah e nəhu əha Jotən.

3:2 Mat 4:17; Mak 1:15 * **3:3** Nipətin rəha nəghatiən u
məmə, “Nian iətəmi asoli kəti tuva, itəmah nəkotələhu əhruahru
suaru mine motol vivi. Mine itəmah motol əpenə-penə natimnati
rəfin. Kəni təhmen əmə, itəmah nəkotəkeikei motələhu əhruahru
nətəliḡiən rəhatəmah kəni motol əpenə-penə nikitəmah məmə nian
İərməniḡ otuva, mətəu itəmah ninotol əpenə-penə rəkis o nətəuiən
in mine nuərisiḡiən lan.” **3:3** Aes 40:3 † **3:4** Jon tatuvən e
napən iətəm təhmen e rəha iəni Elaijə təmatuvən lan aupən. (2King
1:8, Sek 13:4). Nətəm Isrel, nikilah təmatəhti məmə Elaijə otitəliḡ=pa
min e nəhue niftəni nian kəti min məmə otol əpenə-penə nətəmimi o
nuvaiən rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uərisiḡ, İesu təməni əpu vivi məmə
Jon in iəni kəti təhmen e Elaijə iətəm niki nətəmimi tətəhti məmə
otuva min. (Mat 11:14; 17:10-13) **3:4** 2King 1:8

⁷ Mətəu nian Jon təmafə məmə Farəsi mīn mīne Satusi mīn tepət kəməhuva məmə otol bəptais e lah, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “! Itəmah nəkotəhmen e təgəluə mīn! Rəhatəmah noliən tekəu-ekəu. Nikitəmah təsəhtian məmə, nəmə nautol əmə bəptais u, kəni onəkotagim rəkis e nalpiniən mīne niəməha rəha Uhgīn iətəm otuva. !Kəpə!

⁸ Otol natimnati iətəm kautəgətun məmə nəmotəlali e nətəligiən rəhatəmah, motəpəh pəhriən noliən tərəh mīn, kəni məhuvən o Uhgīn.

⁹ “Kəni sotəni aruiən kəm təmah e nəfəriən məmə itəmah nəkotəhruahru əmə mətəu-inu itəmah nəuaniləuis mīn rəha Epraham. !Kəpə! Inu nati əpnəpīn əmə. Iətəni kəm təmah məmə nati əpnəpīn kəpiel mīn əmə, mətəu Uhgīn təhrun nəuhliniən ilah kəhuva nəuaniləuis mīn rəha Epraham.‡

¹⁰ Mətəu-inu rəueiu mīne, Uhgīn tinəhtul maru rəkis məmə otəuahli nigī iətəm təsəuəiən e nəuan iətəm təuvir. Kəni in otəuahli=pən nigī əpəha e nəukətīn mərəki=pən lan e nigəm.

¹¹ “Rəueiu, iatol bəptais e təmah e nəhu mətəu-inu, itəmah nəmotəuhlin rəhatəmah nətəligiən e noliən tərəh mīn rəhatəmah. Mətəu iətəmimi kəti otuva iətəm rəhan nəsanəniən mīne nepətian tapirəkis iəu. Kəni iəu ləhtəni agin, iəsəhmen-pəniən məmə iəkos rəhan put təhmen e iol əhruin. Kəni suah kəha, in otol bəptais e təmah e Narmin

3:7 Mat 12:34; 23:33 ‡ **3:9** Nətəm Isrel, nikilah təhti məmə in nati asoli məmə ilah nəuaniləuis pəhriən rəha Isrel, mətəu nati asoli e nəhmti Uhgīn məmə nətəmimi okotəkeikei motəuhlin motəlali e rəhalah nətəligiən kəni motol nəuiən. **3:9** Jon 8:33,39; Rom 4:12

3:10 Mat 7:19; Luk 13:6-9

Rəha Uhgın mine nigəm.

¹² In tətəhtul maru o nakiliən noliən rəha nətəmimi məmə otəuəri nətəmimi, təhmen=pən e iətəmi tətəsum mətəuəri rəkis nəua wit təuvir mine nilosi wit tərəh. Tatos nəua wit təuvir matuvən lahuənu. Mətəu tətəraki=pən e nilosi wit tərəh e nigəm asoli iətəm tatuəu naunun tikə.”§

*Jon təmol bəptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Kəni Iesu təmiet e nitəni Kaləli muva e nəhu Jotən məmə Jon otol bəptais lan.

¹⁴ Mətəu Jon tətəniəhu əskasik in məni=pən məmə, “Təhruahru əmə məmə ik onəkol bəptais lak. ?Təhro nətuva məmə iəkol bəptais lam?”

¹⁵ Mətəu Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Kəpə. Pəh otol lan u rəueiu. E noliən əha, kilau okuol nati kəti iətəm Uhgın tolkeikei.” Kəni Jon təmegəhan lan.

¹⁶ Kəni Jon təmol bəptais e Iesu, kəni rəueiu agın Iesu təməri e nəhu, kəni əmeiko negəu e neai təməuag, kəni təmeruh Narmin Rəha Uhgın təmeiuaiu=pa təhmen e mak, kəni məharəg-pəri lan.

¹⁷ Kəni nəuia Uhgın təmsipəri e neai mətəni məmə, “Inu nətik keikei iətəm iəkolkeikei pik, kəni nikik tagiən pik ohni.”

3:11 Jon 1:26-27,33; Uək 1:5 **§ 3:12** Nipəti nəghatien u məmə Uhgın otəuəri nətəmimi. Nətəmimi u kəutəhatətə e Iesu okəhuvən e negəu e neai, mətəu nətəmimi u kəsotəhatətəiən, otəraki=pən e nigəm asoli, inəha “hell.” **3:16** Jon 1:32 **3:17** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35

4

*Setən təməfən-əfən kəm Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Kəni Narmin Rəha Uhgın təməghati=pən e niki Iesu məmə in otuvən əpəha ikin təpiə-məpiə ikin məmə Setən otəfən-əfən kəm in. Kəni Iesu təmuvən ikin.

² Kəni Iesu təməpəh nauəniən o nian fote, e nərauiə mine lapin, kəni uərisig lan nəumis təmus pik.

³ Kəni Setən təmuva minatəfən-əfən kəm Iesu məni=pən kəm in məmə, “Nəmə ik Nəti Uhgın, əni=pən kəm kəpiel min pəh kotəuhlin ilah məhuva motol pıret lan.”

⁴ Mətəu Iesu təmuhalpın nəghatiən rəha Setən məmə, “Kəmətəi e Nauəuə Rəha Uhgın məmə, ‘Nətəmimi ko kəsotəmiəgəhiən e nauəniən əmə, mətəu okotətig e nəghatiən min rəfin iətəm tatsipən o Uhgın.’ ”

⁵ Kəni Setən təmit Iesu mian əpəha Jerusiləm, e nəhue nimə əpəha ilis agın e Nimə Rəha Uhgın,

⁶ kəni məni=pən kəm Iesu məmə, “Nəmə ik Nəti Uhgın, iuvig pətigəm, mətəu-inu Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, ‘Uhgın otəni=pən kəm rəhan nagelo min məmə okotəsal vivi lam, kəni motələs ik əpə ilis e nəhlmilah məmə nəsoriniən nəhlkəm nəuvetin e kəpiel.’ ”

⁷ Kəni Iesu təmuhalpın nəghatiən rəha Setən məmə, “Nauəuə Rəha Uhgın tətəni min məmə, ‘Ko nəsəfən-əfəniən kəm rəhatəmah İərməniğ Uhgın matol məmə in tətətig itəmah min, uə kəpə.’ ”

4:1 Hip 2:18; 4:15

4:2 Eks 34:28

4:4 Dut 8:3; Kol 1:16-17

4:6 Sam 91:11-12

4:7 Dut 6:16

⁸ Kəni Setən təmit min Iesu mian əpəha ilis e nitəuət asoli, kəni məgətun in e nitənimtəni min rəfin, mine nepətian rəhalah, mine natimnati təuvir aɡin min rəfin iətəm kəutatig lan,

⁹ kəni təməni=pən kəm Iesu məmə, “Natimnati min rəfin min əha, iəkəfinə kəm ik məmə onətarmənig e lah, nəmə nəkasiəulin=pa kəni məfaki=pa kəm iəu.”

¹⁰ Kəni Iesu təmuhalpin rəhan nəghatian məmə, “!Amərəkis muvən isəu, Setən! Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, ‘Onəkotəfaki əmə kəm rəhatəmah İərmənig Uhgın, kəni in əmə, onautol əmə rəhan nətəligian.’ ”

¹¹ Kəni Setən təmagim məpəh Iesu, kəni nagelo min kəməhuva motasiru lan.

Iesu təmətuəuin mətəni pətigəm nəghatian rəha Uhgın e nitəni Kaləli

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kəni e nian əha, kəmaskəlīm Jon Bəptais kləfən e kaləpus. Kəni nian Iesu təmətəu nəghatian lan, kəni in təmiet muvən e taun Nasərit e nitəni Kaləli.

¹³ Kəni ko uərisig, təməpəh natigian Nasərit, kəni miet muvən əpəha ləuahtəni e taun kəti, nərgin u Kəpeniəm, iuəkir o nəhu Lek Kaləli, kəni mətatig ikin əha e nitəni asoli rəha nəuaniləuis min rəha Sepulun mine Nəptali əupən.

¹⁴ Təmuvən ikin əha məmə nəghatian rəha iəni Aiseə otuva mol nıpəhrionian lan iətəm təməni əupən məmə,

¹⁵ “Niftəni rəha nəuaniləuis rəha Sepulun, mine niftəni rəha nəuaniləuis rəha Nəptali tətəməhli e

suaru tatuvæn e næhu Lek Kalæli, næven=pæn e næhu Jotæn. Inu nitæni asoli Kalæli, ima Nanihluæ min.

¹⁶ Nætæmi ikin kæmotatig e napinæpuiæn, mætæu kæmoteruh næhagæhagiæn asoli kæti. Kæni tinatian, kæni næhagæhagiæn asoli tæmasiægæpîn ilah nætæm kæmotatig e napinæpuiæn ræha nimisiæn u tæhtærain ilah nian ræfin.”

¹⁷ Kæni mætæuin e nian æha, Iesu tæmætæni pætigæm næghatiæn ræha Uhgîn mætæni mæmæ, “Otæuhlin itæmah e ræhatæmah nolien tærah min, kæni mohtælig=pæn o Uhgîn, mætæu-inu Narmænigiæn Ræha Uhgîn tinatuvæ iuækir.”

Iesu tæmauin e nætæmimi kuvæt mæmæ okotohtæupæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætalieuæk e nikali næhu Lek Kalæli, kæni meruh suah mil keiu ilau pian, Antiru mine Saimon, u nærgîn kæti min u Pitæ. Ilau kætuvat e net e næhu Lek Kalæli mætæu-inu ilau iætæmimi mil ræha niuviæn næmu min. ¹⁹ Kæni tæmæni=pæn kæm lau mæmæ, “Iæuva, muîtæu=pa iæu, miæuva ræhak iætæmimi mil, kæni iæu iækol itælau nækiæuva iætæmimi mil ræha niuviæn nætæmimi mæmæ okæhuva ræhak min nætæmimi.”

²⁰ Kæni ræueiu agin, ilau kæmuæpæh ræhalau net, kæni muîtæu=pæn.

²¹ Kæni Iesu tæmalieuæk muvæn næuan næuvetîn min, kæni meruh suah mil keiu min ilau pian, nærgilau u Jemis mine Jon, næti Sæpæti mil. Kætæharæg e nipægnæua bot ilahal ræhalau tatæ mætæuhli vivi ræhalau min net. Kæni Iesu tæmauin e lau mæmæ okiæuva miauærisig lan.

²² Kəni rəueiu aġin, ilau kəmuəhtul muəpəh bot mine tatə rəhalau, kəni miatəu=pən Iesu.

Iesu təməġatun nətəmimi kəni matol vivi nətəmimi e nīmisiən
(Luk 6:17-19)

²³ Kəni Iesu təmalieuək ikin mīn rəfin e nītəni Kaləli, mətəġatun nətəmimi əpəha e nīmə mīn rəha nuhapuminiən, kəni mətəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Uhgīn kəm nətəmimi, kəni matol vivi nətəmimi nətəm kautohmis e nīmisiən rəfin, mine nətəmimi nətəm nīpətīlah tərāh o nīmisiən rəfin.

²⁴ Kəni nanusiən e Iesu təmitəlau rəfin e profens ikin Sīriə, kəni nətəmimi kəmos nətəmimi rəfin nətəm kautohmis məhuva o Iesu, rəhalah nīmisiən tol mīn lanu: nəuvein kautohmis, nəuvein nīpətīlah tətahmə, nəuvein narmin tərāh tətatiġ e lah, nəuvein kautos nīmisiən rəha mənig məutauit, kəni nəuvein nīpətīlah nəuветin təmimis. Mətəu Iesu təmol vivi ilah.

²⁵ Kəni nīmənin nətəmimi kəmoġiet e ikin mīn rəfin. Moġiet e nītəni Kaləli, mine ikin Tekapolis, mine Jerusiləm əpəha Jutiə, mine ikin pišin mīn nəuvein əpəha Jutiə, mine ikin mīn nəven=pən e nəhu Jotən kəni ilah rəfin kəməhuarisig e Iesu.

5

Əpəha ilis e nītəuət, Iesu təməġatun rəhan nətəmimi nətəm kətuəhuarisig lan

¹ Nian Iesu təmeruh nīmənin nətəmimi nətəm kəutohtəu=pən in, kəni in təmuvən əpəha ilis

e niṭəuət, kəni mətəharəg, kəni rəhan nətəmimi
nətəm kautəhuərisig lan, ilah kəməhuva.

² Kəni minətuəuin mətəgətun ilah.

Nətəmimi nətəm kautatig e nəuviriən pəhriən

Iesu təməni məmə,

³ “Nəkəutatig e nəuviriən pəhriən nian nautosi-
ahu itəmah, məutəni e nikitəmah məmə
nəutəhtul=pən əmə e Uhg̃in. In nəuviriən
pəhriən mətəu-inu, itəmah nətəmimi rəha
Uhg̃in, kəni in tətarmənig e təmah.

⁴ Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nəutasək kəni
nikitəmah tətəhmə.* In nəuviriən pəhriən
mətəu-inu, Uhg̃in otosiahu nikitəmah.

⁵ Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nəsotəfəri
aruiən itəmah. In nəuviriən pəhriən mətəu-
inu, o nian kəti Uhg̃in otəfinə nəhue niṭtəni
kəm təmah u rəhan min.

⁶ Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nəkətolkeikei
pik e nikitəmah rəfin agin məmə
nəmiəgəhiən rəhatəmah otəhruahru e
nəhmti Uhg̃in. In nəuviriən pəhriən mətəu-
inu, Uhg̃in otol itəmah nəkotəhruahru.

⁷ Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian
nəkotasəkəhruin nətəmimi. In nəuviriən
pəhriən mətəu-inu, Uhg̃in otasəkəhruin
itəmah.

5:3 Aes 57:15 * **5:4** Iesu təsəniən əhruahru u ikinu məmə iətəmi
kəti təməhro nikin tahmə. Nəmə təhro nikin tətəhmə o nolian tərāh
rəhan, uə kəmə təhro nikin tətəhmə mətəu-inu iətəmi kəti təmimis,
uə nəmə təhro in nati kəti min. **5:4** Aes 61:2-3; Nəh 7:17 **5:5**
Sam 37:11 **5:6** Aes 55:1-2

8 Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nikitəmah təhruahru məuvir. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu, onəkoteruh Uhgın.

9 Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian itəmah nətəmimi rəha nələhuiən nəməlinuiən. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu, okauin e təmah məmə nenəti Uhgın.

10 Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nautol natimnati iətəm kotəhruahru e nəhmti Uhgın, kəni nətəmimi kautol tərəh kəm təmah ohni. In nəuviriən pəhriən mətəu-inu, itəmah nətəmimi rəha Uhgın, kəni in tətarməniğ e təmah.

11 “Nəkotatig e nəuviriən pəhriən nian nətəmimi kautol natimnati min tərəh kəm təmah mətəu-inu itəmah nətəmimi rəhak, inəha kəutəni rah itəmah, kəni məutərəkin itəmah, kəni məuteiuə e təmah məutəni nəghatiən tərəh min məutərəkin itəmah lan.

12 Nipəhriənien, nətəmimi kəmautol nolien əhmen min əmə kəm iəni min aupən ikin iətəm ilah kautol kəm təmah. Kəni otagiən pik, mətəu-inu nətəouiən asoli rəhatəmah tətətiğ əpah e negəu e neai.

*Sol mine nəhagəhagiən
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

13 “Itəmah nəkotəhmen e sol o nətəmimi rəfin e nəhue niftəni.† Mətəu nəmə rəhan nətəhiən tinikə, otəhro muva mətəhiən min? !Təsəuvir minien o

5:10 1Pitə 3:14 5:11 1Pitə 4:14 5:12 2Kron 36:16; Uək 7:52

† 5:13 Sol tatol nauəniən tətəhiən vivi, kəni məsərahian. Təuvir məmə nolien rəhatah otətasiru e nətəmimi məmə ilah kəhuva nətəmimi nətəm kotəhruahru. Mətəu tərəh okəmə nolien rəhatah tatiuvi=pən nətəmimi e nolien tərəh.

nati kəti mɪn! Okəraki lan, kəni nətəmimi okotaliuək lan.‡

¹⁴ “Itəmah nəhagəhagiən rəha nətəmimi e nəhue niŋtəni. Taun iətəm kəmol əpəha ilis e niŋtəuət, ko təsəhluaigiən.

¹⁵ Kəni iətəmimi kəti tikə məmə otasiəpən e lait, kəni masuəpəpim lan e bəkit. Kəpə, nian tasiəpən e lait, kəni in otəkeikei maharu-pəri ilis, ikin lait tətəharəg ikin məmə lait otasiəgəpim rəfin niəpəgnəua nimə o nətəmimi rəfin.

¹⁶ Kəni e nolian əhmen mɪn əmə, otol rəhatəmah lait e nəmiəgəhiən rəhatəmah tasiə məmə nətəmimi okoteruh uək təuvir mɪn iətəm itəmah nautol, kəni ilah okotəfəri nərgi tatə Uhgim iətəm tətətiəg e negəu e neai.”

Lou rəha Mosis

¹⁷ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni=pən kəm lah məmə, “Mətə nikitəmah təhti məmə iəmuva məmə iəkərəkim Lou iətəm Uhgim təməfən kəm Mosis mine iəni mɪn aupən. ! Kəpə! Iəməsuvaian məmə iəkərəkim ilah, mətəu iəmuva məmə iəkəol niəpəti nəghatiən pəhriən mɪn əha okəhuva motol niəpəhriənien.

¹⁸ Pəhriən, iatəni kəm təmah məmə nian niŋtəni mine neai kətuətiəg, kəni Lou, in mɪn otətətiəg. Kəni ko nati kəti otəsikəian lan, nati əpnəpim in letə əkəku aɡin, kəni Lou otəhtul matol uək

‡ **5:13** Kitah kotəhmen e niəpəti nien nian kakiəh kəni kauərim nati lan, nətəmimi kotun motətəu təuvir. Mətəu nəmə nolian rəhatah tatiuvi=pən nətəmimi e nolian tərah, kəni kitah kotəhmen əmə niəpat e nien ko kəsəlian nati kəti mɪn lan. Təuvir əmə məmə kəraki lan.

5:14 Jon 8:12; 9:5 **5:15** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16** Efəs 5:8-9; 1Pitə 2:12 **5:17** Rom 3:31

mætəuarus=pa nəghatiən mīn rəfin rəha Lou kəhuva motol nīpəhriənīən lan.

19 Kəni, o nati əha inəha, iətəmi kəti iətəm təpəh Lou mətəgətun nətəmimi mīn məmə ilah mīn okotəpəh, nati əpnəpīn in Lou kəti ləhtəni aɡin, kəni okotauin e iətəmi əha məmə in ləhtəni aɡin e Narmənīɡiən Rəha Uhgīn. Mətəu iətəmi kəti iətəm tatol Lou mīn əha, mətəgətun nətəmimi lan, kəni okotauin e iətəmi əha məmə in ilis aɡin e Narmənīɡiən Rəha Uhgīn.

20 Iatəni lanəha kəm təmah mətəu-inu, rəhatəmah nolīən otəkeikei məhruahru vivi aɡin e nəhmti Uhgīn, tapirəkis nolīən mīn rəha Farəsi mīn mīne nəgətun mīn rəha Lou nətəm nīkilah əmə təhti məmə kotəhruahru vivi. Nəmə rəham nolīən təsəhruahru vivīən lanəha lan, kəni ko nəsuvenīən matig ahgəl Narmənīɡiən Rəha Uhgīn.”

*Nəniən rəha Iesu
o nolīən niəməha
(Luk 12:57-59)*

21 Kəni Iesu təməni mīn məmə, “Itəmah nəmotətəu rəkis nəghatiən iətəm nəgətun mīn kəmotəni kəm kəha mīn rəhatəmah aupən. Ilah kəmotəni məmə, ‘Sotohamuiən itəmi,’ kəni ‘Iətəmimi iətəm təmohamu iətəmi, otəkeikei məhtul e nəhmti kot mos nalpīniən.’

22 Mətəu iəu iətəni kəm təmah məmə, § nəmə iətəmi kəti niəməha tatol əmə o nati kəti pian təmol, kəni təhruahru məmə iətəmi əha iətəm niəməha təmol, otəhtul e nəhmti kot. Kəni nəmə iətəmi kəti

5:18 Luk 16:17; 21:33 5:19 Jem 2:10 5:21 Eks 20:13; Dut 5:17 § 5:22 Iesu təməsəniən məmə Lou tərəh. Mətəu in tətəni pətiɡəm lou iətəm təuivir pik, kəni matek niki nətəmimi.

tətəni rah pian, kəni təhruahru məmə in otəhtul e nəhmti kaunsil asoli. Kəni nəmə iətəmi kəti təuiakən e iətəmi kəti, * kəni təhruahru məmə iətəmi təməni nəghatiən əha otuvən e nigəm asoli.

23 “Kəni o nati əha inəha, nəmə nian natuvən e oltə e Nimə Rəha Uhgın məmə onəkəfən nati kəm Uhgın, mətəu ikın əha, nıkim tınəhti piam iətəm tatol niəməha kəm ik o nati kəti nəmol lan təsəhmenian,

24 əpəh pipim rəham nati əha, kəni muvən meruh piam muələhu əhruahru nətəligiən rəhatəlau, muəpəh nolian tikimır, miəuva matuol kətiəh, kəni uərisig nəpanitəlig muvən məfən nati kəti rəham kəm Uhgın e oltə əpəha e Nimə Rəha Uhgın.

25 “Kəni nəmə nəmol nati kəti təsəhmenian e iətəmimi kəti, kəni iətəmi u tolkeikei məmə otələs ik nəkian e kot, təuvır məmə nəkuvən uəhai əmə, nian nəsian əhanəhian e kot, kəni muələhu əhruahru pipim nıpəgnəmtin rəhatəlau. Nəmə nəkəpəh, iətəmimi u otləfən ik e nəhlmi iətəm tətakil nəghatiən, kəni iətəm tətakil nəghatiən otləfən ik e nəhlmi polis, kəni polis otləfən ik e kaləpus.

26 Nıpəhriənian iətəni kəm təmah məmə, nəmə tol lanəha, ko nəsietian e kaləpus mətəuarus nəkəkeikei mətəou e məni rəfin agın o nalpiniən rəham.”

Iətəmimi iətəm tətakləh e pətan

* 5:22 Nəghatiən u “təuiakən e iətəmi kəti,” tətəghati e nəghatiən min təhmen e “Ik iərmis,” uə “Ik ialməli,” uə “Rəhm-kapə tikə,” uə “Ik nəti iərmis.” 5:22 1Jon 3:15 5:23 Mak 11:25; 1Jon 4:20-21; Hos 6:6; Aes 1:10-17; 1Saml 15:22

27 Kəni Iesu tətəkeikei mətəni=pən kəm lah məmə, “Itəmah nəmotətəu rəkis nəghatiən u məmə, ‘Itəmah nətəm nəmotol rəkis marit, nəsotakləhiən e nipətan pişin min.’

28 Mətəu iəu, iəu iətəni kəm təmah məmə nian suah kəti iətəm tinol rəkis marit tateruh pətan pişin kəti matolkeikei məmə otakləh lan, kəni in tinol rəkis təfagə tərəh e nikin, təhmen əmə məmə in tinakləh pəhriən lan.

29 Nəmə nəhmtəm tol ik natol təfagə, kəni təuvir məmə nəkələs rəkis məraki lan. Təməuvir məmə nipətim nəuветin tikə, tapirəkis aɡin nəmə nipətim rəfin okəraki=pən e nigəm asoli u naunun tikə.

30 Kəni nəmə nəhlməm tol ik natol təfagə, kəni təuvir məmə nəkətahtuv rəkis məraki lan. Təməuvir məmə nipətim nəuветin tikə, tapirəkis aɡin məmə nipətim rəfin okəraki=pən lan e nigəm asoli u naunun tikə.”†

*Iətəmimi iətəm tətəpəh
rəhan pətan*

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 Kəni Iesu təməni min məmə, “Itəmah nəmotətəu rəkis nəghatiən u məmə, ‘Iətəmimi iətəm otəpəh rəhan pətan, in otəkeikei məfən nauəuə kəti kəm in iətəm tətəgətun məmə in tinəpəh.’

5:27 Eks 20:14; Dut 5:18 5:29 Mat 18:9; Mak 9:47 † 5:30
Inu nəghatiən əuhlin iətəm tətəgətun məmə Iesu tolkeikei məmə kitah okotəkeikei motol uək əskasik o nəpəhiən rəhatah nolian tərəh min. Təhmen əmə məmə kəutətahtuv rəkis nolian tərəh min. Mətəu Iesu təsolkeikeiən məmə okotərəkin nipətitah, mətəu tolkeikei məmə kəutaliuək e nolian əhruahru, kəni molkeikei məmə nikitah kəutəhruahru. 5:30 Mat 18:8; Mak 9:43 5:31 Dut 24:1-4; Mak 10:4

³² Mətəu iəu, iəu iətəni kəm təmah məmə, nəmə iərman kəti iətəm təmol marit tatol tifos mətəpəh rəhan pətan, mətəu pətan u təsapiliən ilau suah pişin kəti, kəni rəhan iərman tatol təfagə tərəh. Kəni nəmə pətan əha tatitəu=pən suah pişin, kəni pətan əha tatol təfagə, mətəu nəmkarəpəniən rəha iərman rəhan aupən. Kəni suah u iətəm tatit pətan əha, in min tatol təfagə.”

Nonauvil min

³³ Kəni Iesu təməni min məmə, “Nəmotətəu rəkis nəghatiən kəti min iətəm nəgətu min kəmotəni kəm rəhatah kəha min aupən məmə, ‘Nəsotatgəhliən nonauvil min rəhatəmah iətəm nəmotos, mətəu nəkotəkeiki motol nati nak nəmotos nonauvil lan kəm Uhgın məmə nəkotol.’

³⁴ Mətəu iəu, iəu iətəni kəm təmah məmə, sotos əməiən nonauvil e nati kəti məmə otol rəhatəmah nəghatiən təskasik. Sotosiən nonauvil e negəu e neai mətəu inu ikin əha Uhgın tətarməniğ lan, kəni noliən əha təhmen məmə nautos nonauvil e Uhgın.

³⁵ Kəni sotosiən nonauvil e nəhue niftəni mətəu-inu ikin əha Uhgın tətarməniğ lan, kəni noliən əha təhmen məmə nautos nonauvil e Uhgın. Kəni sotosiən nonauvil e Jerusiləm mətəu-inu ikin əha in taun rəha Uhgın, u in Kig asoli ikin, kəni noliən əha təhmen məmə nautos nonauvil e Uhgın.

³⁶ Kəni sotosiən nonauvil e rəhn-kapə təmah, mətəu-inu rəhatəmah nəsanəniən tikə lan. Nəkotəruru nəuhliniən nəuanutəmah kətiəh əmə tuva məruən uə mapin. Uhgın əmə tətarməniğ e

natimnati e nāmiəgəhiən rəhatəmah. Kəni noliən əha təhmen məmə nautos nonauvil e Uhgın.

³⁷ Mətəu nian rəfin onəkotəni əmə nıpəhrıənıən, nati kəti mın tikə. Kəni nəmə rəhatəmah nətəligiən e nati kəti in ‘əuəh,’ kəni nəkotəni əmə məmə, ‘əuəh.’ Kəni nəmə rəhatəmah nətəligiən e nati kəti in ‘kəpə,’ kəni nəkotəni əmə məmə, ‘kəpə.’ Nəghatiən mın iətəm kotapirəkis ‘əuəh’ uə ‘kəpə,’ kautsipən e Setən.”

Nalpinian

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kəni İesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Nəmotətəu rəkis nəghatiən kəti məmə, ‘Nəmə iətəmi kəti tərəkın nəhmtəm kəti, kəni nətəmimi okotərəkın mın nəhmtın kəti. Kəni nəmə iətəmi kəti tərəkın nəhluvm kəti, kəni nətəmimi okotərəkın mın nəhluvn kəti.’

³⁹ Mətəu iəu, iəu iətəni kəm təmah məmə, nəsalpinian nərahiən iətəm iətəmimi kəti təmol kəm ik. Nəmə iətəmi kəti tahi ik mem nıkapım maru, kəni nəkəkeikei malelin=pən mın nıkapım məuil pəh tem mın.

⁴⁰ Kəni nəmə iətəmi kəti tələs ik nəkian e kot, kəni mətəkeikei ohnik məmə nəkəfən rəham sot əkəku kəm in məmə otol vivi rəhatəlau nərahiən, kəni nəkəkeikei məfən mın rəham sot asoli.

⁴¹ Kəni nəmə soldia kəti rəha nətəm Rom tətəkeikei ohnik məmə nəkələs rəhan kətım muvən kilomitə kətiəh, mətəu ik nəkəkeikei mələs mın muvən kilomitə kəti mın tol keiu.

⁴² Nəmə iətəmi kəti tətəasia ohnik, kəni ik nəkəkeikei məfən kəm in. Kəni nəmə iətəmi kəti tolkeikei məmə in otos rəham nati kəti muvən

konu mos mitəlig min muva, kəni nəsəniən məmə nəkəpəh. Nəkəkeikei məfən.”

*Noliən rəha nolkeikeiən tikimir min
(Luk 6:27-28,32-36)*

⁴³ Kəni Iesu təməni min məmə, “Nəmotətəu rəkis məmə, ‘Onəkotolkeikei nətəmi min u iuəkir o təmah, kəni mətəməki e tikimir min rəhatəmah.’

⁴⁴ Mətəu iəu, iəu iətəni kəm təmah məmə onəkotolkeikei rəhatəmah tikimir min, kəni motəfaki o nətəmimi min u nətəm kautol nərəhiən kəm təmah,

⁴⁵ kəni noliən əha otəgətun məmə itəmah nenəti Uhgın rəhatəmah iətəm tətətig ilis e negəu e neai. Kəni otol lanəha mətəu-inu rəhatəmah Uhgın tatol mitigar tətasiəgəpın nətəmimi nətəm kotəuvir mine nətəmimi nətəm kotərah, kəni in mətəhli=pa nuhuən kəm nətəmimi min u nətəm rəhalah nəmiəgəhiən təhruahru, mine nətəmimi min u nətəm rəhalah nəmiəgəhiən təsəhruahruian.

⁴⁶ “?Nəmə nəkotolkeikei əmə nətəmimi min u nətəm kotolkeikei itəmah, kəni nikitəmah təhti məmə Uhgın otətəou itəmah o noliən kəti iətəm təuvir? !Kəpə! !Nətəmimi min u nətəm kautos məni rəha takis, iətəm kətəni məmə nətəmimi ilah kotərah, ilah min kotolkeikei ilah min!

⁴⁷ “?Kəni nəmə nəkotos əmə itəmah min nəuvein məutəghati kəm lah min, mətəu təhro? ?Nikitəmah təhti məmə nautol nati kəti iətəm təuvir tapirəkis nətəmimi əpnəpın? Kəpə. Nətəmimi min nətəm kəsotəhruniən Uhgın, ilah min kautol lanəha.

⁴⁸ Tol lanəha, itəmah nenəti Uhgın nəkotəkeikei motol noliən iətəm in təuvir məhruahru nian rəfin,

təhmen=pən əmə məmə rəhatəmah Tatə Uhgın in tatol.”

6

Noliən mın iətəm təuvır kəm Uhgın

¹ Kəni Iesu təməni mın məmə, “Sotoliən məmə nəkotol noliən təuvır mın məmə nətəmimi okoteruh itəmah ohni. Nəmə nəkotol məmə nətəmimi okoteh, kəni Uhgın əpəha e negəu e neai otəsətəouiən itəmah ohni.

Noliən iətəm təuvır o nəfəniən kəm nanrah mın

² “Tol lanəha, nəmə nəkotəfən nati kəti kəm nanrah mın məmə nəkotasıru e lah, nəsotahliən təui lan məmə nətəmimi okotəhrun. Inu təhmen e noliən rəha nəfaki eiuə mın. Nian ilah kotasıru e nanrah mın, rəhalah noluək mın kətəni pətigəm e nimə rəha nuhapuminiən mine ihluə e suaru asoli. Kautol lanəha məmə nətəmimi okotisiəi ilah. Nipəhriəniən iətəni kəm təmah məmə, ilah kınotos rəkis nətəouiən rəhalah, inəha nisəiəniən rəha nətəmimi.

³ Mətəu itəmah, nəmə nəkotəfən nati kəti kəm nanrah mın məmə nəkotasıru e lah, nəkotəkeikei motol məmə nətəmimi okəsoteruhien, nati əpnəpın rəhatəmah mın nətəmimi.

⁴ Otol lanəha məmə nətəmimi okotəruru rəhatəmah noliən təuvır mın, kəni rəhatəmah Tatə iətəm tateruh rəhatəmah noliən təuvır mın nati əpnəpın nətəmimi kəsoteruhien, in otətəou itəmah o noliən mın əha.”

Noliən rəha nəfakiən (Luk 11:2-4)

5 Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Nian nəkotəghati kəm Uhgın e nəfakiən, kəni sotoliən e noliən rəha nəfaki eiuə mın. Nətəmimi mın əha, ilah kotolkeikei məmə okotəhtul əpəha e nimə rəha nuhapuminiən, mine ihluə e suaru asoli, kəni motəfaki məmə nətəmimi okotafu motətəu ilah. Nipəhriəniən iətəni kəm təmah məmə ilah kinotos rəkis nətəouiən rəhalah, inəha nisiaiən rəha nətəmimi.

6 Mətəu nian nəkotəghati kəm Uhgın e nəfakiən, nəkəhuvən əpəha e nipəgnəua nimə rəhatəmah, kəni motəhtipəsığ, kəni motəfaki kəm Uhgın iətəm tətətig ikın əha iətəm nətəmimi kəsoteruhiən itəmah. Kəni rəhatəmah Tatə iətəm tateh rəhatəmah noliən oneuən mın, in otətəou itəmah o rəhatəmah noliən təuvır mın.

7 “Kəni nian nəkotəghati kəm Uhgın e nəfakiən, sotoriaruniən nəghatiən mın tepət pik u nipətın tikə, təhmen e nətəm kotəruru Uhgın. Nihilah təhti məmə rəhalah uhgın mın okotətəu ilah o nəghatiən mın tepət iətəm kəutəfaki məutəni.

8 Sotoliən məmə ilah mine, mətəu-inu uərisığ nəkotətəpuəh ohni, mətəu rəhatəmah Tatə Uhgın tinəhrun rəkis nati nak iətəm nəkotolkeikei.

9 “Kəni tol mın lanəha, nian nəkotəghati kəm Uhgın e nəfakiən, kəni nəkotəfaki lanu lan: ‘Tatə rəhatiməh iətəm nətətig e negəu e neai, pəh nətəmimi kotisiai ik.

10 Pəh narməniğiən rəham tuva, kəni pəh nati iətəm ik nəkolkeikei in otuva mol nipəhriəniən lan u ikinu e nəhue niftəni, təhmen=pən əmə mə inko ilis e negəu e neai.

- 11 Əfa-to nauəniən kəm timah təhmen o nian rəueiu.
- 12 Kəni alu məsalpiniən, noliən tərəh mın rəhatimah, təhmen=pən əmə məmə itimah iəsotalpiniən motalu lan kəni məsotaskəlim əskasikiən e nikitimah noliən tərəh mın rəha nətəmimi nətəm kautol nərahien kəm timah.
- 13 Kəni segəhaniən e timah iəkəhuvən ima nəfeifeiən, məta oiəkotəkeikei motol noliən tərəh. Mətəu os rəkis itəmah e nəhlmi Setən.’
- 14 “Nəmə itəmah nəkotalu e noliən tərəh mın rəha nətəmimi iətəm kautol e təmah məsotaskəlim iəkisiən e nikitəmah məsotalpiniən, kəni rəhatəmah Tatə Uhgın e negəu e neai, in otalu məsalpiniən rəhatəmah noliən tərəh mın.
- 15 Mətəu nəmə itəmah nəsotaluiən, motaskəlim iəkis e nikitəmah noliən tərəh mın rəha nətəmimi iətəm kautol e təmah, motalpın, kəni ko rəhatəmah Tatə Uhgın otəsaluiən kəni malpın noliən tərəh mın rəhatəmah.”

Noliən rəha nətuakəmiən

16 Kəni Iesu təmətəni mın məmə, “Nian nəkotətuakəm motəpəh nauəniən motəfaki kəm Uhgın, sotoliən nəhmtitəmah təpəou təhmen=pən e nəfaki eiüə mın. İlah kautol nəhmtilah tol pisin, məmə nətəmimi okoteruh ilah məmə nəumis tınus ilah, kəni nətəmimi okotisiai ilah. Nipəhriəniən iətəni kəm təmah məmə ilah kinotos rəkis nətəouiən rəhalah, inəha nisaiəni rəha nətəmimi.

17 Mətəu nian nəkotətuakəm motəpəh nauəniən məutəfaki kəm Uhgın, onəkoteikuas e nəhmtitəmah, kəni motol məmə okeruh məmə nəkotəuvir.

18 Nautol lanəha məmə nətəmimi okəsoteruhiən məmə nəutətuakəm məutəpəh nauəniən məutəfaki kəm Uhgın. Kəni rəhatəmah Tatə iətəm tateruh rəhatəmah nolien oneuən min, in otətəou itəmah o rəhatəmah nolien təuvir min.”

*Nati təuvir əpəha
e negəu e neai
(Luk 11:34-36)*

19 Kəni Iesu təmətəni min məmə, “Təsəuviriən məmə nəkotoriarun rəhatəmah natimnati təuvir min e nəhue niftəni u məmə rəhatəmah nautə otepət, mətəu-inu e nəhue niftəni u, uvni min kotəhrun noarehreiən, kəni namrəiən təhrun nərəkinien natimnati min əha, kəni nakləh min kotəhrun nəhapuiən nimə məhuvən imə motakləh e rəhatəmah natimnati.

20 Mətəu təuvir məmə nəkotoriarun rəhatəmah natimnati təuvir min əpəha e negəu e neai. İkin əha uvni min kəsotoarehreiən, kəni namrəiən ko təsərəkinien natimnati min əha, kəni nakləh min ko kəsotakləhiən lan.

21 Nəukəti nətəligiən u məmə onəsotaluiən lan məmə, ikin pəhruvən rəhatəmah natimnati təuvir min kəutəməhli ikin, mətəu nian rəfin nikitəmah otəkəkei mətəhti natimnati min əha ikin əha.

22 “Nəhmtəm in təhmen e lait iətəm tətəfinə nəhagəhagiən kəm nipətəm. Nəmə nəhmtəm mil kuəuvir, təhmen əmə məmə nipətəm tərıauəh e nəhagəhagiən.

23 Mətəu nəmə nəhmtəm mil kuərah, təhmen əmə məmə nıpətım in təriauəh e napinəpuian. !Kəni nəmə nəhagəhagiən e nıpətım in napinəpuian əmə, təhmen əmə məmə ik nətatig e napinəpuian asoli agin!*

24 “İətəmimi tikə iətəm təhrun nuvaiən in slef rəha iətəmi asoli keiu. Nəmə in tətalkut məmə otol lanəha, kəni otolkeikei kəti mol nəuiən, kəni məməki e kəti məsoliən nəuiən. Ko nəsoliən slef rəha Uhgın mine məni e nian kətiəh əmə.”

*Təsəuviriən məmə
nəkotətəlig pik
(Luk 12:22-31)*

25 Kəni İesu təməni məmə, “Kəni o natimnati min əha, iəu iətəni kəm təmah məmə, təsəuviriən məmə nəkotətəlig pik e rəhatəmah nəmiəgəhiən məmə onəkotun nak, kəni motəmnim nak. Kəni təsəuviriən məmə nəkotətəlig pik e nıpətitəmah məmə onəkotos iə rəhatəmah napən. ?Nəukəti nəmiəgəhiən rəhatəmah tətəmiəgəh əmə e nauəniən, uə kəpə? Kəpə. ?Kəni nati nak in nati asoli o nıpətitəmah? ?Napən, uə kəpə? Kəpə.

26 Oteruh-to mənig min iətəm kəutiuvig məutan. İlah kəsotasumiən, kəni məsotəuləkien, kəni ilah kəsotələhu viviən nauəniən e nıpəgnəua nimə, mətəu Tatə rəhatəmah e negəu e neai, in tətəfən nauəniən kəm lah. ?Kəni e nəhmtin, nikitəmah təhti məmə in tolkeikei pik itəmah tapirəkis mənig min? !Əuəh! 27 ?Nikitəmah təhti məmə

* **6:23** Nıpətin kəti rəha “nəhmtəm mil kuəvir” təni məmə, ik iətəmi kəti iətəm niki tagiən o nasiruiən e nətəmimi e rəham məni. Kəni nıpətin kəti min rəha “nəhmtəm mil kuərah” təni məmə, ik iavərəs kəti. **6:25** Fil 4:6; 1Tim 6:6-8; 1Pitə 5:7 **6:26** Mat 10:29-31; Luk 12:6-7

rəhatəmah nətəlig pikian təhrun nolian rəhatəmah nəmiəgəhian təfəməh? !Kəpə! Nolian rəha nətəlig pikian təsəfinəian auə kətiəh min e rəhatəmah nəmiəgəhian.

²⁸ “? Kəni təhro nikitəmah tətəhti pik napən onəkəhuvən lan? Nikitəmah təhti-to nəugi nigī min iətəm kauteviə əpnapin əmə. Ilah kəsotol pikian uək o nəhlian rəhalah napən.

²⁹ Mətəu iəkəni kəm təmah məmə aupən Kig Solomən, in iətəmimi rəhan nautə tepət, kəni rəhan napən iətəm tatuvən lan, ilah kotəuvir motapirəkis. Mətəu nəugi nigī əpnapin min kotəuvir tapirəkis agin rəhan napən.

³⁰ Uhgīn təmol nimanuvehli əpnapin əmə təuvir pik e nəugi nigī min əha. Mətəu nimanuvehli əha in rəha nian kətiəh əmə, kəni olauig kuan e nigəm. ? Kəni nəmə Uhgīn tatol vivi nimanuvehli əha, kəni nikitəmah təhti məmə Uhgīn otəfinə napən iətəm nəkotəkeikei məhuvən lan? !Əuəh! In otol lanəha. !Ei, rəhatəmah nəhatətələn in təkəku agin!

³¹ “Tol lanəha, təsəuviriən məmə itəmah nəkotətəlig pik məmə, ‘? İəkotun nak?’ uə ‘? İəkotəmnim nak?’ uə ‘?İəkotos iə napən məhuvən lan?’

³² Sotətəlig pikian. Nətəmimi nətəm kotəruru Uhgīn, ilah kautətəlig pik e natimnati iətəm tol lanəha. Mətəu itəmah nenəti Uhgīn min, kəni rəhatəmah Tatə əpəha e negəu e neai, in təhrun məmə nəkotəkeikei motos natimnati min əha.

³³ Mətəu pəh onəkotol Narməniğiən Rəha Uhgīn, mine nəmiəgəhian əhruahru iətəm Uhgīn tolkeikei, ilau okuəhtul aupən e nəmiəgəhian rəhatəmah.

Nian nəkotol lanəha, kəni Uhg̃in otəfinə m̃in natimnati m̃in əha kəm təmah o natigiən.

³⁴ Tol lanəha, təsəuviriən məmə nəkotətəlig pik e natimnati iətəm onəkotəkeikei motos olauig, mətəu-inu natimnati m̃in rəha olauig, ilah rəha olauig. Nərahien rəha nian kətiəh, in t̃inəhmen rəkis rəha nian kətiəh.

7

Sotakilian noliən rəha iətəmi kəti m̃in (Luk 6:37-38,41-42)

¹ Nəmə nəutakil rah nətəmimi, kəni Uhg̃in otələhu nəghatiən rəha nalp̃iniən rəhatəmah.

² Tol lanəha mətəu-inu, nəghatiən əskasik iətəm nəutəni məmə iətəmi kəti in iətəmi tərah, kəni Uhg̃in otitəu=pən əmə o nəniən rəhatəmah noliən tərah m̃in. Nəmə nəkotakil iətəmimi e noliən iətəm təhruahru, kəni Uhg̃in otakil itəmah e noliən iətəm təhruahru. Mətəu nəmə nəkotakil rah nətəmimi e noliən əskasik, kəni Uhg̃in otakil itəmah e noliən əhmen m̃in əmə.

³?Təhro nəutəni ñip̃isp̃isi ñigi iətəm tətətig e nəhmti piatəmah m̃in, mətəu itəmah nəsooteruhien ñigi asoli iətəm tətətig e nəhmtitəmah?

⁴?Kəni təhro nəutəni məmə, 'Ei piak, pəh iəkös rəkis ñip̃isp̃isi ñigi e nəhmtəm,' mətəu nəsooteruhien ñigi asoli e nəhmtitəmah?

⁵!Itəmah nəfaki eiuə m̃in! Otaupən, motos rəkis ñigi asoli e nəhmtitəmah, kəni nəkotəhrun neruh vivien noh rəkisiən ñip̃isp̃isi ñigi iətəm tətətig e nəhmti piatəmah m̃in.

6 “Sotəfəniən natimnati rəha Uhg̃in kəm kuri m̃in, kəni sotəraki-pəniən natimnati təuṽir m̃in kəm pikəh m̃in. * Okəmə nəkotol lanəha, kəni pikəh m̃in okotaliuək lan kəni motəlali motus itəmah.”

*Noliən əhruahru
o nətəpuəhiən e nati kəti
o Uhg̃in*

(Luk 11:9-13; 6:31)

7 Kəni Iesu tətətəkeikei mətəni məmə, “Iəkəni kəm təmah məmə, otətəpuəh=pən kəm Uhg̃in o natimnati, kəni in otəfinə kəm təmah. Kəni otəsəl lan kəni onəkoteruh. Kəni otəhti-əhti doə, kəni doə oterəh o təmah.

8 Iəkəni lanu mətəu-inu nətəmimi rəfin nətəm kəutətəpuəh, ilah okotos. Kəni nətəmimi m̃in u nətəm kəutəsəl, ilah okoteruh. Kəni nətəmimi m̃in u kəutəhti-əhti doə, kəni doə oterəh o lah.

9 “?Itəmah pəh, nian nət̃in tətəpuəh o p̃iret, mətəu in tətəfən kəpiel? !Kəpə!

10 ?Uə, nian in tətəpuəh e nəmu, mətəu in tətəfən sineik? !Kəpə!

11 Nati əpnəp̃in itəmah nətəmimi nəkotərəh, mətəu nətəfən natimnati təuṽir m̃in kəm nenət̃itəmah m̃in. !Mətəu Tatə Uhg̃in e negəu e neai, noliən rəhan in təuṽir pik mapirəkis aɡ̃in noliən rəhatəmah, kəni ñipəhriəniən, in otəfən natimnati təuṽir m̃in kəm nətəmimi m̃in u ilah kəutətəpuəh ohni!

* **7:6** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “sotəraki-pəniən rəhatəmah perəl kəm pikəh m̃in.” Perəl u, in kəpiel kəti iətəm nəhmt̃in tiəkis. Təmsipən e ñiki kəuvin kəti. Kəmə təhro, “kuri” mine “pikəh” kətuəpsen=pən nətəm kotərəh. **7:7** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8** Jon 15:7; Jem 4:3; 1Jon 3:22 **7:11** Jem 1:17

12 “Kəni tol lanəha, otol təuvir kəm nətəmimi rəfin e noliən mīn rəfin iətəm nəkotolkeikei məmə nətəmimi okotol kəm təmah. Inu niṗəti Lou iətəm Uhgīn təməfən kəm Mosis, mīne nəukəti nəghatiən iətəm təməfən kəm iəni mīn aupən.”

*Suaru keiu
(Luk 13:24)*

13 Iesu təməni mīn məmə, “Itəmah onəkotəkeikei məhuvən=pən e ket iətəm təkəku, mətəu-inu ket iətəm iahgīn mīne suaru iətəm timətig əmə tatuvən o nərəkinian, kəni nətəmimi tepət kautəhuvən=pən e ket əha.

14 Mətəu ket iətəm təkəku, mīne suaru iətəm tiəkis tatuvən o nəmiəgəhiən, kəni nətəmimi nəuan nəuvein əmə okoteruh kəni motohtəu=pən.”

*Nīgi ilau nəuan
(Luk 6:43-44)*

15 Kəni Iesu təməni məmə, “Autətəu vivi itəmah o iəni eiua mīn. Ilah kəutəhuva məutəghati mətig e noliən əpəou təhmen e sipsip, mətəu əpəha imə e nīkilah, ilah kotəhmen e kuri arpīn.

16 Kəni e nəmiəgəhiən rəhalah, nəkotəruh nəuan, kəni nəkotəhrun nak tətətig e nīkilah. Nətəmimi ko kəsəhuvənian motəhli nəua krep e nīləuis arfu, uə nəua fik e təliluə.

17 Tol mīn lanu, nīgi iətəm təuvir tətəuə e nəuan iətəm təuvir, mətəu nīgi iətəm tərah tətəuə e nəuan iətəm tərah.

18 Kəni nīgi iətəm təuvir ko təsəuəiən e nəuan iətəm tərah, kəni nīgi iətəm tərah, ko təsəuəiən e nəuan iətəm təuvir.

19 Nigi min rəfin iətəm kəsotəuəiən e nəualah iətəm təuvir, okətei rəkis ilah, kəraki=pən e lah e nigəm.

20 Tol lanəha, e nəmiəgəhiən rəha iəni eiuə min əha, onəkoteruh nəua lah, kəni nəkotəhrun nak tətatiğ e nikilah.

21 “Səniəmə nətəmimi rəfin nətəm kəutauin lak məutəni məmə, ‘Iərməniğ, Iərməniğ,’ nətəm ilah kotəhrun nuvəniən motatiğ ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgın, mətəu ilah min əmə u, nətəm kautol nəuia rəhak Tatə iətəm tətatiğ e negəu e neai.

22 E nian Uhgın otakil nətəmimi rəfin, nətəmimi tepət okotəni=pən kəm in məmə, ‘! Iərməniğ, Iərməniğ! ?Təhro? ?Nəkəhrun uə kəpə məmə, itimah iəmutəni pətigiəm nəghatiən rəham iətəm nəməfa kəm timah, kəni motəhgi pətigiəm narmin tərəh min e nərgəm, kəni mautol natimnati apispis min e nərgəm?’

23 Kəni oiəkəni=pən əhruahru kəm lah məmə, ‘Aupən iəkəruru, kəni rəueiu min iəkəruru itəmah. Itəmah səniəmə rəhak min nətəmimi. !Əhuvən isəu ohniəu, itəmah nətəm nautol nolien tərəh!’ ”

*Iətəmimi keiu kəmuol nimə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)*

24 Kəni Iesu təmol naunun e rəhan nəghatiən məmə, “Nəmə itəmah u nətəm nəmotətəu nəghatiən min u rəhak mautol, kəni onəkotəhmen e iətəmimi iətəm teinatiğ, təmuvləkin rəhan nimə təskasik,

mel pos m̄in k̄auteiuaiu m̄əhuvən isəu m̄əgərain tiəkis.†

²⁵ Kəni nuhuən t̄əməfuv, kəni naruəh taiu, kəni nimətagi asoli talifu moh nimə. Mətəu nimə t̄əsəmeiən mətəu-inu t̄əmuvlək̄in rəhan nimə t̄əskasik.

²⁶ Nəmə itəmah u nətəm n̄əmotətəu n̄əghatiən m̄in u rəhak kəni m̄əsotoliən, kəni onəkotəhmen e iətəmimi iətəm t̄əsətəlig viviən e noliən natimnati, kəni in ialməli, t̄əməseliən rəhan pos m̄in k̄əhuvən əpəha isəu, maharu rəkis əmə əpə ilis, kəni rəhan nimə t̄əsəskasikiən.‡

²⁷ Kəni nuhuən t̄əməfuv, kəni naruəh taiu, kəni nimətagi asoli talifu moh nimə. Kəni nimə t̄əməmei. E nian t̄əməmei, kəni m̄ərah aḡin.”

Nəghatiən rəha Iesu, n̄əsanəniən tətətig lan

²⁸ Kəni nian Iesu t̄əmol naunun e n̄əghatiən rəhan, kəni n̄ətəmimi narmilah t̄əmiuvig pik ohni,

²⁹ mətəu-inu nian t̄ətəgətun, s̄əniəmə t̄əhmen e rəhalah n̄əgətun m̄in rəha Lou, mətəu rəhan n̄əghatiən t̄əfigəm, n̄əpətiən əha ik̄in.

8

Iesu t̄əmol vivi iətəmi k̄əti t̄əmos n̄imisiən u leprosi (Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu t̄əmeiuaiu=pa e n̄itəuət, n̄ətəmimi t̄əpət k̄əmohtəu=pən.

† **7:24** Nəghatiən əhruahru rəha Kris t̄ətəni m̄əmə, “in t̄əmuvlək̄in=pən n̄əuk̄əti rəhan nimə e k̄əpiel.” E nian əha ilah k̄əmautol rəhalah nimə m̄in e k̄əpiel, m̄ine n̄əuk̄əti nimə ok̄əkeikei kol t̄əskasik e k̄əpiel. Nəmə k̄əsotoliən lanəha, nimə t̄əsəskasikiən kəni t̄əhrun n̄əmeiən. ‡ **7:26** Nəghatiən əhruahru rəha Kris t̄ətəni m̄əmə, “in t̄əmuvlək̄in=pən n̄əuk̄əti rəhan nimə e n̄ipək̄il əmə.” **7:29** Mak 1:22; Luk 4:32

² Kəni suah kəti nīmisiən u leprosi * təmol təmuva ohni, masiəulīn=pən o Iesu, kəni məni məmə, “Iərməniḡ, nəmə nəkolkeikei, kəni nəkəhrun nol viviyən iəu kəni mafəl rəkis namikmikiən lak.”

³ Kəni Iesu təmuahru e nəhlmin mələhu=pən lan, məni məmə, “Əuəh. Iəkolkeikei. !Əuvir-tə!” Kəni rəueiu aḡin min, nīmisiən u leprosi təmikə lan.

⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Səni pətiḡəmiən natimnati min u kəm nətəmimi, mətəu uvən əmə meruh pris kəti pəh in teruh məmə niḡətīm tinəuvir lankonu lan, kəni əfən kəm in nati u iətəm Lou rəha Mosis təməni o iətəmi kəti iətəm rəhan leprosi tinikə, kəni nətəmimi okotəhrun məmə niḡəhrioniən ninəuvir, kəni rəham namikmikiən tinikə.”

Nəhatətəiən rəha iətəmi asoli kəti rəha soldiə min (Luk 7:1-10)

⁵ Kəni Iesu təmuvən miet pətiḡəm əpəha e taun Kapeniəm, kəni iətəmi asoli kəti rəha soldiə min rəha nətəm Rom təmuva meruh Iesu, kəni mətəsək=pən ohni mətəni məmə,

⁶ “Iərməniḡ, rəhak ioluək tatimis, kəni mətapili əpəha e nimə rəhak, niḡətin rəfin təmimis, kəni tətətəu tərah pik.”

⁷ Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Oiəkuvnə mol in təuvir min.”

⁸ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə min təməni=pən kəm in məmə, “Iərməniḡ, iəu iətəmi kəti iətəm

* **8:2** E Nauəuə Rəha Uḡin, nəḡhatiən u “leprosi” tətəḡhati e nīmisiən pišin pišin min rəha nilositəmi. Nīmisiən min u tətəəkīn nilositəmi, kəni Lou rəha Mosis tətəni məmə iətəmi kəti iətəm təmos nīmisiən lanəha, in tamikmik e nəhmti Uḡin. Afīn Lev 13-14. **8:4** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

iəsəhruahruian, kəni iəsəhmenian məmə ik onəkuva e rəhak nīpəgnəua nimə. Əni əmə nəghatian kəti, kəni iəkəhrun məmə in otətəu təuvir mīn. ⁹Iəkəhrun məmə ik natos narmənigiən məmə nīmisiən otəkeikei mol nəuiam. Iəkəhrun mətəu-inu iəu mīn, rəhak nətəmi asoli mīn kəutarmənig lak, kəni iatol nəuialah. Kəni soldiə mīn nəuvein əha ikin nətəm iəu iətarmənig e lah. Nəmə iəkəni kəm kəti məmə, ‘Uvən,’ kəni tuvən. Kəni nəmə iəkəni kəm kəti məmə, ‘Va,’ kəni tuva. Kəni nəmə iəkəni kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nati u,’ kəni tol nati əha.”

¹⁰Nian Iesu təmətəu nəghatian əha, kəni narmīn təmiuvig pik ohni, mətəu-inu nati əpnəpīn səniəmə in iətəm Isrel, mətəu rəhan nəhatətəian təskasik e Uhgīn. Kəni təmənī=pən kəm nətəmimi nətəm kəutəhuərisig lan məmə, “Nīpəhriənian iətəni kəm təmah məmə, iətəmi u səniəmə iətəm Isrel, mətəu in rəhan nəhatətəian e Uhgīn in təskasik. Kəni nati əpnəpīn nəuaniləuis mīn rəha Isrel, mətəu iəsehian ilah kəti iətəm rəhan nəhatətəian təskasik təhmen=pən lan.

¹¹Iatəni kəm təmah məmə nətəmimi tepət okotsipən e nīkalīn mīn rəfin rəha nəhue niftəni, məhuva motauən kətiəh e tepil ilah Epraham, mine Aisək, mine Jekəp əpəha e narmənigiən əpəha e negəu e neai.

¹²Mətəu itəmah nəuaniləuis rəha Isrel tepət nətəm Uhgīn təmaupən mītəpīn itəmah məmə in otarmənig e təmah, in otəraki=pən e təmah ihluə e napinəpuiən, kəni ikin əha, nətəmimi okotasək kəni motətəu tərāh, kəni mautigət-ərain nəhluvlah

min.”

¹³ Kəni Iesu təməni=pən kəm iətəmi asoli rəha soldiə min məmə, “Atuvən. Rəham ioluək otəuvir tol əmə məmə inu mine nəməhatətə məmə Uhgın otollanko.” Kəni e nian əhruahru əha, nıpəti ioluək rəha iətəmi asoli rəha soldiə min təmuva məuvir min.

Iesu təmol nimisiən tepət kotəuvir min

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kəni təmuvən e nimə rəha Pitə, kəni muvən imə meruh uhu Pitə tətətəpu ətəpu mətapili.

¹⁵ Kəni təmuahru e nəhlmin mek nəhlmi pətauəhli u, kəni nətəpu ətəpuian tikə rəkis lan magim, kəni təhtul. Kəni minatol nauəniən nig Iesu.

¹⁶ Tinapinəpu mițigar tinatiuvig, nətəmimi kəmos nətəmimi tepət nətəm narmin tərəh tətətig e lah məhuva o Iesu, kəni Iesu təməhgi pətigəm narmin tərəh min e nəghatiən əmə rəhan, kəni mol vivi nətəmimi rəfin nətəm kautohmis.

¹⁷ Natimnati min əha təmol lanəha məmə otol nəghatiən rəha iəni Aiseə tuva mol nıpəhriənien lan, iətəm təməni aupən ikin məmə, “In təmos rəkis nimisiən min rəhatah, kəni mol nıpətitah min u kəutahmə, kotəuvir.”

Iətəmimi keiu kəmuəkeikei məmə okiauərisig e Iesu

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kəni nian Iesu təməsal=pən meruh nimənin nətəmimi kautəhuərisig məhuva mohtəlau lan, kəni təməni=pən kəm rəhan min nətəmimi məmə okəhuvən e nıkali lek e nitəni=pən.

19 Kəni iəgətun kəti rəha Lou təmuva məni=pən kəm in məmə, “Iəgətun. Onəkuvən=pən iə ikin, iəkıtəu=pən ik.”

20 Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Kuri rarpın mın, rəhalah nıpəg tatig məmə okotapılı ikin. Kəni məniğ mın, nimaalah tatig məmə okotapılı ikin. Mətəu iəu Nəti İətəmimi, † nimə rəhak tikə o napiliən.”

21 Kəni iətəmimi kəti mın rəha Iesu təmuva məni=pən kəm in məmə, “İərməniğ. Oıəkıtəu=pən ik mətəu, pəh iəkuvən pıpım mıtənim rəhak tata.”

22 Mətəu Iesu təməni=pən kəm in məmə, “İtəu=pa iəu. Nətəmimi nətəm kəsotoliən nəuia Uhgın, təhmen əmə məmə ilah kinohmıs rəkıs e nıkilah. Pəh ilah okəhuvən mohtənim rəhalah nətəmimi nətəm kəmohtmıs.”

*Iesu təməniəhu nimətagi asoli
e nəhu Lek Kaləli
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 Kəni Iesu təmuvən e bot, kəni rəhan mın nətəmimi kəhuvən ilah mın.

24 Kəni təsuvəhiən, nimətagi asoli kəti təhtul kəni mınol peau-peau asoli mın e lek, kəni nəhu tətəri=pən e bot, iuəkir əmə bot tətəmnım, mətəu Iesu tətapılı.

25 Kəni kəməhuvən motəhgi-pəri Iesu motəni=pən məmə, “!İərməniğ! !Osmiəgəh itah! ! Otəsuvəhiən kotəmnım!”

† **8:20** Nian Iesu təməni nərgin u “Nəti İətəmimi,” tətəghati aru lan. Nərgin u təmıet e Nauəuə rəha Daniel mine nauəuə pisin pisin mın e Oltestimin. Kəni nıpətın təni məmə iətəmi kəti iətəm təmsipən e Uhgın kəni matos nepətıən rəha Uhgın. **8:20** 2Kor 8:9 **8:24** Sam 4:8

²⁶ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Təhro nəutəgin pik? Rəhatəmāh nəhatətəiən təkəku agin.” Kəni təməhtul mənīəhu nīmətāgi mīne peau-peau asoli mīn. Kəni nīmətāgi təmeiuaiu, kəni mol nəməlinuīən asoli.

²⁷ Kəni nətəmimi rəha Iesu narmīlah təmiuvig pik mautəni məmə, “!Ei! ?Iətəmimi nak u? Nati əpnapīn nīmətāgi mīne nəhu, mətəu ilau kəmuol nəuiān.”

*Iesu təmāhgi pətīgəm narmīn
tərah e iətəmimi keiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kəni nian Iesu təmuva miet=pa e nītəni=pən e lek, ikin Katara, kəni iətəmimi keiu narmīn tərah mīn kəutatig e lau kəmiaiet pətīgəm=pa məmə okueruh Iesu. Ilau kəmiasipən e nīpəg kəpiel mīn, ikin katitənīm nətəmimi ikin. Ilau kuəsənən matuoh nətəmimi, kəni nətəmimi kəutəgin e nuvən-pəniən ikin.

²⁹ Kəni əmeiko narmīn tərah mīn u kəutatig e lau kəmotagət əfəmāh motəni məmə, “!Ik Nəti Uhgīn! ? Nəmuva məmə nəkəhro itimah? ?Nəmuva məmə nəkol uəhai əmə nalpīniən kəm timah iətəm təsol əhanəhiən nian əhruahru rəhan?”

³⁰ Iuəkīr əmə o lah, pikəh mīn tepət əha ikin kəutauən,

³¹ kəni narmīn tərah mīn kotasək=pən o Iesu motəni məmə, “Nəmə nəkəhgi pətīgəm itimah, ahli=pən itimah iəkəhuvən e pikəh mīn əha.”

³² Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Əhuvən.” Kəni narmīn tərah mīn kəməhiet e lau, motaiu məhuvən e pikəh mīn. Kəni pikəh

mīn ilah rəfin kəmotaiu məuteiuaiu e nīpatu, kəni motiuvig=pən e nəhu motamnīm.

³³ Kəni nətəmimi nətəm kəutaugin pīkəh mīn, kəmotagin məhuvən e taun motəni pətīgəm natimnati rəfin, mīne natimnati iətəm Iesu təmol e suah mil u narmin tərah mīn kəutatig e lau.

³⁴ Kəni əmeiko nətəmimi rəfin rəha taun kəməhuva məmə okotafu Iesu. Kəni nian kəmoteruh in, kəni kəməutəkeikei əskasik kəm in məmə otəkeikei miet əha ikīn əha.

9

*Iesu təmol vivi
iətəm nīpətin təmimīs
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Kəni Iesu təmuvən e bot muvən e nītəni=pən e lek, kəni miet pətīgəm iman ikīn, e taun Kapeniəm.

² Kəni nətəmimi nəuvein kəmotələs iətəmimi kəti məhuva ohni. Nīpətin nəuветin təmimīs, kəni tətəpīli e rəhan nīmahan. Kəni nian Iesu təmeruh rəhalah nəhatətəiən, kəni təməni=pən kəm iətəmimi əha məmə, “Nətik, səginian. Rəham nolian tərah mīn iəmos rəkis rəkis.”

³ Kəni nian kəmotətəu nəghatian əha, nəgətun mīn nəuvein rəha Lou kotəni=pən kəm lah mīn məmə, “Nəghatian əha tərah. Suah kəha tətəghati təhmen məmə in Uhgīn.”

⁴ Mətəu Iesu təhrun nətəligian rəhalah kəni təməni=pən kəm lah məmə, “?Təhro itəmah nəutos nətəligian iətəm tərah mīn lanu lan?”

⁵ ? In pəhruvən timətig məmə oiəkəni, məmə, ‘Iəmafəl rəkis rəham nolien tərəh min,’ uə ‘Əhtul maliuək’?

⁶ Kəni rəueiu iəkol nati kəti məmə nəkotəhrun məmə Nəti İətəmimi tatos nepətian ikinu e nəhue niftəni məmə otafəl rəkis təfagə tərəh min.” Kəni in təməni=pən kəm suah kəha tatimis məmə, “Əhtul mōs rəham nımahan maliuək matuvən lahuənu.”

⁷ Kəni suah u tatimis təməhtul maliuək matuvən lahuənu.

⁸ Kəni nian nımənin nətəmimi kəmotafu nati əha, kəni kəmotəgin, kəni motəni-vivi nərgi Uhgın iətəm təməfən nepətian kəm iətəmimi məmə otol lanəha.

Iesu təmauin e Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Kəni Iesu təmaliuək muvən nəuvetin min, mafu suah kəti, nərgin u Matiu. In iətəmimi iətəm tatos məni rəha takis, kəni tətəharəg ikin kətətəou=pən takis ikin. Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Uərisig lak, muva iətəmimi rəhak.” Kəni in təməhtul muərisig e Iesu.

¹⁰ Kəni Iesu təmuven mətauən e nimə rəha Matiu, kəni nətəmimi tepət rəha nosian məni rəha takis kəməhuva, kəni nətəmimi tepət nətəm kau-tol təfagə tərəh* kəməhuva, kəni ilah kəməhuva

9:6 Jon 17:2 * **9:10** Farəsi min, ilah kəmautohtəu=pən vivi agin Lou rəfin iətəm Uhgın təməfən kəm Mosis məmə Mosis otəfən kəm nətəm Isrel. Kəni ilah kautohtəu=pən vivi min nəghatian min iətəm kəmotəpən e Lou rəha Mosis, mətəu nətəmimi əmə kəmotol, səniəmə Lou əhruahru min rəha Uhgın. Kəni Farəsi min, kətəni məmə nətəmimi rəfin nətəm kəsotohtəu-pənien lou əlkələh min əha, ilah nol təfagə.

motəharəg motauən ilah Iesu mine rəhan min nətəmimi.

¹¹ Kəni nian Farəsi min kəmotafu nati əha, kəni kəmotəni=pən kəm nətəmimi rəha Iesu məmə, “? Təhro rəhatəmāh iəgətun tətəuən pəti ilah nətəm kautos məni rəha takis mine nətəm kautol təfagə?”

¹² Mətəu Iesu təmətəu rəhalah nəghatiən kəni təməni=pən kəm lah məmə, “İətəmimi iətəm təsimisiən təsuvəniən o toktə. Mətəu iətəmi u iətəm tatimis, in otəkeikei movən o toktə.

¹³ Əhuvən moteruh-to kəni motətəlig əhruahru lan məmə ni pəti nəghatiən u iətəm Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə,

‘Nati kəti tatol nıkik tətəgiən, inu məmə onəkotasəkəhruin nətəmimi, mətəu səniəmə rəhatəmāh sakrifais min iətəm nautol məutəfa kəm iəu iətəm tatol nıkik tətəgiən.’†

Iətəni tol lanu lan mətəu iəu iəməsuvaiən məmə iəkəuİN e nətəmimi min u kotəni məmə kİNotəhruahru rəkis. Mətəu iəmuva məmə iəkəuİN e nətəmimi min u kotəhrun əmə məmə ilah kautol nolİən tərah min.”

*Nolİən rəha nəpəhiən nauəniən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Kəni nətəmimi rəha Jon Bəptais kəməhuva moteruh Iesu motəni=pən kəm in məmə, “Eruh-to. İtimah iəutətuakəm məutəpəh nauəniən məutəfaki kəm Uhgın, kəni Farəsi min, ilah min kautol lanəha. ?Mətəu təhro rəham nətəmimi kəsotoliən lanəha?”

9:11 Luk 15:2 **9:13** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1Saml 15:22 † **9:13** Nian Uhgın təməni lanəha, ni pətİN u məmə in otəpəh sakrifais min mətəu-inu nərahİən tətətig e nıkilah. Uhgın təməni məmə ilah kotəkeikei motasəkəhruin nətəmimi. **9:14** Luk 18:12

15 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Nian nətəmimi kautol marit rəha suah kəti, kəni in tətan e nauəniən rəhan ilah in mīn nəuvein, nikitəmāh təhti məmə in mīn nəuvein okotasək? !Kəpə! Mətəu nian əha ikin iətəm tətəva məmə nətəmimi okotələs rəkis iətəmimi iətəmi katol nauəniən rəhan. Kəni e nian əha, in mīn nəuvein kotəhrun nəpəhiən nauəniən.

16 “Kəni iətəmimi kəti tikə məmə otos nəuvei napən vi kəti, kəni məhli-ərain=pən e napən ənnəmit rəhan iətəm təməhapu, mətəu-inu nəmə tol lanəha, kəni nəuvei napən vi təhrun nauviniən məhapuiən napən ənnəmit, kəni ikin təməhapu ikin aupən təhrun nuvaiən mol iaħgin pik aħin.

17 “Kəni iətəmimi kəti tikə məmə otos wain iətəm kəmol vi, kəni miuvi=pən e pətəl əuas u təkaskik iətəm kəmol e nilosi nəni. Nəmə tol lanu lan, kəni nahgi wain otahliфу, kəni pətəl otəhapu, kəni wain otəuvəregin, kəni pətəl otərah.‡ Mətəu wain kəmol vi okəkeikei kiuvi=pən e pətəl iətəm kəmol timətmatig, kəni wain mine pətəl kətuəməhli vivi.”§

*Pətauəhli kəti iətəm tatimis mine pətəkəku kəti
iətəm tənimis
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

18 Nian Iesu tətəni=pən natimnati mīn əha kəm lah, iətəmi asoli kəti tuva masiəulin=pən nəulin o Iesu məmə, “Nətik pətəkəku tənimis rəueiu əmə. Mətəu va, mələhu=pən nəhlməm lan, kəni otəmiəgəh mīn.”

‡ 9:17 Afın futnot e Luk 5:37. § 9:17 Iesu təməni lanəha məmə in otəgətun ilah e nəgətuniən vi kəti tol pisin e nəgətuniən rəha Farəsi mīn mine nəgətun mīn rəha Lou.

19 Kəni Iesu təməhtul mine rəhan min nətəmimi, məhuərisig e suah u məhuvən.

20 Kəni əmeiko pətan kəti əha ikin iətəm tatos nīmisiən rəhalah nīpətan nian rəfin əmə, minos nu tueləf.* Kəni pətan əha təmsipən e nəmtah Iesu ikin, kəni meapən mek nififi napən rəhan,

21 təmöl lanəha mətəu-inu tətəni aru əmə kəm in məmə, “Nəmə iəkek əmə nififi napən rəhan, kəni rəhak nīmisiən otol naunun.”

22 Kəni Iesu təmeirair meruh pətan əha, kəni mənī=pən kəm in məmə, “Nətik pətan, səginien. E rəham nəhatətəien lak, ninuva minəuvir.” Kəni e nian əha, rəhan nīmisiən təmikə.

23 Kəni nian Iesu təmuva miet pətigəm=pa e nimə rəha iətəmi asoli əha, kəni təmuven imə meruh nətəmimi kautahli nau məutani nəpuən lan rəha nīmisiən, kəni nətəmimi kəməutasək pik.

24 Kəni Iesu təmənī=pən məmə, “Ohiet məhuvən isəu, mətəu-inu pətəkəku u təsīmisiən, mətəu in tətəpili əmə.” Kəni ilah kəmotaləh əuvsan lan.

25 Mətəu nian nətəmimi kəmohiet məhuvən ihluə, kəni tuvən imə, maskəlīm nəhlmi pətəkəku, kəni pətəkəku u təməhtul.

26 Kəni nanusiən rəha nati u təmaiu mītəlau rəfin e nitəni əha.

*Iesu təmöl vivi
iəmnəu tərāh mil keiu*

27 Kəni nian Iesu təmiet ikin əha, mətəu iəmnəu mil tərāh keiu kəmuitəu=pən in, kəni mətuagət əfəməh məmə, “! Mipi Kig Tefit, asəkəhruin itimlau!”

* **9:20** Lou təmənī məmə nīmisiən u təmöl pətan əha təmīkmik, kəni nəmə tatek iətəmi kəti, kəni in min otəmīkmik. **9:21** Mat 14:36 **9:27** Mat 20:29-34

28 Nian Iesu tinuvən əpəha imə, kəni iəmnəu tərəh mil kiəuva ohni. Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “?Itəlau nətuəhatətə məmə iəkəhrun nol viviən nəhmtitəmlau, uə kəpə?”

Kəni ilau kuəni=pən məmə, “Əuəh, İərmənig.”

29 Kəni Iesu təmələhu=pən nəhlmin e nəhmtilau məni=pən məmə, “Uhgın otol vivi nəhmtitəlau mətəu-inu nəmuəhatətə lan.”

30 Kəni nəhmtilau təuvir kəni kinatueruh nati. Kəni Iesu təməni=pən əskasik kəm lau məmə, “Onəsüəni pətigəmian natimnati min u kəm nətəmimi.”

31 Mətəu ilau kəmiaiet mian, kəni muəni pətigəm nanusiən rəha Iesu tuvən mətəlau ikin min rəfin e nitəni u.

*Iesu təməhgi pətigəm
narmin tərəh
e iətəm təruru nəghatiən*

32 Nian suah mil u kəmiaiet, nətəmimi kotələs iətəmi kəti təruru nəghatiən məhuva o Iesu. Suah kəha in təruru nəghatiən mətəu-inu narmin tərəh tətətig lan.

33 Kəni Iesu təməhgi pətigəm narmin tərəh e suah kəha, kəni tinətəghati. Kəni nimənin nətəmimi narmilah təmiuvig pik ohni, kəni motəni məmə, “Suah kəti təsehian nati kəti tol lanu u ikinu Isrel nian kəti mine.”

34 Mətəu Fərəsi min kəmotəni məmə, “Tatos nəsanəniən o iətəmi asoli rəha narmin tərəh min məmə otəhgi pətigəm narmin tərəh min lan.”

*Iesu nikin təmahmə
pik o nətəmimi*

³⁵ Kəni Iesu təmalıuək matuvən e taun mīne lahuənu mīn rəfin, kəni mətəgətun əpəha e nıpəgnəua nımə mīn rəha nuhapumınıən, mətəni pətıgəm nanusıən təuvır rəha Narmənıgıən Rəha Uhgın, kəni matol vivi nətəmımı rəfin nətəm kautohmıs, mīne nətəmımı rəfin nətəm nıpətılal tərāh kautəuvır.

³⁶ Nıan təmeruh nımənın nətəmımı tınepət pık, kəni nıkın təməpət pık o lah mətəu-inu kınotos pık nahməıən, kəni motəruru nasıru aruıən e rəhalah nəmıəgəhıən, kınotəhmen e sipsıp mīn rəhalah ıətəmımı tıkə o neruh vıvıən ılah.

³⁷ Kəni Iesu təmənı=pən kəm rəhan mīn nətəmımı məmə, “! Oteruh-to! Nauənıən tepət əpəha e nasumıən tınıməhtə, mətəu noluək mīn təkəku əmə kəutəulək lan.

³⁸ Otətapuəh o ıətəmi asolı rəha nasumıən məmə otahlı=pa noluək mīn tepət məmə okəhuvən motəulək e nasumıən rəhan.”

10

Nətəmi tueləfrəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kəni Iesu təmauın e nətəmi tueləf rəhan kəhuva kətıəh, kəni məfən nəsanənıən kəm lah məmə ılah kəhuvən motəhgi pətıgəm narmin tərāh mīn e nətəmımı, kəni motəhrun nol vıvıən nımısıən mīn rəfin, mīne nətəmımı mīn u nıpətılal təmərəh.

² Kəni ınu nərgı nətəmi tueləf rəha Iesu: ın aupən Saimon, u nərgın kəti mīn u Pıtə; mīne notəhan Antıru; mīne Jemis mīne pian Jon, nəti Səpəti mıl;

9:35 Mat 4:23; Mak 1:39
10:2; Mat 14:14; Mak 6:34

9:36 Nam 27:17; 1King 22:17; Sek
9:37 Luk 10:2 **10:1** Mak 6:7; Luk
9:1

³ mine Filip mine Patolomiu; mine Toməs mine Matiu, iətəmimi rəha nosiən məni rəha takis; mine Jemis nəti Alfias; mine Tateas;*

⁴ mine Saimon u kətauin lan məmə Selot;† mine Jutəs Iskariot u təmegəhan=pən e Iesu tuvən e nəhlmi rəhan min tikimir.‡

*Iesu təmahli pətigəm
rəhan nətəmimi tueləf*

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kəni nian Iesu təmahli pətigəm rəhan nətəmimi tueləf məmə okəhuvən motol rəhan uək, təmaupən məghati kəm lah məmə, “Itəmah onəsəhuvəniən o nətəmi min u səniəmə nəuaniləuis min rəha Isrel, kəni məsəhuvəniən e taun kəti rəha nətəm Səmeriə,

⁶ mətəu onəkəhuvən o nəuaniləuis min rəha Isrel nətəm kotəhmen e sipsip min kəutəluēi.

⁷ Kəni nian nəkəhuvən, nəkotəkeikei motəni pətigəm məmə, ‘Nian iətəm Uhg’in otarməniḡ e nətəmimi rəfin lan, tinuva iuəkir.’

⁸ “Kəni itəmah nəkotəkeikei motol nətəm kautohmis kotəuvir min. Kəni itəmah nəkotəkeikei motol nətəm kəmohmis kotəmiəḡəh min. Kəni nətəmimi nətəm leprosi tatol ilah, nəkotəkeikei motol niḡpətilah tuva məuvir min. Kəni nətəmimi

* **10:3** E nauəuə mil rəha Mak mine Luk, kətauin pišin e nərḡi Tateas məmə Jutəs nəti Jemis. Mətəu in iətəmi kətiəh əmə. † **10:4** Selot in suah kəti iətəm in tətəhtul əskasik o kəntri rəhan. Eruh e tiksınəri. ‡ **10:4** Iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Saimon, ilau u Saimon Pitə mine Saimon u kətauin lan məmə Selot. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Jemis, ilau u Jemis nəti Səpəti mine Jemis nəti Alfias. Kəni iətəmi keiu rəha Iesu kətauin e lau məmə Jutəs, inu Jutəs Iskariot mine Jutəs nəti Jemis u kətauin pišin məmə Tateas e nauəuə u rəha Matiu. **10:6** Jer 50:6 **10:7** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11

nətəm narmin tərəh tətətiḡ e lah, itəmah nəkotəkeikei motəhḡi pətigəm narmin tərəh min kəhuvən isəu o lah. Kəni nəsanəniən iətəm nəmotos, nəməsotosiən nəhmtin. Kəni onəkotəkeikei motol əmə uək, nətəmiimi okəsotətəouiən itəmah lan.

⁹ Nian nəkəhuvən, nəsotosiən məni e rəhatəmah paui.

¹⁰ Kəni məsotəmkian rəhatəmah kətim min. Kəni napən iətəm nautəhuvən lan, in əmə ko, məsotosiən inəuau kəti min. Kəni məsotosiən put, mine kasikin rəhatəmah min. İətəni lanu lan mətəu-inu təhruahru əmə məmə kətəfən kəm noluək min natimnati iətəm təhruahru o natigiən rəhalah.

¹¹ “Nian nəkəhuvən e taun kəti uə lahuənu kəti, nəkotəkeikei motəh iətəmiimi kəti iətəm nikin tagiən məmə nəkəhuvən motətiḡ itəmah min, kəni nəutətiḡ ikin əha mətəuarus=pən nian nəkohiet min.

¹² Nian nəkəhuvən motətiḡ e nimə kəti, nəkotəkeikei motəḡhati vivi kəm lah məmə, ‘Nəməlinuiən tətətiḡ o təmah.’

¹³ Kəni nəmə nətəmiimi e niyəḡnəua nimə u, ni kilah tagiən məmə okotos itəmah, kəni pəh rəhatəmah nəḡhatiən rəha nəməlinuiən tətətiḡ o lah. Mətəu nəmə ni kilah təsəgiənən o təmah, nəkotəkeikei motos nəḡhatiən rəha nəməlinuiən mautəhuvən.

¹⁴ “Kəni nəmə nətəmiimi nəuvein kəsotolkeikeiən məmə okotit itəmah nəkəhuvən e rəhalah niyəḡnəua nimə, uə kəsotətəligiən e rəhatəmah nəḡhatiən, kəni nian nautohiet e nimə rəhalah, uə

rəhalah lahuənu, nəkotəkeikei motohrapispiš rəkis nıməulul e nəhlikitamah məmə ilah okotəhrun məmə nəmotəuhlin=pən pəhriən nəmtahtəmah o lah motəpəh agin ilah.

¹⁵ Nipəhriəniən iətəni kəm təmah, e nian iətəm Uhgın otakil nətəmimi, nalpiniən rəha nətəmi min əha in otəskasik pik mapirəkis nalpiniən rəha nətəm kotərah aupən e taun mil əha, Sotəm mine Kəmorə.”§

Nətəmimi okotol tərəh kəm nətəmimi rəha Iesu

¹⁶ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Otətəlig-to. İətahli=pən itəmah nautəhuvən təhmen e sipsip min iətəm kəməhuvən e nəlugi kuri rarpin min. Onəkotəkeikei moteinatig vivi təhmen e məlikim, kəni itəmah motan mətig təhmen e məniğ mak.

¹⁷ Onəutətəu vivi itəmah o nətəmimi. İlah okotələs itəmah məhuvən məmə nəkotəhtul e nəhmti kaunsil rəhalah mətəu-inu itəmah nətəmimi rəhak. Kəni okotalis itəmah əpəha e nımə rəha nuhapuminiən.

¹⁸ “Kəni okoteikəpan itəmah nəkəhuvən motəhtul e nəhmti nətəmi asoli min rəha kəpmən min, mine kig min məmə onəkotəni pətigəm nəghatiən təuvir rəhak e nəhmtilah, kəni mine e nəhmti Nanihluə min.

¹⁹ Nian ilah okəhuva motələs itəmah, kəni nikitəmah təsəhti pikiən məmə onəkəhuvən mətəni məmə nak, uə nəkotəhro lanu lan motəghati. Nəsotəginien mətəu-inu Narmın Rəha Uhgın, in

10:14 Luk 10:10-12; Uək 13:51 **§ 10:15** Sotəm mine Kəmorə, ilau taun mil aupən ikın iətəm təfagə tərəh tepət tepət əha ikın. Kəni Uhgın təmol nalpiniən kəm lau mahli=pən nigəm məmə otus ilau.

10:15 Mat 11:24; Jaj 7 **10:16** Luk 10:3; Rom 16:19

otəfinə nəghatiən iətəm onəkotəni e nian əhruahru əha.

²⁰ Nəsotəginian mətəu-inu səniəmə itəmah onəkotəghati, mətəu Narmin Rəha rəhatəmah Tatə Uhgın, otəfinə nəghatiən kəm təmah məmə nəkotəni pətigəm.

²¹ “Nətəmimi okotegəhan=pən e pialah əhruahru min kəm rəhalah tikimır min məmə okotohamu ilah, kəni tatə min okotol min lanəha kəm nenətillah əhruahru min, kəni kəlkələh min okotəhtul motol noliən əhmen min əmə kəm rəhalah tatə min mine məmə min məmə okotohamu ilah.

²² Nətəmimi rəfin okotəməki e təmah o nərgək. Mətəu iətəmi otəhtul əskasik mətəuarus=pən natinmati min u okotol naunun, kəni Uhgın otosmiəgəh.

²³ Nian okotol tərəh kəm təmah e taun kəti, kəni nəkohiet motagım məhuvən e taun pisin kəti min. Iətəni pəhriən kəm təmah məmə ko nə səhuvən rəfinian e taun min rəha Isrel mətəuarus=pən Nəti Iətəmimi in otuva min.

²⁴ “Nətəmimi nətəm kətəgətun ilah, ko kəsotapirəkisiən rəhalah iəgətun. Kəni noluək min, ko kəsotapirəkisiən rəhalah iətəmi asoli.

²⁵ Nətəm kətəgətun ilah, kotəkeikei motagiən məmə okəhuva motəhmen e iəgətun rəhalah, kəni noluək min kotəkeikei motagiən məmə okəhuva motəhmen e iətəmi asoli rəhalah. İəu, iəu iətəmi asoli rəha nimə. Nəmə nətəmimi nəuvein kotəni rah iəu məmə iəu Pielsepul, u nərgin kəti rəha

10:20 Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20** Jon 14:26

10:21 Maeka 7:6; Mat 10:35; Mak 13:12; Luk 21:16 **10:24** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20

Setən, kəni ko təhmen mīn əmə e noluək mīn rəha nimə rəhak. Inəha, nətəmimi okotəni rah ilah mīn tapirəkis.”

*Iətəmimi rəha Iesu
təsəginiən e nətəmimi
(Luk 12:2-7)*

²⁶ Kəni Iesu təməni məmə, “Toll lanəha, sotəginiən e nətəmimi. Natimnati iətəm nətəmimi kautəht-ərain, Uhgīn otəfətigəm ikin təhagəhag ikin, kəni natimnati iətəm nətəmimi kəutəhluaig lan, Uhgīn otəfətigəm, nətəmimi rəfin okotafu.

²⁷ Natimnati iətəm iətəni kəm təmah əmə əha rəueiu, itəmah onəkotəkeikei motəni pətigəm mīn təhagəhag kəm nətəmimi rəfin. Kəni təhmen əmə, natimnati iətəm iətəni oneuən, itəmah onəkotəkeikei motəni pətigəm e nəhmti nətəmimi.

²⁸ “Sotəginiən e nətəmimi nətəm kotəhrun nohamuiən nīpətītəmah, mətəu ko kotəruru nohamuiən narmītəmah. Mətəu nəkotəgin e Uhgīn iətəm təhrun nərəkinien nīpətītəmah mīne narmītəmah e nigəm asoli.

²⁹ Oteruh-to. Nīmənig əlkələh mīn, nətəmimi kautos nəhmtilah e məni əkəku əmə. Mətəu nəmə rəhatəmah Tatə Uhgīn təsegəhanien e lah, ko kəti təsimisiən.

³⁰ Kəni Uhgīn təhrun vivi agīn itəmah mīne. Kəni nati əpnəpin nəuanutəmah ko e rəhn-kapə təmah in səniəmə nati agīn kəti, mətəu Uhgīn in tətəfin rəfin ilah.

³¹ !Tol lanəha, sotəginiən! Uhgīn tolkeikei pik itəmah tapirəkis mənig əlkələh mīn əha.

32 “Tol lanəha, nəmə iətəmimi otəni pətigəm nərgək e nəhmti nətəmimi, kəni iəu mīn, iəkəni pətigəm nərgin e nəhmti rəhak Tatə e negəu e neai.

33 Mətəu nəmə iətəmimi otəni pətigəm e nəhmti nətəmimi məmə in səniəmə rəhak, kəni iəkəni pətigəm e nəhmti rəhak Tatə e negəu e neai məmə in səniəmə rəhak.

34 “Nikitəmah təsəhtien məmə iəmuva məmə iəkələhu nəməlinuiən e nəhue niftəni. Iəməsuvaian məmə iəkələhu nəməlinuiən, mətəu iəmuva məmə iəkol nətəmimi kotərgəhu.

35 Iətəni lanəha mətəu-inu iəmuva məmə iəkol iərman mine rəhan tatə okətuərah o lau mīn, kəni pətan mine uhun okətuərah o lau mīn,

36 kəni iətəmimi otol tikimīr ilah aru rəhan mīn.*

37 “Kəni iətəmimi iətəm tolkeikei pīk rəhan tatə mine māmə tapirəkis iəu, in təsəhmenian məmə otuva rəhak iətəmimi. Kəni iətəmimi iətəm tolkeikei pīk nətīn iərman uə pətan tapirəkis iəu, in təsəhmenian məmə otuva rəhak iətəmimi.

38 Kəni iətəmimi iətəm təsələsian rəhan nigī kəməluau muərisig lak,† in təsəhmenian məmə otuva rəhak iətəmimi.

10:33 Luk 12:8-9 **10:36** Maeka 7:6; Luk 12:51-53 * **10:36**

Famli nəuvein okotəhapu ilah mīn mətəu-inu nəuvein e famli mīn okəhuərisig e Iesu, kəni nəuvein e famli əmə əha okotəməki e Iesu.

10:37 Luk 14:26-27 † **10:38** Nipəti nəghatien rəha Iesu səniəmə rəhan nətəmimi okotəkeikei mohmīs e nigī kəməluau təhmen əmə lan. Nipəti nəghatien u məmə kitah rəfin kətiah kətiah kotəkeikei motegəhan lan məmə Uhgīn otol nəuiən e nəmiəgəhian rəhatah nati əpnapīn məmə rəhan nətəligian məmə kəutatig e nian iəkis mīn. Nəmə təhro nətəmimi okotol nərahian kəm tah, nəmə təhro kitah okohmīs o nərgin, uə nəmə təhro nərahian mīn əha otəsuvaiən e nəmiəgəhian rəhatah. Kitah kotəruuru, mətəu kotəhtul maru əmə o natigian e nəmiəgəhian iətəm Uhgīn tolkeikei.

39 Kəni iətəmimi iətəm tatol p̄ik uək əmə məmə rəhan nəmiəgəhiən e nəhue niŋtəni u in otəuvir, otəmkarəpən e nəmiəgəhiən pəhriən. Mətəu iətəmimi iətəm otimis o nərgək, in otos nəmiəgəhiən itulin.

40 “Kəni iətəmimi iətəm tatos itəmah e nikin agiən kəni təhmen əmə məmə tatos iəu e nikin agiən. Kəni iətəmimi iətəm tatos iəu e nikin agiən, kəni təhmen əmə məmə tatos iətəmi u iətəm təmahli=pa iəu.

41 Kəni iətəmimi iətəm təhrun məmə suah kəti in iəni kəti rəha Uhḡin, kəni tatos e nikin agiən, in otos nətəouiən lan, təhmen əmə e iətəm iəni min kautos. Kəni iətəmimi iətəm tatos e nikin agiən iətəmi əhruahru, in otos nətəouiən lan, təhmen e iətəmi əhruahru.

42 Kəni nəmə iətəmimi kəti tətəfən nati kəti kəm suah kəti mətəu-inu təhrun məmə in rəhak iətəmimi, niṗəhriənən Uhḡin otətəou in o rəhan noliən təuvir u, nati əpnəp̄in rəhan nəfəniən in nati əkəku əmə təhmen e nəhu ətəpu nəuan nəuветin əmə, uə rəhak iətəmimi in ləhtəni agin.”

11

Iesu mine Jon Bəptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tinol naunun nəgətuniən rəhan nətəmimi tueləf, təmiet ikin əha muvən e taun min e niŋtəni Kaləli, mətəgətun nətəmimi kəni mətəni pətigəm nəghatiən rəha Uhḡin kəm lah.

10:39 Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25

10:40 Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

² E nian əha, Jon Bəptais tətətig e kaləpus, kəni in təmətəu nanusiən e uək iətəm Iesu tatol. Kəni təmahlı=pən rəhan nəuvein nətəmimi kəhuvən motətapuəh ohni məmə,

³ “?Təhro? ?Ik u iətəm kəmətəni aupən məmə suah kəti otuva, uə itimah iəutəhtahnin iətəmimi kəti mın məmə otəpanuva mın?”

⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Əhuvən moteruh Jon motəni=pən nati nak iətəm nəməhuvə motətəu kəni moteruh:

⁵ nətəmi nəhmtilah təpis kinauteruh nati. Kəni nətəmimi nətəm nəhlkilah tərəh kinotətəu təuvir kəni mınəutaliuək. Kəni nətəmimi mın u kəmos nımisiən leprosi, nilosilah tinəuvir. Kəni nətəmimi mın u nıpəgtəlgilah təmalu, rəueiu əha kınautətəu nati. Kəni nətəmimi mın u kəmoħmis, kınotəmiəgəh mın. Kəni rəueiu, iətəmi kəti tinətəni pətigəm nanusiən təuvir kəm nanrah mın.

⁶ Iətəmimi otətig e nəuviriən pəhriən nəmə in təsəhlmanıən e nəhatətəiən lak o natimnati mın iətəm iəu iatol uə iəsoliən.”

Iesu təməghati e Jon Bəptais

⁷ Nian nətəmimi rəha Jon kautohtəlig, kəni Iesu tinətuəuin mətəghati e Jon kəm nətəmimi mın u kəutəharəg əha ikin, mətəni məmə, “?Aupən, nəməutəhuvən ikin təpiə-məpiə ikin məmə nəkotəh nak? ?Nəməhuvən məmə nəkotəfu iətəmi əpnəpın əmə kəti təhmen e nımanuvehli əfəməh iətəm nımətəgi tətəlifə alıfə əpnəpın əmə? Kəpə.

⁸ ?Kəni təhro itəmah nəmoħiet, məmə nəkotəfu iətəmi kəti iətəm tatuvən e napən təuvir nəhmtin

tiækis? Kəpə. Nətəmimi kautəhuvən e napən təuvir tol lanəha, nian rəfin kəutatig e nimə rəha kig.

⁹ ? Mətəu nati nak əha nəməhuvən məmə nəkotəruh, iəni kəti, uə? Əuəh, pəhriən, mətəu iətəni kəm təmah məmə in ilis tapirəkis iəni.

¹⁰ Suah u inu Nauəuə Rəha Uhgın tətətəghati lan. Uhgın tətəni məmə, 'Otafu-to. Iətahli=pinə iahləpis iətəm otos rəhak nəghatiən.

In otaupən lam məmə otol əpenə-penə e rəham suaru.'

¹¹ Nipəhriənien iətəni kəm təmah məmə, nətəmi u kəmotair e niftəni u, kəti təsapirəkisiən suah kəha Jon Bəptais. Kəni mətəu iətəmi in ləhtəni aɡin e Narmənigiən Rəha Uhgın, in ilis tapirəkis Jon.*

¹² E nian Jon Bəptais tətətuəuin mətəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın mətəuarus=pa rəueiu, Narmənigiən Rəha Uhgın in təkaskik məmə otol uək matuvən. Kəni nətəmimi nətəm kotəskasik kotalkut pik məmə okəhuvən motatig ahgəl.†

¹³ Iətəni lanəha mətəu-inu, aupən aɡin mətəuarus=pa nian rəha Jon, nəghatiən min

11:10 Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11** Fes u tətəni məmə uək rəha Jon, in uək iətəm tatos nisaiən. In tatol əpenə-penə suaru rəha Kristo iətəm Uhgın otahli=pa, kəni in tətəni pətigəm məmə Kristo tinatuva. Uək u in uək asoli. Kəni Jon in iətəmi asoli mətəu-inu in tatos uək əha. Mətəu nati kəti iətəm in təuvir tapirəkis uək rəha Jon, inu nəmə suah kəti tətəni iətəmi rəha Uhgın nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. † **11:12** Suaru kəti min o nəuhliniən fes u tol lanko lan məmə: E nian Jon Bəptais tətətuəuin mətəni pətigəm nəghatiən rəha Uhgın mətəuarus=pa rəueiu, mətəu nətəmimi kautəluagin ilah nətəmimi nətəm kəutatig ahgəl Narmənigiən Rəha Uhgın. Kəni nətəmimi rəha nəluəɡiniən kəutalkut məmə okotiuvi rəkis nətəmimi rəha Uhgın məmə kəhuva nətəmimi rəhalah.

rəha Lou iətəm Uhgın təməfən kəm Mosis, mine nəghatien min rəha iəni min rəha Uhgın, kautəni pətigəm Narməniğiən Rəha Uhgın.

¹⁴ Kəni nəmə nikitəmah tagiən məmə nəkotos nətəliğiən u, iəkəni məmə Jon in Elaijə iətəm in iəni kəti aupən kəmətəni məmə otuva mol əpenə-penə e suaru rəha Məsaia.

¹⁵ Itəmah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatien min u.

¹⁶ “?Nətəmimi min u nətəm kəutatig rəueiu, ilah kotəhro lanu lan? Ilah kotəhmen=pən e kəlkələh min kəutəharəg ikin katol makit ikin məutahkul məutauin e lah min nəuvein məmə,

¹⁷ ‘Itimah iəmotahli nau kəm təmah məmə onəkautol danis rəha nagiənien lan, mətəu itəmah nəsolien danis. Kəni itimah iəməutasək eiuə rəha nimisiən, mətəu nəsotasəkiən kitah min itəmah.’

¹⁸ “Kəni təhmen əhmen əmə, itəmah nəsolkeikeien Jon, kəni məsoltolkeikeien iəu. Iətəni lanəha lan mətəu-inu Jon təmuva, kəni mətətuakəm mətəpəh nauəniən mətəfaki kəm Uhgın, kəni məsəmnimiən wain. Kəni nəmotəpəh in motəni məmə, ‘Suah kəha narmin tərəh kəti tətətig lan.’

¹⁹ “Mətəu nian iəu, Nəti Iətəmimi, iəmuva kəni mətəuən kəni mətəmnim wain, mətəu nəmotəpəh min iəu motəni məmə, ‘Otafu-to, suah kəha in iətəmimi rəha nauən pikien mine iətəmimi rəha napisiən, kəni mətəni pəti ilah nətəmimi rəha nosien məni rəha takis, mine nətəmimi nətəm nol təfagə tərəh.’ Mətəu nətəmimi min u kəutətəlig

e noliän rəhak mine rəha Jon, kotəhrun nehian məmə nati iətəm iəmuol təhmen vivi pəhriän.”

Nahməian asoli otuva
(Luk 10:13-15)

²⁰ Kəni Iesu təməghati əskasik e natigian rəha nətəmimi e taun min əha iətəm in təmöl nati apispis tepət ikin e nəhmtilah. Təməghati lanəha mətəu-inu ilah kəməsotəuhlinian nətəligian rəhalah o rəhalah noliän tərəh min.

²¹ Təməni məmə, “Itəmah nətəm Korasin, kəsi, nərahian asoli otuva o təmah! !Itəmah nətəm Petsaitə, kəsi, nərahian asoli otuva o təmah! Mətəu-inu iəmol pau nati apispis tepət e taun mil rəhatəmah mətəu itəmah nəsotəuhlinian nətəligian rəhatəmah! Kəni nəmə iəmol natimnati min əha əpəha Taea mine Saedon aupən, ko nətəmimi əha ikin əha kəmotəuhlin rəhalah nətəligian e noliän tərəh min, kəni ilah məhuvən e napən əuas min məhuvən məutəharəg e nəhmtahu e nigəm məutəgətun məmə kautətəu tərəh agin o noliän tərəh min rəhalah.

²² “Mətəu iətəni kəm təmah məmə e nian əha iətəm Uhgın otol nalpiniän kəm nətəmimi, nalpiniän rəhatəmah otəskasik, mapirəkis nalpiniän rəha nətəm Taea mine Saedon u aupən.

²³ ? Kəni itəmah nətəm Kapeniəm, nikitəmah təhti məmə Uhgın otəfəri=pən itəmah əha ima nisaiän əpəha e negəu e neai? !Kəpə! Mətəu Uhgın otəhlman e təmah nəkoteiuaiu ləhtəni agin, ima naulisian, mətəu-inu iəmol nati apispis tepət e taun rəhatəmah. Kəni nəmə iəmol natimnati min u əpəha Sotəm, iətəm taun əha təfagə tərəh min

tepət ikin, kəni nətəm ikin kəmotəuhlin rəhalah nətəligiən, kəni nəmə Uhgın təməsərakiniən Sotəm, kəni təmətətig əmə mətəuarus=pa u rəueiu.

²⁴ Mətəu iətəni kəm təmāh məmə e nian əha iətəm Uhgın otol nalpiniən kəm nətəmimi, nalpiniən rəhatəmāh otəskasik, mapirəkis nalpiniən rəha nətəm Sotəm aupən ikin.”

Itəmāh nətəm ninotəpəou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kəni e nian əha, Iesu təmətəfaki mətəni məmə, “Tatə Uhgın, ik Iərməniḡ rəha natimnati rəfin ilis e neai mine ləhtəni e nəhue niftəni. Iətəni-vivi ik mətəu-inu nəməhluaig e nipəti natimnati min u e nəhmti nətəmimi nətəm koteinatig motəhrun vivi nati. Kəni nəmol əpu kəm nətəmimi nətəm kotəhmen=pən əmə e kəlkələh min məmə okotəhrun vivi.

²⁶ Əuəh, Tatə, inu nati kəti iətəm ik nəkolkeikei.”

²⁷ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni kəm lah məmə, “Rəhak Tatə təmegəhan=pa rəkis natimnati rəfin e nəhlmək. Kəni iətəmi kəti tikə iətəm təhrun vivi iəu u Nəti Uhgın, məmə iəu pəh əhruahru. Mətəu Tatə Uhgın əmə təhrun. Kəni iətəmi kəti tikə iətəm təhrun vivi Uhgın, mətəu iəu pişin əmə u Nəti Uhgın, iəkəhrun, mine nətəmimi nətəm iəu iəmitəpən məmə iəkol pətigəm Tatə Uhgın kəm lah.

²⁸ “Əhuva ohniəu, itəmāh nətəm nahgitəmāh nikə kəni ninotəpəou e natipəiən e katipə figəm min,

11:23 Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24** Mat 10:15; Luk 10:12

11:25 1Kor 1:26-29 **11:27** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2

kəni iəkəfɪnə nəmeigiən.‡

²⁹ Itəmah otos uək iətəm iəkəfɪnə kəm təmah, kəni pəh iəkaupən mægətun itəmah lan. Iətəni lanəha mətəu-inu iəu iətəmi mətig, kəni rəhak nətəligiən in ləhtəni. Kəni onəkotos nəmeigiən e nikitəmah.

³⁰ Tol lanəha mətəu-inu rəhak uək iəkəfɪnə kəm təmah in tımətig, kəni rəhak katipə in təhvevig.”§

12

Iərməniḡ rəha Sapət

(Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kəni e nian əha e Sapət kəti, Iesu mine rəhan mɪn nətəmimi kəməutaliuək məutohapumɪn e nəsumiən rəha wit,* kəni rəhan mɪn nətəmimi nəumis təmus ilah, kəni kəmautəhli nəua wit kəni məutun.

² Mətəu nian Farəsi mɪn kəmotafu ilah, kəni kəmotəni=pən kəm Iesu məmə, “!Ei, afu-to! Rəham

‡ **11:28** Nəghatiən u “natipəiən e katipə figəm mɪn” tətəghati e Lou rəha nətəm Isrel iətəm kotəhmen e nati figəm mətəu-inu Lou mɪn u, ilah kotəskasik pɪk, kəni tiəkis o nolian. **11:28** Jer 31:25 **11:30**

1Jən 5:3 § **11:30** Nian Iesu təməni “rəhak katipə in təhvevig,” nəghatiən əhruahru rəha katipə, in “iok.” In nati kəti kəmöl e nigɪ iətəm kəmələhu=pən e nentəui nati miəgəh əsanən kəti, kətəni məmə “okis,” nati miəgəh u təhmen e kau. Nətəm Isrel kəutələhu=pən iok e nentəui okis, kəni motəlis=pən nati kəti lan məmə okis otivi, təhmen e “kat” uə “plau,” nati iətəm tətəhlu e niftəni. Nətəm Isrel kəmotəni məmə nitəu-pəniən Lou rəha Mosis in təhmen e iok kəti mətəu-inu in uək əskasik. Mətəu iok iətəm Iesu tətəfa kəm tah in təhvevig mətəu-inu, nian təmimis e nigɪ kəməluau mos nalpinian o təfagə tərəh mɪn rəhatah, kəni in tɪnol rəkis uək rəhatah. In təni məmə kitah kotəkeikei məutəhatətə əmə lan. Kəni in otasiru e tah məmə okotaliuək e suaru əhruahru rəha Uhgɪn. * **12:1** Wit in nati kəti təhmen e rais. Afɪn-to e tiksɪnəri. **12:1** Dut 23:25

nətəmimi kautol nati kəti iətəm kəutatgəhli Lou rəha Sapət.”†

³ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Nəmotafin uə kəpə, nati nak iətəm Kig Tefit təmol aupən, nian in mīne rəhan mīn nətəmimi nəumis təmus ilah?

⁴ In təmuvən imə e Nima Tapolin Rəha Uhgīn, kəni mos pīret mun iətəm pris mīn kinotəfən rəkis kəm Uhgīn. Kəni nolien əha tətətgəhli Lou, mətəu-inu pīret əha, Lou tətəni məmə pris mīn əmə kotəhrun nunien.

⁵?Kəni nəmotafin e Lou uə kəpə, məmə nian rəfin e Sapət, pris mīn əpəha e Nimə Rəha Uhgīn, ilah kautol uək rəhalah iətəm tətətgəhli Lou rəha Sapət? Mətəu Uhgīn tateruh məmə nati əha in təhruahru əmə.

⁶ Mətəu iətəni kəm təmah məmə iətəmi kəti u ikinu in ilis tapirəkis Nimə Rəha Uhgīn.

⁷ E Nauəuə Rəha Uhgīn, in tətəni məmə,
‘Nati kəti tatol nīkik tətəgiən, inu məmə onəkotasəkəhruin nətəmimi, mətəu səniəmə rəhatəmāh sakrifais mīn iətəm nautol mətəfa kəm iəu iətəm tatol nīkik tətəgiən.’

Nəmə nəkotəhrun nīpəti nəghatien u, kəni nətəmimi mīn u nətəm kotəhruahru, ko nəsotakilien ilah motəni məmə ilah kautol nolien tərəh.

† **12:2** Lou rəha nətəm Isrel tategəhan məmə iətəmimi təhrun nosien nəua wit e nasumien rəha nətəmimi nian tətaliuək mətəhapumīn e lah (Dut 23:25). Farəsi mīn nīkilah təmərah mətəu inko nətəmimi mīn rəha Iesu kəmautol uək rəha nəuləkien, u in kəti rəha tate-nain nolien mīn kəmənīəhu agīn məmə okəsoliən e nian rəha Sapət. (Eks 20:8-11; 34:21; Dut 5:12-15) **12:4** 1Saml 21:1-6
12:4 Lev 24:5-9 **12:5** Nam 28:9-10 **12:6** Mat 12:41-42
12:7 Hos 6:6; Mat 9:13

⁸ Iätəni lanu lan mətəu-inu iəu, Nəti Iätəmimi, iəu iätərməniḡ e nian rəha Sapət.”

⁹ Kəni Iesu təmiet ikin əha, maliuək matuvən əpəha imə e nimə rəha nuhapuminiən rəhalah.

¹⁰ Kəni əmeiko ikin əha, iətəmi kəti əha ikin nəhlmin təmimis, təsuahruin lan. Kəni kəmotətapuəh o Iesu məmə, “? Təhro? ? In təhruahru e Lou məmə e Sapət, iətəmi təhrun nol viviən iätəmimi iətəm tatimis?” Ilah kəmotətapuəh ohni mətəu-inu kəutəsal e nətəligiən tərəh kəti rəha Iesu uə noliən kəti rəhan təhmen e nol viviən iətəmi e Sapət, iətəm ilah okotləfən in e kot ohni.

¹¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Okəmə itəmah kəti rəhan kəti sipsip, kəni sipsip u tiuvig=pən e nimil e Sapət, nikitəmah təhti məmə iətəmi əha otuvən miuvi-pəri=pa min? ! Əuəh! Otəkeikei muvən miuvi-pəri.

¹² !Mətəu iätəmimi, in nati keikei tapirəkis sipsip! Konu, in təhruahru əmə e Lou məmə natol nati təuvir min əmə kəm nətəmimi e Sapət.”

¹³ Kəni təməni=pən kəm iətəmi nəhlmin təmimis məmə, “Uahru-to e nəhlməm.” Kəni təmuahru e nəhlmin, kəni nəhlmin tuva minəuvir aḡin min, məhmen e nəhlmin u kəti min.

¹⁴ Mətəu Farəsi min kəməhiet məhuvən ihluə minəutətei nəuə ohni məmə okotohamu Iesu.

Ioluək iətəm Uhg'in təmitəpin

¹⁵ Kəni Iesu təməhrun nətəligiən rəhalah, kəni təmiet ikin əha. Kəni nətəmimi tepət kəməhuərisig lan. Kəni in təmol vivi nimisiən rəfin rəhalah kəutəhuva məutəuvir min.

16 Kəni təməniahu ilah məmə okəsotəni pətigəmiən in kəm nətəmimi mīn.

17 Natimnati mīn əha kəməhiet məmə nəghatiən rəha Nauəuə Rəha Uhgīn otuva mol nīpəhriənīən lan. Uhgīn təməfən kəm iəni Aiseə u aupən o nəni pətigəmiən məmə,

18 “Inu ioluək rəhak iətəm iəu inītəpīn rəkis, iəkolkēikēi pik in, kəni nīkik tagiən pik ohni. Kəni iəu iəkol məmə Narmin Rəhak otuva məriauəh lan.

Kəni in otəni pətigəm nolīən əhruahru rəhak mīne nosmiəgəhiən rəhak e nəhmti nətəmimi e nītəni pīsīn pīsīn mīn.

19 Ko in təsorgəhuiən kəni məsagət əfəməhiən, məsəghati pikiən ikīn nətəmimi kəutuhapumīn ilah mīn ikīn.

20 In iətəmi mətig, kəni in otol təuvīr kəm nətəmimi nətəm kəutəpəou kəni rəhalah nəsanəniən tikə.‡

In otol lanəha mətəuərus=pa nolīən iətəm in təhruahru otol win e nolīən iətəm tərah.

21 Kəni nətəmimi mīn u səniəmə nəuaniləuis mīn rəha Isrel,

ilah okotələhu=pən əskasik rəhalah nətəligiən tətətig lan,

məmə in otosmiəgəh ilah.”

Iesu mīne Pielsepul

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Kəni nətəmimi kəmosot iətəmi kəti məhuva kəm Iesu iətəm nəhmtin təpīs kəni təsəghatiən

12:16 Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18** Mat 3:17 ‡ **12:20** Nəghatiən Kris əhruahru rəha fes 20 tətəni məmə, “Ko təsatgəhiən niuig kəti iətəm təməgəu, kəni ko təsəmkəpīs aginiən wik rəha lait iətəm tətənah əmə.” **12:21** Aes 42:1-4

mətəu-inu narmin tərəh kəti tətətig lan. Kəni Iesu təmol vivi min, kəni iətəmi kəha tinateruh nati kəni minətəghati.

²³ Kəni nətəmimi rəfin narmilah təmiuvig motəni məmə, “?Nəmə təhro suah u in Mipi Kig Tefit iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa?”

²⁴ Kəni nian Farəsi min kəmotətəu nati əha mine nəghatiən lan, kəni kəmotəni məmə, “Suah kəha tətəhgi pətigəm narmin tərəh min e nəsanəniən əmə rəha Pielsepul u iətəmi asoli rəha narmin tərəh min.”

²⁵ Mətəu Iesu təhrun nətəligiən rəhalah, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Nəmə nətəmimi e kəntri kəti kautəhapu ilah min, kəni okotərəkin rəhalah kəntri. Kəni təhmen=pən əmə e taun kəti uə lahuənu kəti, nəmə nətəmimi kautəhapu ilah min, kəni okotərəkin taun u uə lahuənu u.

²⁶ “Kəni nəmə Setən tətəhgi pətigəm narmin tərəh min rəhan e nətəmimi, kəni tatol aru əmə tikimır kəm in. ?Kəni otəhro lanu, rəhan narməniğiən otəhtul?”

²⁷ ?Kəni nəmə iəu iətəhgi pətigəm narmin tərəh min e nəsanəniən rəha Pielsepul, kəni təhro e rəhatəmāh min nətəmimi? İlah kautəhgi pətigəm narmin tərəh min e nəsanəniən rəha pəh? ?Rəha Setən? Kəpə. Kəni tərəh məmə nautəni məmə iəu iatol lanəha. Tol lanəha, rəhatəmāh nətəmimi okotakil nəghatiən min rəhatəmāh, motəni məmə in neiuəiən.

²⁸ Mətəu nəmə iətəhgi pətigəm narmin tərəh min e nəsanəniən rəha Narmin Rəha Uhgın, kəni Narməniğiən Rəha Uhgın tinuvnə rəkis o təmāh.

29 “Kəni iəkəni e suaru kəti m̄in tol lanəha məmə, iətəmimi kəti tikə məmə təhrun nuvəniən e nimə rəha iətəmimi kəti iətəm nahgin tepət təhmen e Setən məmə otəmki rəhan natimnati. Mətəu iətəmimi kəti iətəm nahgin tepət aɡin otaupən məlis-ərain iətəmimi u iətəm nahgin tepət, uərisig təpanuvən imə məmki rəkis rəhan natimnati.

30 “Iətəmi u in təsuərisigiən lak, in rəhak tikim̄ir. Kəni iətəmi u in təsoriaruniən sipsip m̄in, in tatol ilah kəutagim̄ atiti.

31 Tol lanəha iətəni kəm təmah məmə, Uhḡin otafəl rəkis nolien tərāh p̄isin p̄isin m̄in rəfin, § mine nəghatiən tərāh p̄isin p̄isin m̄in rəfin iətəm nətəmimi kəutəni lan, mətəu otol nalp̄iniən, kəni məsaluiən e nəghatiən tərāh m̄in iətəm nətəmimi kəutəni e Narm̄in Rəhan.

32 Kəni nəmə iətəmimi tətəni rah iəu, Nəti Iətəmimi, kəni Uhḡin otalu kəni məsalp̄iniən. Mətəu iətəmimi iətəm tətəni rah Narm̄in Rəha Uhḡin, Uhḡin ko təsaluiən lan e nian kəti, e nəhue niftəni u, mine e nian iətəm tətəva.*

33 “Nəmə niḡi in təuv̄ir, kəni nəuan in otəuv̄ir; nəmə niḡi in tərāh, kəni nəuan in otərāh. Tol lanəha

12:30 Mak 9:40; Luk 9:50 § **12:31** Uhḡin tətəfəl rəkis nolien tərāh m̄in nian nətəmimi kotəuhlin rəhalah nətəligiən kəni məutətapuəh ohni məmə in otalu məsalp̄iniən rəhalah nolien tərāh m̄in. **12:31** Hip 6:4-6 * **12:32** Nətəmimi nəuvein kotəni məmə nəghatiən u tətəghati e nətəmi m̄in u nətəm kəmutəni məmə Iesu tatol vivi nətəmimi e nəsanəniən rəha Setən. Təhmen əmə məmə ilah kotəuin lan məmə Narm̄in Rəha Uhḡin in Setən. Nətəmimi nəuvein m̄in kotəni məmə nəghatiən u tətəghati e nətəmimi nətəm kəsotəhatətə əhanəhiən e Iesu, kəni motəpəh uək rəha Narm̄in Rəha Uhḡin.

mətəu-inu itəmah nəkotəruh əmə e nəua niği məmə niği in təuvir uə niği in tərəh.†

³⁴ !Itəmah nəkotəhmen e sineik! Itəmah nautol nolian ekəu-ekəu, kəni itəmah nətəm nəkotərəh. Ko nəsotəniən nati təuvir kəti, mətəu-inu nian iətəmiimi tətəghati, tətəni əmə nati nak iətəm təriauəh e nikin.

³⁵ Iətəmiimi iətəm nətəliğin təuvir təriauəh e nikin, nian rəfin in tətəni nati iətəm in təuvir. Kəni iətəmiimi iətəm nətəliğin tərəh təriauəh e nikin, nian rəfin in tətəni nati iətəm tərəh.

³⁶ Iətəni kəm təmah məmə e nian Uhgın otakil nətəmiimi lan, nətəmiimi okotəkeikei motəni pətigəm kəm in məmə təhro ilah kəmautəni nəghatən tərəh əpnəpən min rəfin ağin rəhalah.

³⁷ Tol lanəha, in otakil rəfin nəghatən pişin min rəhatəmah, məmə itəmah nətəm nəkotəhruahru uə nətəm nəkotərəh.”

Nəmtətən rəha Jonə

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kəni nəgətun min nəuvein rəha Lou mine Farəsi min kəmotəni=pən kəm in məmə, “Iəgətun. İəkotolkeikei məmə iəkoteruh nəmtətən kəti iətəm tapispis ik onəkol.”

³⁹ Mətəu təməni=pən kəm lah məmə, “Itəmah nətəmiimi rəueiu mine, nəkotərəh, nəmotəpəh rəhatəmah nəhatətəiən e Uhgın, təhmen e pətan kəti tətəpəh rəhan iərman mətitəu=pən suah pişin. Kəni rəueiu nəkotolkeikei məmə iəkol nəmtətən kəti iətəm otəgətun məmə iəmsipən e Uhgın. Mətəu

† **12:33** Nipəti nəghatən rəha İesu məmə in iətəmi təuvir mətəu-inu tatoləmə natimnati təuvir min. **12:33** Mat 7:16-20 **12:34** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30

Uhgïn otəfïnə əmə nəmtətian kətiah əmə, kəni inəha nəmtətian rəha iəni əha Jonə.

⁴⁰ Təhmen əmə məmə Jonə təməmähli o nian kisil lapin mine lənian e nərfi nəmu asoli təfla, kəni Nəti İətəmimi, in otəmähli o nian kisil lapin mine lənian əpəha e niki niftəni.

⁴¹ “E nian əha iətəm Uhgïn otakil nətəmimi rəfin, kəni nətəm Ninivə aupən, ilah okotəhtul motəni pətigəm məmə itəmah nəuaniləuis rəha Isrel nəkotərah. Okotəhrun nəniən lanəha mətəu-inu nian ilah kəmotətəu nəghatian rəha iəni əha Jonə, ilah kəmotəuhlin rəhalah nətəligian e rəhalah nolian tərəh min. Kəni oteruh-to, iətəmi kəti iətəm ilis tapirəkis Jonə tinuva, mətəu itəmah nəsoətəuhlinian rəhatəmah nətəligian e rəhatəmah nolian tərəh min.

⁴² Kəni e nian əha Uhgïn otakil nətəmimi rəfin, kəni kwın rəha nitəni pesi ikin, otəhtul məni pətigəm məmə itəmah nətəm nəkotərah. Otəhrun nəniən lanəha mətəu-inu, in təmiet e nikalı nitəni əpəha isəu agin, kəni maliuək muva məmə otətəu nəghatian rəha Kig Solomən u iətəm teinatig pik. Kəni oteruh-to, suah kəti iətəm in ilis agin mapirəkis Kig Solomən tinuva, mətəu itəmah nəsoətəligian.

⁴³ “Nian narmın tərəh tiet e iətəmimi, kəni in otuvən maliuək mətan əpəha ikin nigı mine nian mitə tikə ikin, kəni nəhu tikə ikin, mətəsal ikin otatig məmeig ikin, mətəu təsehian.

⁴⁴ Kəni təni aru əmə kəm in məmə, ‘İəkitalig=pən

e rəhak nimə‡ iətəm iəmsipən ikin.’ Kəni nian tuva meruh nimə, iətəmimi tikə ikin, kəni kəmafəl, kəni kəməlīn vivi natimnati.

⁴⁵ Kəni tuvən mit narmin tərəh səpīn mīn u kotərəh pik motapirəkis in, kəni məhuvən imə motatig. Kəni natigiən rəha iətəmi əha rəueiu tərəh pik tapirəkis rəhan natigiən iətəm aupən. Kəni kotəhmen əmə e təmah nətəm nəkotərəh nətəm nəutatig rəueiu.”

*Mamə rəha Iesu
mine pian mīn*

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Nian Iesu tətəghati əhanəh kəm nətəmimi, kəni rəhan mamə mine pian mīn kautəhtul əpəha ihluə məutətapuəh lan məmə okotəghati kəm in.

⁴⁷ Kəni iətəmimi kəti təməni=pən kəm Iesu məmə, “Rəham mamə mine pian mīn əpəha ihluə kautəhtul. İlah kotlekeikei məmə okotəghati kəm ik.”§

⁴⁸ Kəni Iesu təməni=pən kəm iətəmi təməni pətigəm məmə, “?Pəh u rəhak mamə, kəni pəh u piak mīn?”

⁴⁹ Kəni muahru=pən e nəhlmin məgətun=pən rəhan nətəmimi, kəni məni məmə, “! İnu rəhak mamə mine piak mīn!

⁵⁰ İatəni lanəha lan mətəu-inu pəh u tatol nəuia rəhak Tatə əpəha ilis e negəu e neai, in piak, mine nəuvinik, mine rəhak mamə.”

‡ **12:44** Nəghatiən u “nimə” tətəghati e iətəmi u iətəm narmin tərəh təmiet rəkis lan. **12:45** Luk 11:24-26; 2Pitə 2:20 § **12:47** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestimīn iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, fes 47 tikə. **12:50** Rom 8:29

13

Nəghatiən əuhlin e niftəni (*Mak 4:1-20; Luk 8:4-15*)

¹ E nian əmə kəha, Iesu təmiet e nimə muvən mətəharəg əpəha iuəkir e nicali nəhu Lek Kaləli.

² Mətəu-inu nətəmimi tepət kəməhuva motəhtul titəlau lan, kəni in təmuvən e bot kəti u tətəhtul iuəkir əmə o nıpəkil, kəni mətəharəg. Kəni nətəmimi kəmutəhtul ipari.

³ Kəni in təməni=pən natimnati mın tepət kəm lah e nəghatiən əuhlin mın.

Təməni məmə, “İətəmimi kəti təmuvən məmə otearəgrəg nikiiti wit rəhan əpəha e rəhan nəsümüən.*

⁴ Kəni nian təmətearəgrəg nikiiti wit rəhan, nəuvein kəmotəmei=pən e suaru, kəni mənig mın kəməhuva motun rəfin ilah.

⁵ Kəni nikiiti wit nəuvein kəmohtmərəgrəg=pən e niftəni iətəm kəpiel iuəkir əmə. Kəmoteviə uəhai əmə mətəu-inu niftəni nəuan nəuветin əmə.

⁶ Nian mitigar təri, kəni məhgi ilah kotaukei-aukei mətəu-inu nokilah təseiuiu pikiən.

⁷ Kəni nikiiti wit nəuvein kəmotəmei=pən e niki niləuis u tol nihlin, kəni nian nikiiti wit mın koteviə mətəu niləuis tətatu-atu ilah kəni kohmis.

⁸ Kəni nikiiti wit nəuvein mın kəmotəmei=pən e niftəni iətəm təuvir, kəni kəmotəuə e nəualah. Nəuvein nəualah tate, nəuvein nəualah sikiste, nəuvein nəualah uan-hanrit.

⁹ İtamah rəfin matəlgitəmah tatig, otətəlig vivi, kəni mətəhrun nəghatiən mın u.”

13:2 Luk 5:1-3 * **13:3** Afin-to “wit” e tiksınəri.

10 Kəni nətəmimi rəha Iesu kəməhuva motətapuəh ohni məmə, “?Təhro nətəghati kəm nətəmimi e nəghatiən əuhlin mīn?”

11 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Iətəni lanəha mətəu-inu itəmāh u, Uhgīn təmerəh e suaru o təmāh məmə itəmāh onəkotəhrun nəghatiən oneuən mīn rəha Narmənigiən Rəha Uhgīn. Mətəu ilah, Uhgīn təməsərəhiən e suaru lanu o lah.

12 Tol lanəha mətəu-inu, iətəmi u iətəm rəhan əha ikin nəhruniən, Uhgīn otəfən mīn nəhruniən kəm in, kəni rəhan nəhruniən in otepət pik. Mətəu iətəmi u iətəm rəhan nəhruniən tikə, Uhgīn otos rəkis rəfin rəhan nəhruniən iətəm nīkin təhti məmə in tatos.

13 Iətəghati e nəghatiən əuhlin kəm lah mətəu-inu ilah kautafu pau mətəu kəsotəhruniən, kəni ilah kautətəu pau mətəu kəsotəhrun viviyən.

14 Nəmiəgəhiən rəhalah tatol nəghatiən rəha iəni Aiseə tətuvə matol nīpəhriənən lan. In təməni məmə,

‘Okautətəu, mautətəu, mautətəu,
mətəu ko kəsotəhruniən.

Kəni okauteruh, mauteruh, mauteruh,
mətəu ko kəsotəhruniən nian kəti.

15 In tol lanəha mətəu-inu nīkilah tīniəkis rəkis.
Kəmotəsisig e matəlgilah mīne nəhmtilah.

Mətəu kəmautol lanəha məmə,

okəsoteruhiən e nəhmtilah,

kəni okəsotətəuiən e matəlgilah,

kəni nīkilah təruru nəhruniən.

Kəni məsəhuvaian ohniəu məmə iəkosmiəgəh ilah.’

16 Mətəu itəmäh u, Uhgın təməfinə rəhan nəuviriən kəm təmäh, kəni nian nəkotəruh, motəhrun, kəni nian nəkotətəu motəhrun.

17 Nipəhriəniən iətəni kəm təmäh məmə, iəni min tepət mine nətəm kotəhruahru min tepət kəmotolkeikei pik məmə okoteruh nati nak iətəm nauteruh, mətəu kəməsoteruhiən. Kəni motolkeikei pik məmə okotətəu nati nak iətəm nautətəu, mətəu kəməsotətəuiən.”

18 Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Itəmäh otətəlig vivi-to məmə nəkotəhrun nipəti nəghatiən əuhlin rəha iətəmi u iətəm təmearəgrəg nikititi wit.

19 Nikititi wit iətəm təməmei e suaru, tətəgətun=pən iətəmimi iətəm tətəu nəghatiən rəha Narməniğiən Rəha Uhgın, mətəu in təsəhruniən. Kəni Setən tuva mos rəkis uəhai əmə nəghatiən əha iətəm təmuvən e nikin.

20 “Kəni nikititi wit iətəm təməmei=pən e niftəni iətəm kəpiel iuəkir əmə, tətəgətun=pən iətəmimi iətəm tətətəu nəghatiən rəha Uhgın, kəni mos e nikin agiən,

21 mətəu nokin təseiuaiu pikiən, kəni tətəhtul o nian əkuəkir əmə. Nian nəəsəuiən, uə nərahian tuva e nəmiəgəhiən rəhan o nəghatiən əha, kəni təmei uəhai əmə e rəhan nəhatətəiən.

22 “Kəni nikititi wit iətəm təməmei=pən e niki niləuis tol nihlin, tətəgətun=pən iətəmimi iətəm tətəu nəghatiən rəha Uhgın, mətəu rəhan nətəligiən tatuvən pik o natimnati rəha nəhue niftəni, kəni in tolkeikei məmə rəhan nautə otepət; kəni nətəligiən min əha kotatu-atu nəghatiən rəha Uhgın, kəni nəghatiən əha təsəuəiən e nəuan.

23 “Mətəu nikitɪ wit iətəm təməmei=pən e niftəni təuvɪr, tətəgətun=pən iətəmimi iətəm tətəu nəghatiən rəha Uhgɪn kəni məhrun nɪpətɪn. Kəni e nəmiəgəhiən rəhan, in otəuə e nəuan, nian nəuvein nəuan tate, nian nəuvein nəuan sikɪste, kəni nian nəuvein nəuan uan-hanrit.”

*Nəghatiən əuhlin
e manuvehli iətəm tərəh*

24 Kəni Iesu təməni nəghatiən əuhlin kəti mɪn kəm lah mətəni məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhgɪn. Iətəmimi kəti təmearəgrəg e nikitɪ wit təuvɪr e rəhan nasumiən.

25 Mətəu nian in mine rəhan mɪn nətəmimi kəməutapɪli, rəhan kəti tikimɪr təmuvən məraki e nikitɪ nimanuvehli tərəh mɪn e rəhan nasumiən, kəni magɪm.

26 Kəni nikitɪ wit təuvɪr mine nikitɪ manuvehli tərəh koteviə kəni kotəhmen əhmen əmə. Mətəu wit təmaupən mol nəuan, kəni e nian əha, noluək mɪn kotəhrun neruhiən məmə manuvehli tərəh, ilah mɪn əha ikin.

27 “Kəni noluək mɪn rəha iətəmimi əha, kəməhuva moteruh in, motəni məmə, ‘Iətəmi asoli. ?Nikitɪ wit mɪn iətəm nəmearəgrəg e rəham nasumiən, ilah nikitɪ wit təuvɪr mɪn əmə, uə kəpə? Mətəu təhro nikitɪ manuvehli tərəh mɪn kinotəri?’

28 Kəni təməni=pən kəm lah məmə, ‘Tikimɪr kəti təmol nati əha.’

“Kəni rəhan mɪn noluək mɪn kotəni=pən kəm in məmə, ‘? Mətəu təhro? ? Nəkolkeikei məmə itimah iəkəhuvən moteuvi rəkis manuvehli tərəh mɪn əha?’

29 “Mətəu təməni=pən kəm lah məmə, ‘Kəpə. Otəpəh. Nəmə itəmah nəkəhuvən moteuvi rəkis

manuvehli tərəh mın, kəni məta nəkoteuvi rəkis mın wit təuvır mın.

³⁰ Pəh kotəri pəti əmə mətəuarus=pən wit timəhtə. Kəni iəkəni=pən kəm nətəmimi nətəm okotəulək e wit məmə ilah okotaupən moteuvi rəkis manuvehli iətəm tərəh motəlis o nəraki-pəniən e nigəm. Uərisig okotəulək e wit təuvır mın motəmki məhuvən e nimə rəhak iətəm kətəlin nauəniən ikin.’ ”

Nəghatiən əuhlin

e nikitı mastət

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kəni İesu təməni nəghatiən əuhlin mın kəti kəm lah məmə, “Narmənigiən Rəha Uhgın in otəkeikei mepət təhmın, təhmen e nikitı mastət† iətəm iətəmimi təmos muvən mərfei e rəhan na-sumiən.

³² Nikitı mastət əha in natiəkəku agın, mətəu nian in oteviə, in otuva iahgın təhmen e nigı kəti, kəni mənig mın iətəm kautiuvig ilis okəhuva motol nimaalah e nəhlmin mın.”‡

† **13:31** Mastət in nigı iətəm katol=pən nikitin e nauəniən məmə təpien vivi. Nikitin in natiəkəku agın, mətəu tateviə matol nigı asoli lan. ‡ **13:32** Nəghatiən əuhlin e mastət mine pıret u is tikə lan tətəgətun=pən Narmənigiən Rəha Uhgın tətətuəuin mətig əmə, kəsəni pikian nepətiən rəhan məmə nətəm İsrəl mın kotalkeikei mine. Nəghatiən əuhlin mın u kəutəgətun itah e: (1) məmə təhro lanu Narmənigiən Rəha Uhgın tətərmənig vivi agın e nəmiəgəhiən rəha nətəmimi kətiəh kətiəh u ilah rəhan mın, (2) məmə təhro lanu Narmənigiən Rəha Uhgın e nəhue niftəni, mətəfa nətəmimi tepət kəutəhuva e nəhatətəiən lan. Suaru rəha Narmənigiən Rəha Uhgın tətərmənig e nətəmimi e nəmiəgəhiən mine nımisiən rəha İesu, keruh məmə təkəku, məpəou məsəhmenian o nati kəti (məmə in əha nətəm İsrəl nikilah tətəhti mine), mətəu nian kəti nətəmimi rəfin okoteruh nepətiən mine nəhəgəhəgiən asoli rəhan.

*Nəghatiən əuhlin e is
(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)*

³³ Kəni İesu təməni nəghatiən əuhlin kəti mın məmə, “Narməniğiən Rəha Uhgın in otəkeikei mepət təhmın, təhmen=pən e is nəuan nəuətın iətəm pətan kəti tətalkin e flauə tepət iətəm kəmol=pən e pesin asoli, kəni təhgi flauə rəfin tətasisi matol iahgin.”

³⁴ Natimnati mın rəfin əha, İesu təməghati əuhlin lan kəm nətəmimi. In təmatəgətun əmə nətəmimi e nəghatiən əuhlin.

³⁵ Noliən əha təmol nəghatiən rəha iəni əupən tətəva matol nıpəhriəniən lan. Təməni məmə, “İəkəni pətiğəm rəhak nəghatiən e nəghatiən əuhlin mın. İəkəni pətiğəm natimnati iətəm iəməhluəig e lah e nian iəmətəuəuin matol niftəni mətəuarus=pa u rəueiu.”

*İesu təməni nıpəti
nəghatiən əuhlin e manuvehli*

³⁶ Kəni İesu təmiet rəkis e nətəmimi, kəni muvən mın e nıpəgnəua nimə kəti. Kəni rəhan mın nətəmimi kəməhuva ohni motətapuəh məmə, “Əni-to kəm timah nıpəti nəghatiən əuhlin e manuvehli iətəm təməri e nasumiən.”

³⁷ Kəni İesu təməni=pən məmə, “İətəmimi iətəm təməarəgrəg nıkiti wit təuvır mın e nasumiən, tətəgətun=pən iəu, Nəti İətəmimi.

³⁸ Kəni nasumiən, tətəgətun=pən nəhue niftəni. Kəni nıkiti wit təuvır mın, ilah u kəutəgətun=pən nətəmimi rəha Uhgın nətəm tətərməniğ e lah.

Kəni manuvehli tərāh mīn, ilah kəutəgətun=pən nətəmimi rəha Setən.

³⁹ Kəni tikimīr iətəm təmuvən mearəgrəg manuvehli tərāh, tətəgətun=pən Setən. Kəni nian okəulək e nasumiən, tətəgətun=pən naunun nian, kəni nətəmimi nətəm kautəulək e nasumiən, kəutəgətun=pən nagelo mīn.

⁴⁰ Okotəmki manuvehli tərāh motuvan əhtuv e niğəm, noliən əha təhmen e naunun nian.

⁴¹ “Iəu Nəti Iətəmimi, iəkahli=pən nagelo mīn rəhak okəhuvən ikin iətarməniğ ikin, motos rəkis natimnati rəfin mine nətəmimi rəfin nətəm kau-tiuvī=pən nətəmimi o noliən təfagə tərāh mīn mine nətəmimi rəfin nətəm kautol noliən tərāh mīn.

⁴² Ilah okotəraki=pən e lah e niğəm asoli, kəni ikin əha nətəmimi okotasək kəni mautiğət-ərain nəhluvlah mīn ikin.

⁴³ Kəni nətəm kotəhruahru okotasiə təhmen e mitiğar e narməniğiən rəha rəhalah Tatə Uhiğin. Itəmāh rəfin matəlgiətəmāh tatig, otətəlig vivi, kəni motəhrun nəghatiən mīn u.”

*Nəghatiən əuhlin
e bokis məni iətəm tətəhluaiğ*

⁴⁴ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhiğin. Bokis məni kəti tətəhluaiğ e niftəni kəti. Kəni iətəmimi kəti təmətən mafu bokis məni əha, kəni tatig mitənim mīn. Nikin təmagiən pik, kəni təmuvən mol səlīm e natimnati rəfin rəhan, kəni mos nəhmti niftəni əha.”

Nəghatiən əuhlin e kəpiel perəl

⁴⁵ Kəni Iesu təməni məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhgın. İətəmimi kəti tətəsəl e natimnati, kəni matol səlim mın lan. Kəni in tətəsəl e kəpiel təuvır mın nəhmtilah tiəkis, kətəni məmə perəl.

⁴⁶ Nian təmeruh perəl kəti iətəm təuvır pik agın, kəni in təmuvən mol səlim e rəhan natimnati mın rəfin, kəni muvən mos nəhmti perəl əha, kəni mələs rəhan.”§

Nəghatiən əuhlin e net rəha niuviən nəmu

⁴⁷ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narməniğiən Rəha Uhgın. Nətəmimi kəutəraki=pən e net əpəha itəhi mautos nəmu pisin pisin mın lan.

⁴⁸ Nian net tinəriauəh e nəmu, kəni kotiuvi-pari net, kəni motəuəri nəmu mın motaipei=pən nəmu təuvır mın e kətim asoli mın rəhalah, mətəu okotəraki e nəmu mın iətəm kotərah.

⁴⁹ Kəni e naunun nian, nagelo mın okəhuva motos rəkis nətəmimi nətəm kotərah e nətəmimi nətəm kotəhruahru,

⁵⁰ kəni motəraki=pən e nətəmimi kotərah e nigəm asoli, kəni ikın əha nətəmimi okotasək mautigət-ərain nəhluvlah ikın.

⁵¹ “? İtəmah nəkotəhrun natimnati mın u, uə kəpə?” Kəni ilah kəmotəni kəm in məmə, “Əuəh.”

⁵² Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Tol lanəha, nəgətun mın rəfin rəha Lou iətəm kəməgətun vivi ilah e Narməniğiən Rəha Uhgın, kotəhmen e iətəmi

§ **13:46** Nipəti nəghatiən əuhlin mil u məmə, Narməniğiən Rəha Uhgın in təuvır pik agın. In təhruahru məmə kitah kotəfən rəfin natimnati mın rəhatah məmə kotəhrun nosiən. **13:50** Mat 13:42; Luk 13:28

asoli rəha nimə iətəm rəhan nautə tepət. Kəni nian kəti in tatos rəkis nati vi e rəhan nautə, kəni nian kəti mīn tatos rəkis nati əuas.”*

*Iəni iətəm kəsisiaiən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Nian Iesu tinol naunun nəghatiən e nəghatiən əuhlin mīn əha, kəni təmiet ikin əha,

⁵⁴ muvən iman ikin. Kəni təmətəgətun nətəmimi əpəha e nimə rəha nuhapuminiən, kəni narmilah təmiuvig, kəni kotəni məmə, “Suah u təmos iə neinatigiən əha mīne nəsanəniən əha o nolien nati apispis mīn?

⁵⁵ Suah kəha, kitah kotəhrun vivi in. ?In nəti iətəmimi iətəm tatol nimə, uə kəpə? ?Kəni rəhan məmə, in Meri, kəni pian mīn ilah Jemis, mīne Josip, mīne Saimon, mīne Jutəs, uə kəpə?

⁵⁶ ?Kəni rəhan kakə mīn kitah mīn ilah, uə kəpə? ?Təmos iə nəhruniən o nolien natimnati mīn əha?”

⁵⁷ Kəni nīkilah təsagiəniən ohni kəni motəuhlin nəmtahlah ohni.

Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Nəmə iətəmi kəti in iəni, nətəmimi rəfin kautisiai. Mətəu rəhan mīn nətəmimi əpəha lahuənu mīne rəhan mīn nətəmimi e nīpəgnəua nimə rəhan, ilah əmə kəsotisiaiən.”

⁵⁸ Kəni təməsolien nati apispis tepət ikin əha, mətəu-inu ilah kəsotəhatətəiən lan.

* **13:52** Kəmə təhro nəghatiən u “nati əuas” tətəghati e nəghatiən rəha Uhgīn iətəm kəmətəi e Nauəuə Rəha Uhgīn əpəha Oltestimin, kəni nəghatiən u “nati vi e rəhan nautə” tətəghati e nəgətuniən vi rəha Iesu. **13:54** Jon 7:15 **13:55** Jon 6:42 **13:57** Jon 4:44

14

*Kig Herot Antipas
təməghati o Iesu
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ E nian əha, Kig Herot Antipas* u tətarmənig e nītəni Kaləli, təmətəu nanusiən rəha Iesu.

² Kəni təməni=pən kəm rəhan mīn nətəmimi asoli məmə, “Suah u in Jon Bəptais iətəm təməmiəgəh mīn e nimisiən. Tol lanəha tatos nəsanəniən əha o nolien nati apispis mīn.”

Nimisiən rəha Jon Bəptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghati lanəha mətəu-inu in təmo hamu rəkis Jon Bəptais. Inu nanusiən e nimisiən rəha Jon Bəptais, tol lanu lan.

Aupən ikīn, Kig Herot Antipas təmākləh e Herotias u pətauəhli rəha pia Herot u, Filip Kətiəh. Kəni Jon təməni=pən kəm in məmə, “Təsəhruahruian məmə nəkos pətan u, mətəu-inu nətətgəhli Lou.” Kəni Herot Antipas təmaskəlim Jon o Herotias, məlis-ərain, mīləfən e kaləpus.

⁵ Herot Antipas tolkeikei məmə in otəhamu Jon, mətəu təməsoliən mətəu-inu tətəgin e nətəmimi. İlah kautisiəi Jon mətəni məmə in iəni kəti.

⁶ Mətəu nian kəti, Herot Antipas təmōl lafet kəti rəha nian təmair lan, kəni pətan mītə, nəti Herotias, təmōl danis aupən e nəhmti nətəmimi rəfin. Kəni rəhan nolien danis təmōl Herot Antipas nīkin təmuvən pīk lan,

* **14:1** Afin-to “Herot” e tiksīnəri meruh famli rəha Herot.
14:3-4 Lev 18:16; 20:21; Luk 3:19-20 **14:5** Mat 21:26

⁷ kəni tol lanəha, in təməni əskasik mos nonauvil məmə in otəfən nati nak iətəm pətan mitə əha tolkeikei.

⁸ Kəni Herotias təməghati kəm nətin, kəni nətin təməni=pən nəghatən rəha Herotias kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Bəptais e pilet kəti muva u ikinu məfa kəm iəu rəueiu.”

⁹ Kəni kig, nikin tərəou. Mətəu təməni=pən kəm rəhan nətəmimi məmə ilah okotol nəuia nəti Herotias, mətəu-inu o rəhan nonauvil mine nəniəskasikiən iətəm təmol e nəhmti nətəmimi.

¹⁰ Kəni təmahlipən nətəmimi nəuvein kəhuvən e kaləpus, kəni ilah kəmotəuahtuv rəkis rəhn-kapə Jon ikin əha,

¹¹ motələhu=pən e pilet kəti, motos məhuva, motəfən kəm nəti Herotias, kəni in təməfən kəm rəhan məmə.†

¹² Kəni nətəmimi rəha Jon kəməhuvən motos nıpətin məhuvən mohtənim, kəni məhuvən motəni=pən kəm Iesu.

*Iesu təmaugin
nətəmimi faif-tausin*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təmətəu nanusiən əha, kəni təmuven e bot kəti muven əpəha ikin nətəmimi kohkə ikin. Mətəu nian nımənin nətəmimi kəmotəhrun ikin təmuven ikin, kəni ilah kəməhiet e rəhalah lahuənu mən motəliuək ipari məhuərisig e Iesu.

¹⁴ Nian Iesu təmuvari, mafu məmə nımənin nətəmimi tepət, kəni nikin təməpət o lah, molkeikei ilah, kəni mol vivi nımisiən mən rəhalah.

† **14:11** Herotias təmolkeikei məmə kəməfən rəhn-kapə Jon e pilet məmə təgətun məmə Jon in təmimis pəhriən. In tətəgətun mən məmə Herotias in iərmis e pətan.

15 Kəni ləhnaiuv iuəkir o napinəpuian, rəhan mīn nətəmimi kəməhuva ohni mautəni məmə, “Ikinu, ikin nətəmimi kohkə ikin, kəni otəsuvəhiən tapinəpu. Ahli=pən nīmənin nətəmimi məmə okəhuvən lahuənu mīn motos nəhmti niglah nəuvein nauəniən.”

16 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Kəpə. Otəpəh əmə ilah kautol u ikinu, kəni itəmāh əmə otaugin ilah.”

17 Mətəu kotəni=pən kəm in məmə, “Itimāh iautos əmə pīret faif mīne nəmu keiu.”

18 Kəni təni məmə, “Otos məhuva kəm iəu.”

19 Kəni məni=pən kəm nətəmimi məmə okotəharəg ləhtəni e nimanuvehli. Kəni təmos pīret faif mīne nəmu keiu əha, məsal-pəri əpəha e neai, məfaki=pən lan, kəni məhapu pīret. Kəni məfən kəm rəhan mīn nətəmimi, kəni kotəfən kəm nīmənin nətəmimi.

20 Kəni ilah rəfin kəmotauən, nərfilah tasisi. Kəni nīpispisi nauəniən iətəm kəmotəpəh, nətəmimi rəha Iesu kəmotaipei=pən e kətīm asoli ilah tueləf kotəri vivi.

21 Kəni nətəmimi nətəm kəmotauən, nəman əmə təhmen e faif-tausin, mətəu kəsafiniən nīpətan mīne kəlkələh mīn.

*Iesu təmaliuək e nəhue nəhu
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

22 Kəni Iesu təməni kəm rəhan nətəmimi məmə ilah okəhuvən e bot məhuvən e nəven=pən əpəha e lek, mətəu in otahli=pən nətəmimi kohtəlig=pən imalah mīn ikin.

23 Nian tinahli=pæn rækis nətəmimi, kəni muvən əpəha ilis e nitəuət kəti in pisin əmə, məmə otəfaki. Nian tinapinəpu, Iesu pisin əmə əha ikin,

24 mətəu bot tinuvən rækis e nəlugi lek, kəni minətələs pikin nımətagi, kəni peau-peau min kinəutoh bot.

25 Kəni lapin iuəkir o nianian, Iesu təmalieuək e nəhue nəhu mətuvə o lah.

26 Mətəu nian nətəmimi rəha Iesu kəmotafu in tətaliuək e nəhue nəhu, kəni kəmotəgin pik mautəni məmə, “!Ei, narmi iətəmimi kəti!” Kəni kəmotasək əfəməh mətəu-inu kəutəgin.

27 Mətəu uəhai əmə, Iesu təməghati kəm lah məmə, “!Ei, nikitəmah təhtul məha-məha. Mə iəu əpə. Sotəginian!”

28 Kəni Pitə təni məmə, “!Ərməniğ, nəmə ik pəhriən, kəni auin lak iəkaliuək e nəhue nəhu muvna.”

29 Kəni Iesu təməni=pæn kəm in məmə, “Va.”

Kəni Pitə təmeiuaiu e nəhue bot, kəni maliuək e nəhue nəhu matuvən o Iesu.

30 Mətəu nian nikin təməhti nımətagi asoli, kəni nikin təməgin pik, kəni minətəmnim mətəsək=pæn o Iesu mətəni məmə, “!Ərməniğ, asiru lak!”

31 Kəni rəueiu agin Iesu təmeapən maskəlim Pitə, kəni məni=pæn kəm in məmə, “!Ik rəham nəhatətəian təkəku agin. ?Təhro rəham nəhatətəian təkəku ohniəu?”

32 Kəni nian kəmuəri=pæn e bot, kəni nımətagi təmeiuaiu.

33 Kəni ilah əha e nəhue bot kəmotəfən nisaiəin asoli kəm in mautəni məmə, “!Pəhriən, ik Nəti Uhgın.”

34 Nian kinəhuvən e nəve nitəni=pən, kəməhuvəri=pən e nitəni Kenesəret.

35 Kəni nian nətəmimi əha ikin əha kinotəhrun Iesu, motahli=pən nəghatiən tuvən mitəlau o nətəmimi e lahuənu min rəfin əha ikin. Kəni kəmotos rəhalah min nətəmimi nətəm kautohmis məhuva o Iesu,

36 kəni kəmotəkeikei o Iesu məmə ilah nətəm kautohmis okotek əmə nififi napən rəhan. Kəni ilah rəfin nətəm kəmotek nififi napən rəhan, rəhalah nimisiən təmikə, kəni kəmotəuvir.

15

Nati iətəm tatol iətəmimi tətəmikmik (Mak 7:1-23)

1 Kəni Farəsi min nəuvein mine nəgətun min nəuvein rəha Lou kəmotəpən Jerusiləm məhuva o Iesu. Kəni motətapuəh ohni məmə,

2 “? Təhro rəham min nətəmimi kəutatgəhli kastim rəhatah iətəm rəhatah kəha min aupən kəmotəgətun itah lan? Ilah kətauən mətəu kəsotaupəniən moteikuas e nəhlmiləh.”

3 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Mətəu təhro itəmah min nəutatgəhli Lou rəha Uhgın o naskəlīm əskasikiən kastim pişin pişin min rəhatəmah?

4 İətəni lanəha mətəu-inu, Uhgın təməni məmə, ‘Nəkotisiai rəhatəmah tatə mine məmə,’ kəni təməni min məmə, ‘İətəmimi iətəm otəghati rah e rəhan tatə uə məmə, okəkeikei kohamu.’

5 Mətəu itəmah nəkotəni məmə, nəmə iətəmi kəti rəhan kəti məni əha ikin iətəm in təhrun nasiruiən

e rəhan tatə mīne mamə, in təhrun nəniən kəm lau məmə, ‘Kəsi, iəmələhu pīsīn mēni u məmə rəha Uhgīn,’

⁶ kəni təsəfəniən mēni u kəm rəhan tatə, kəni nolīən əha tətəgətun məmə ko in təsīsiāiən in. E nolīən əha, itəmah nautol nəghatiən rəha Uhgīn tatol nati əpnāpīn lan, mətəu-inu itəmah nəkotolkeikei məmə nəkotaskəlīm kastīm mīn əmə rəhatəmah.

⁷ ! Itəmah nəfaki eiuə mīn. Nəkotəhmen e kəhvitei. Inu ihluə nəkotəuvīr, mətəu nəkəutamīkmīk e nīkitəmah. Iəni Aiseə təməghati əhruahru e təmah nian təmēni pətīgəm nəghatiən rəha Uhgīn iətəm tətəni məmə,

⁸ ‘Nətəmimi mīn u kautīsīai iəu e nohlīlah əmə, mətəu nīkilah isəu ohniəu,

⁹ Rəhalah nolīən rəha nəfakiən kəm iəu in nati əpnāpīn əmə,

kəni nian kəutəgətun, kəutəni məmə nəghatiən mīn rəhak,

mətəu in nəghatiən mīn rəha nətəmimi əmə.’ ”

¹⁰ Kəni Iesu təmauīn e nətəmimi məmə okəhuva ohni, kəni mēni=pən kəm lah məmə, “Otətəlig-to, kəni motəhrun nati u.

¹¹ Nati nak iətəm nətəfən e nohlīm matun, təsoliən ik nəkamīkmīk e nəhmtī Uhgīn, mətəu nati nak iətəm tatiet e nohlīm, in tatol ik nəkamīkmīk e nəhmtī Uhgīn.”

¹² Kəni rəhan mīn nətəmimi kəməhuva ohni mətətəpuəh məmə, “?Nəkəhrun məmə Farəsi mīn, nīkilah tərah nian kəmotətəu nəghatiən əha?”

13 Kəni təməni=pən məmə, “Nīgi mīn rəfin iətəm rəhak Tatə əpəha e negəu e neai təməsərfeian, okeuvi-pəri ilah nokin.

14 Əpəh ilah. Ilah kautit nətəmimi, mətəu nəhmtilah təpis. Nəmə iətəmimi, iətəm nəhmtin təpis tit iətəmimi kəti iətəm nəhmtin təpis, kəni ilau pəti okiauvig=pən e nīmīl.”

15 Kəni Pitə təməni=pən kəm in məmə “Əni-to nīpəti nəghatian əuhlin u kəm timah.”

16 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “? Itəmah rəhak mīn nətəmimi, mətəu itəmah mīn nəsotəhrun əhanəhian?

17 ?Nəkotəhrun uə kəpə məmə, nati nak iətəm tatuvən e nohli iətəmimi meiuaiu e nərfīn, kəni miet mīn e nīpəti iətəmimi?

18 Mətəu natimnati mīn iətəm kautohiet e nohli iətəmimi, ilah kautsipən e niki iətəmimi. Kəni natimnati mīn tərah əpəha e niki iətəmimi kautol iətəmimi u tətəmiqmik e nəhmti Uhgīn.

19 Tol lanəha mətəu-inu, natimnati iətəm kautsipən e niki iətəmimi kotol lanu lan: nətəligian tərah mīn; nohamuiən iətəmimi; nakləhian e pətan; nīpətan mīne nəman mīne, kautit oneuən ilah mīn; nakləhian; nəghati eiuaian e nətəmimi; nəni rahian nərgi iətəmimi.

20 Inu natimnati iətəm tol iətəmimi tətəmiqmik e nəhmti Uhgīn. Mətəu nəmə iətəmi kəti təseikuasian e nəhlmīn kəni mauən, inu təsolian in tamiqmik e nəhmti Uhgīn.”

*Nəhatətəian
rəha pətan Ianihluə
(Mak 7:24-30)*

21 Kəni Iesu təmiet ikin əha, kəni muvən ikin iətəm taun keiu əha, Taea mine Saedon kətuəməhli ikin.

22 Kəni pətan kəti əha ikin, Ianihluə pətan Kenan, təmuva ohni mətasək əfəməh məmə, “İərmənig, Mipə Tefit, asiru lak. Narmın tərəh kəti təskasik tətətig e nətik pətan mətərəkin in.”

23 Mətəu Iesu təsəni=pən aginiən nəghatiən kəti kəm in. Kəni rəhan nətəmimi kəməhuva mautəkeikei ohni, motəni məmə, “Ahli=pən in isəu, mətəu-inu tətəsək əfəməh matuərisig e tah.”

24 Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Kəmähli=pa əmə iəu o sipsip mın rəha nəuaniləuis rəha Isrel nətəm kəmotəluei.”

25 Mətəu pətan əha təmuva misin nəulin aupən e Iesu mətəni məmə, “İərmənig, asiru lak.”

26 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Təsəhruahruian məmə iəkos nauəniən nig kəlkələh mın, kəni məraki=pən kəm kuri mın.”*

27 Kəni pətan u təməni=pən məmə, “Əuəh, İərmənig. Mətəu kuri mın kautun nipişpisi nauəniən iətəm tətəmei e tepil rəha narmənig mın rəhalah.”

28 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Ei, pətan. ! Rəham nəhatətəian in iahgin! Nati nak iətəm nəkolkeikei, otuva mol niphəriənian.” Kəni rəueiu agin, nətin pətan təuvir mın.

15:24 Mat 10:6 * 15:26 Nəghatiən u “kəlkələh” tətəghati e nətəm Isrel, kəni nəghatiən u “kuri” tətəghati e Nanihluə mın. Nəghatiən u səniəmə nəghatiən təuvir agin. Iesu in tətəni əmə nəghatiən rəha nətəm Isrel mine rəhan mın nətəmimi kəutəni. Kəni rəueiu in tolkeikei məmə otəgətun ilah e nati kəti məmə nəhatətəian rəha pətan u tətəgətun məmə səniəmə in nati əpnəpən əmə e nəhmti Ughin.

Iesu tāmōl vivi nīmisiān tepət

²⁹ Kəni Iesu tāmiet ikin əha maliuək e nīkali nəhu Lek Kaləli. Kəni məri muvən əpəha ilis e nītəuət kəti kəni mətəharəg.

³⁰ Nīmənin nətəmimi kəməhuva ohni, mautos nətəmi mīn u nətəm nəhłkilah təməpaiu-əpaiu, mine nətəmi mīn u nəhmtilah təpis, mine nətəmi mīn u nīpətilah nəuветin təmimis, mine nətəmi mīn u kotəruru nəghatiən, mine nīmisiān pisin pisin mīn. Kəni motəlīn=pən ilah iuəkīr o Iesu, kəni tol vivi ilah.

³¹ Kəni nīmənin nətəmimi narmilah təmiuwig nian kəmotafu nətəmimi kotəruru nəghatiən kəmotəghati, mine nətəm nīpətilah nəuветin təmimis kotəuvir, mine nətəm nəhłkilah təməpaiu-əpaiu kotaliuək, mine nətəm nəhmtilah təpis koteruh nati. Kəni mautəni-vivi Uhgīn rəha Isrel.

*Iesu təmaugīn
nətəmimi fo-tausīn
(Mak 8:1-10)*

³² Kəni Iesu təmauīn e rəhan mīn nətəmimi kəhuva ohni, təməni=pən kəm lah məmə, “Nīkik nahmə pik o nətəmimi mīn u. Kitah min ilah o nian kīsīl əha rəueiu, kəni nati tikə məmə okotun. İəsolkeikeiən məmə iəkahli=pən ilah kautəhuvən, nəumis tus ilah, mətə nəuvein kohmiseah e suaru.”

³³ Kəni rəhan nətəmimi kotəni=pən kəm in məmə, “? Okotos iə pīret u ikinu, ikin təpiə-məpiə ikin iətəm təhmen məmə okotaugīn nīmənin nətəmimi lan?”

³⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “?Piret ko kuvəh u nautos?”

Kəni kotəni=pən məmə, “Iautos p̄iret səp̄in mine nəmu əkəku nəuan nəuvein əmə.”

³⁵ Kəni Iesu təməni=pən kəm n̄imənin nətəmimi məmə okotəharəg e niftəni.

³⁶ Kəni təmos p̄iret ilah səp̄in, mine nəmu əlkələh, kəni məfaki məni tagkiu kəm Uhḡin ohni, kəni məhapu ilah, məfən kəm rəhan m̄in nətəmimi, kəni kotəfən kəm nətəmimi.

³⁷ Kəni ilah rəfin kəmotun nər̄filah tasisi. Kəni nətəmimi rəha Iesu kəmotaipei=pən n̄ip̄isp̄isi nauən̄iən iətəm kəmotun motəpəh e kətim asoli ilah səp̄in, kəmotəri vivi.

³⁸ Nətəmimi nətəm kəmotun, nəman ilah fo-taus̄in, mətəu kəsafin̄iən n̄ip̄ətan mine kəlkələh m̄in.

³⁹ Kəni Iesu tahli=pən n̄imənin nətəmimi kautəhuvən, kəni in təmuven e bot muven ikin Makatən.

16

Farəsi m̄in mine Satusi m̄in kəutətapuəh o nəmtət̄iən kəti.

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kəni Farəsi m̄in mine Satusi m̄in kəməhuva o Iesu, kəni kəmotəghati əuhlin kəm in məmə otol kəm lah nəmtət̄iən kəti rəha negəu e neai, inu nati ap̄isp̄is asoli iətəm otəgətun məmə Uhḡin təmahl̄i=pa in.

² Kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Nian tinəhnaiuv, nəkotəni məmə, ‘olauig tər̄aūiə, mətəu-inu nəpuə tətər̄əuvarəuv.’

³ Kəni ləplapın nəkotəni məmə, ‘Nuhuən otəfuv, mətəu-inu nəpuə tinərəuvarəuv mitəlau.’* Nəkotəhrun nəniən məmə nıpəti nəmtətian mın e nimali nəpuə iətəm tatiət, mətəu nəkotəruru nəniən nıpəti nəmtətian iətəm nəuteruh əha rəueiu, inəha nati agın mın iətəm kəutəhuva e nəmiəgəhiən rəhatəmah rəueiu.

⁴ “Itəmah nətəmimi rəueiu mine, nəkotərah, itəmah nətəm Isrel nəmotəpəh rəhatəmah nəhatətəian e Uhgın, təhmen e pətan kəti tətəpəh rəhan iərman mətitəu=pən suah pisin. Kəni rəueiu nəkotolkeikei məmə iəkol nəmtətian kəti iətəm otəgətun məmə iəmsipən e Uhgın. Mətəu Uhgın otəfinə əmə nəmtətian kətiəh əmə, kəni inəha nəmtətian rəha iəni Jonə.”† Kəni in təməpəh ilah matuvən.

*Is rəha Farəsi mın
mine Satusi mın
(Mak 8:14-21)*

⁵ Nian Iesu mine rəhan mın nətəmimi kəmautəhuvən e nəve nəhu=pən e nəhu Lek Kaləli, rəhan nətəmimi kəmotalu məmə okotos pıret nəuvein. Kəni nian kinəhuvən e nəve nəhu=pən,

* **16:3** Inu e Nitəni kotəni məmə, “Nəmə nəpuə apin tinəri, kəni otəsuvəhiən təfuv.” † **16:4** Nian təfla təməgei Jonə, in təhmen məmə təmimis, kəni nərfi təfla u təhmen e suvət rəhan. Təmatig e nərfi təfla o nian ksil. Nian təfla təmeuə e Jonə, təhmen məmə təməmiəgəh mın e rəhan nımisiən. Iesu təni məmə in otimis, kəni nətəmimi okəhtənim e suvət kəti. In otatig e suvət o nian ksil, kəni otəmiəgəh mın. Tol lanəha, nəmtətian rəha Jonə məmə Iesu otimis matig e suvət o nian ksil məmiəgəh mın e nımisiən. Afin-to Mat 12:40 mine Jona 1:17.

⁶ kəni təməni=pən kəm rəhan nətəmimi məmə, “Onəutətəu itəmāh o is rəha Farəsi mīn mīne Satusi mīn.”

⁷ Kəni nəruruian tinos ilah, kəni kəmotəni=pən kəm lah mīn məmə, “Tətəghati lanəha mətəu-inu kəmotalu e nəmkiən pīret nəuvein.”

⁸ Mətəu Iesu tinəhrun rəhalah nətəligian, kəni təməni=pən kəm lah məmə. “Ei, rəhatəmāh nəhatətəian təkəku aɡin. ?Təhro nəutəni=pən kəm təmāh mīn məmə pīret tikə o təmāh? Mətəu təhro nəutətəlig pik məmə pīret tikə?

⁹ ?Nəsotəhrun əhanəhian, uə kəpə? ?Ninotalu e pīret faif u iətəm iəmauɡin nətəmimi faif-tausin lan, kəni uərisig, nauəniən tepət əha ikin kəməpəh, kəni nəməhuveipei=pən nīpīspīsi nauəniən e kətim asoli tepət?

¹⁰ ?Kəni ninotalu e pīret səpīn u iətəm iəmauɡin nətəmimi fo-tausin? Kəni kəpəh nīpīspīsi nauəniən tepət əha ikin, kəni nəmotaipei=pən e kətim asoli tepət.

¹¹ ? Təhro itəmāh nəsotəhrunian məmə iəu iəsəghatian e pīret? Autətəu itəmāh o is rəha Farəsi mīn mīne Satusi mīn.”

¹² Təməni lan əha, kəni e nian əha, ilah kəmotəhrun məmə in təsəghatian e is rəha noliən pīret məmə okautətəu ilah ohni, mətəu okotətəu ilah o nəghatian mīn iətəm Farəsi mīn mīne Satusi mīn kautəɡətun nətəmimi lan.

Pitə təməni məmə
Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Nian Iesu tæmuva ikin Sisæriæ Filipai, mæni=pæn kəm rəhan min nætəmimi mæmæ, “? Nætəmimi kautæni iæu mæmæ iæu pəh, Næti Iætəmimi?”

14 Kæni kotæni=pæn mæmæ, “Næuvein kautæni mæmæ ik Jon Bəptais, næuvein kautæni mæmæ ik iæni Elaijæ, kæni næuvein kautæni mæmæ ik iæni Jerimaia, uæ iæni kæti aupæn ikin.”

15 Kæni tæmæni=pæn kəm lah mæmæ, “?Mætæu tæhro e tæmah? ?Nəkotæni mæmæ pəh u iæu?”

16 Kæni Saimon Pitæ tæmæni=pæn mæmæ, “Ik Kristo iætəm Uhgîn tæmæni mæmæ otahli=pa. Ik Næti Uhgîn iætəm tətætig mætæmiægəh.”

17 Kæni Iesu tæmæni=pæn mæmæ, “Uhgîn tæmæfinæ rəhan næuvirien kəm ik, Saimon næti Jonæ, mætæu-inu sæniæmæ iætəmimi æmæ tæmol pætigəm nati u kəm ik, mætæu rəhak Tatæ əpəha e negæu e neai iætəm tæmol əpu nati u kəm ik.

18 Kæni iækæni=pinæ kəm ik Pitæ, u nipætîn tæni mæmæ kəpiel. Kæni iækuvlækin rəhak nimæfaki e kəpiel u, kæni ko nəsanəniən rəha nimisiən otəsapirækisiən.

19 Iækæfinæ kəm ik nepætian iætəm tatsipæn o Uhgîn əpəha e negæu e neai. Kæni əpəha e negæu e neai, Uhgîn tinegəhan rækis e næuiam iætəm onækæni e nəhue niftæni. Nian onəkæhtipəsîg e nati kæti, uæ nəkegəhan e nati kæti, kæni otol.”

20 Kæni mæni=pæn əskasik kəm rəhan nætəmimi mæmæ okəsotæni-pəniən kəm iætæmi kæti mæmæ in Kristo iætəm Uhgîn tæmæni mæmæ otahli=pa.

16:14 Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8

16:16 Jon 6:69

16:17 Kəl 1:15-16

16:18 Jon 1:42; Efəs 2:20

*Iesu təmāni pətigəm
rəhan nīmisiən
(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ E nian əha, Iesu təmətuəuin mətəni pətigəm kəm rəhan nətəmimi məmə in otəkeikei muvən Jerusiləm, kəni pris asoli mīn, mine nəgətun mīn rəha Lou, mine nətəmi asoli mīn rəfin rəha nətəm Isrel okotol in tətəu nahməiən e nərahiən tepət, kəni okotohamu in. Kəni uərisig e nian kīsil lan, in otəmīgəh mīn e nīmisiən.

²² Kəni Pitə tos pīsīn Iesu, kəni mətəuəuin mətəniəhu mətəni məmə, “Iərməniḡ, Uhgīn otəkeikei mahtipəsīḡ e nati əha. !Nati əha ko təsuvaīən mol nīpəhriənīən lan!”

²³ Kəni Iesu təlali məni=pən kəm Pitə məmə, “! Setən! !Uvən isəu ohniəu! Ik nətəhtul-pəsīḡ lak. Rəham nətəliḡiən səniəmə nətəliḡiən rəha Uhgīn, mətəu in nətəliḡiən rəha nətəmimi əmə.”

²⁴ Kəni Iesu təmāni=pən kəm rəhan nətəmimi məmə, “Iətəmimi iətəm tolkeikei məmə otuərisiḡ lak, otəkeikei malu aru lan, kəni mələs rəhan niḡi kəməluau miətəu=pə iəu.

²⁵ Tol lanəha mətəu-inu, iətəmimi iətəm tatol pik uək əmə məmə rəhan nəmiəḡəhiən e nəhue niḡtəni u in otəuvīr, otəmkarəpən e nəmiəḡəhiən pəhriən. Mətəu iətəmimi iətəm otīmīs o nərgək, in otos nəmiəḡəhiən itulīn.

²⁶ ?Nəmə iətəmimi kəti tatos rəfin natimnati e nəhue niḡtəni, mətəu təsosīən nəmiəḡəhiən itulīn, in təmol win e nati təuvīr, uə kəpə? Kəpə. Ko iətəmi əha təsəfəniən nati kəti rəha nəhue niḡtəni

kəm Uhgïn məmə Uhgïn otəfən nəmiəgəhian itulin kəm in.

²⁷ Tol lanəha mətəu-inu, iəu Nəti İətəmimi iəpanuva itimah nagelo min e nəsanəniən mine nepətian əhagəhag asoli rəha Tatə rəhak, kəni iəkəfən nətəouiən kəm nətəmimi rəfin e uək əhruahru iətəm kəmotol.

²⁸ İətəni=pinə nıpəhrıənıən məmə nətəmimi nəuvein kautəhtul u ikınu nətəm kəsohmısiən motəmiəgəh əmə moteruh Nəti İətəmimi u in kig, nian tətuva e narməniğıən rəhan.”

17

Nıpəti İesu təmuva mol pisin (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tınuva minuvən rəkis, İesu tit Pitə, mine Jemis, mine Jon u pia Jemis, mit ilahal məhuvən əpəha ilis e nitəuət əfəməh, ilah pisin əmə.

² Kəni ikın əha, nıpəti İesu təməuhlin muva mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhagəhag təhmen e mıtigar, kəni rəhan napən tınuva məruən məhagəhag.

³ Rəueiu ağın, Mosis mine Elaijə kəmiaietigəm=pa məhləghati ilahal İesu.

⁴ Kəni Pitə təməni=pən kəm İesu məmə, “! İərməniğ! Təuvır məmə itimahal u iəmluva u ikınu. Nəmə nəkolkeikei, iəkol nımauvluvl kəti u ikınu, rəham kəti, rəha Mosis kəti, kəni rəha Elaijə kəti.”

⁵ Nian Pitə tətəghati əhanəh, nəpuə əhagəhag kəti təmuva məuveg ilah, kəni kəmotətəu nəuia iətəmi kəti təmıet e nəpuə mətəni məmə, “Inu nətık

iätəm iəkölkeikei pik. Nikik tagiən pik ohni. ! Nəklətəlig lan!”

⁶ Nian suah milahal əha kəmhletəu nəghatiən əha, mihləmei=pən mihlitənim=pən rəhn-kapə lahal e niftəni məhləgin pik.

⁷ Mətəu Iesu təmuva mek ilahal mətəni məmə, “Ləhtul. Sləginian.”

⁸ Nian kəmhləsal-pəri, məsleruh minian iətəmi kəti, mətəu Iesu pişin əmə.

⁹ Nian kəmotəiuaiu=pa e nitəuət, Iesu təni kəm lahal məmə, “Nəsləniən kəm iətəmi kəti nati nak iətəm nəmhləruh mətəuarus=pən Nəti Iətəmi otəmiəgəh min e nimisiən.”

¹⁰ Kəni kihləni=pən məmə, “? Mətəu təhro nəgətun min rəha Lou kəutəni məmə Elaijə otəkeikei maupən muva min?”*

¹¹ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Nipəhriənian məmə Elaijə otəkeikei maupən muva məmə otol vivi min natimnati rəfin.

¹² Mətəu iəkəni=pinə kəm təmahal məmə, Elaijə tinuva rəkis, mətəu nətəmi kəsotəhrunian in, kəni motol tərəh lan. E noliən əhmen min əmə, Nəti Iətəmi otətəu nahməian e nəhlmiləh.”

¹³ Kəni rəhan nətəmi kinotəhrun məmə tətəghati e Jon Bəptais kəm lah nian tətəghati e iəni Elaijə.

17:5 Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22

* **17:10** Nian Uhgın təməghati kəm lahal əpəha e nitəuət, ilahal kihlərun məmə Iesu in Kristo iətəm otuva. Kəni kihlərun məmə Elaijə otəkeikei maupən muva min, mətəu kəmsleruhian məmə Elaijə təmuva mol əpenə-penə natimnati rəfin. Tol lanəha, rəhalah nətəligiən tinol nəruuiən, mətəu-inu Iesu iətəm in Kristo tinuva rəkis, mətəu Elaijə təməsuvaian. **17:10** Mal 4:5 **17:11** Mal 4:5-6 **17:12** Mat 11:14 **17:13** Luk 1:17

*Iesu tāmāhgi pätigām
narmīn tērah e suakāku kāti
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinohiet=pa o nīmānin nētāmimi, suah kāti tuva mīsin nāulin aupān e Iesu,

¹⁵ kēni mēni mēmā, “Iārmānig, asiru e nētik. Tētāuit, kēni mētētēu pik nahmāiēn lan. Nian tepēt tētāmei=pān e nīgām, mētāmei=pān e nāhu.

¹⁶ Iāmēlās muvān o rāham mīn nētāmimi, mētēu kotēruru nol vivīēn.”

¹⁷ Kēni Iesu tāmāni=pān mēmā, “!Ei! Itāmāh nētāmi rāueiu nēsotēhatētāiēn, kēni nīnāhuvān isēu o suaru rāha Uhgīn. !?Kārmā oiākatig kitah mīn itāmāh mētēuarus=pān nian nak nāmānotēhatētā lak!? !?Kēni kārmā onāhgīn iāpānāmeig e tāmāh!? !Otit suakāku ko mēhuva kām iāu!”

¹⁸ Kēni Iesu tāmāghati āskasīk kām narmīn tērah, kēni tiet e suakāku, kēni rāueiu agīn suakāku tāmēuvīr.

¹⁹ Kēni rāhan nētāmimi kāmēhuva motēhtul pīsīn ilah Iesu, kēni motētāpuāh ohni mēmā, “? Tēhro itāmāh iākotēruru nāhgi pätigāmīēn narmīn tērah?”

²⁰ Kēni Iesu tāmāni=pān kām lah mēmā, “Mētēu-inu rāhatāmāh nāhatētāiēn tākāku āmā, tāsāhmenīēn. Mētēu iētāni pāhriēn kām tāmāh mēmā, nāmā rāhatāmāh nāhatētāiēn āha ikīn, nati āpnāpīn tāhmen e nīkīti mastēt u tākāku agīn, kēni nākotēhrun nāni-pāniēn kām nītēuēt u mēmā, ‘Iet u e nīmeim, muvān ikīn āha,’ kēni nītēuēt otiet, kēni

nati kəti tikə iətəm itəmāh nəkotəruru nolian.”†

22 Nian kəməhuva kətiəh əpəha Kaləli, Iesu təmāni=pən kəm lah məmə, “Iəu Nəti Iətəmimi, suah kəti otegəhan=pən lak e nəhlmī tikimīr mīn.

23 Nətəmimi okotohamu iəu, kəni uərisig e nian kisil, Uhgīn otosmiəgəh mīn iəu e nimisiən.” Kəni rəhan mīn nətəmimi kəmotətəu tərāh pik agīn o nəghatiən əha.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgīn

24 Nian Iesu mīnə rəhan nətəmimi kəməhuva Kapeniəm, nətəmimi rəha nosiən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgīn, kəməhuva o Pitə motəni məmə, “?Təhro? ?Rəham iəgətun tatətəou takis u, uə kəpə?”

25 Kəni Pitə təmāni=pən məmə, “Əuəh, tatətəou.”

Nian Pitə təmuvən e nipəgnəua nimə, kəni Iesu təmaupən məghati mətəni kəm in məmə “?Saimon, nīkim təhti məmə nak? ?Kig mīn rəha nəhue niftəni kautos takis o pəh, kautos o rəhalah mīn nətəmimi, uə nətəmimi pişin mīn?”

26 Pitə təmāni=pən məmə, “Kautos o nətəmimi pişin mīn.”

† **17:20** E kopi əuas mīn nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətēi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən pişin kəti mīn əha ikin iətəm tatilpīn nəghatiən u mətəni məmə, “21 Mətəu suah kəti iətəm tolkeikei məmə otəhgi pətīgəm narmīn tərāh mīn lanəha, in otəkeikei mətəfaki kəni mətətuakəm.” **17:20** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1Kor 13:2 **17:22** Mat 16:21 **17:24** Eks 30:13; 38:26

Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Kəni tol lanəha, nətəmimi rəha kig kəsotətəouiən.‡

²⁷ Mətəu kitah kəsotolkeikeiən məmə kotol ilah kotətəu tərəh o tah. Kəni tol lanəha, təuvir məmə ik onəkuvən əpəha ləuahtəni e lek, məraki rəham nipiən o niuviən nəmu. Nəmu iətəm nəkaupən miuvi, məhapu nipəgnəuan, kəni meruh məni silfə kəti təhmen o nətəouiən takis. Mos muvən məfən kəm lah o nətəouiən rəhalau takis.”

18

Iətəmi asoli e Narməniğiən Rəha Uhgın (Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əha, nətəmimi rəha Iesu kəməhuva ohni motətapuəh ohni məmə, “?Pəh u in iətəmi asoli e Narməniğiən Rəha Uhgın?”

² Kəni Iesu tauin e suakəku kəti tuva məhtul e nəlugin e lah,

³ kəni məni məmə, “Pəhriən iətəni kəm təmah məmə nəmə nəsotəuhliniən itəmah məhuva motəhmen e kəlkələh min, ko nəsəhuvəniən motatig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgın.

⁴ Tol lanəha, pəh u otosiahu in təhmen e suakəku u, in iətəmi asoli e Narməniğiən Rəha Uhgın.

⁵ “Nəmə iətəmi kəti in ləhtəni təhmen e suakəku u, kəni iətəmimi kəti nikin tagiən o nosiən iətəmimi

‡ **17:26** Inu tol lanu məmə nətəm Rom ilah kəutarməniğ e nitəni u Isrel. Kəni nətəm Isrel ilah kəutətəou takis tatuvən o Rom. Mətəu nətəm Rom, ilah kəsotətəouiən takis. Mətəu e fes u, in tətəghati e takis pisin kəti o Nīmə Rəha Uhgın u nətəm Isrel ilah kəutətəou. Mətəu Iesu tətəni məmə, in Nəti Uhgın pəhriən. Kəni Nīmə Rəha Uhgın in rəhan min. Ko ilah kəsotətapuəhiən o Iesu məmə in otətəou takis u. **18:1** Luk 22:24 **18:3** Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17

u muvən e nıpəgnəuan nimə rəhan, kəni nəmə tatol e nərgək, kəni in təhmen məmə tatos iəu mīn e nīkin agiən.

⁶ “Rəhak iətəmimi u tətəhatətə lak təhmen e suakəku əha. Kəni nəmə iətəmimi kəti tatiuvi=pən suakəku kəti əha məmə tatol təfagə tərāh, kəni iətəmimi əha, Uhgīn otol nalpīniən asoli kəm in. Kəni nalpīniən əha otəskasik tapirəkis nəmə kətu=pən kəpiel kəti e nentəui, kəni kəraki=pən lan əpəha ləuantəhi lokamnīm təmnīm.

⁷ “Kəsi, nahməiən asoli otuva o nətəmimi rəha nəhue niftəni, nətəm kautəfən-əfən kəm nətəmimi məmə okotol təfagə tərāh. Nəfən-əfəniən mīn əha okotəkeikei məhuva. Mətəu kəsi, nahməiən asoli otuva o iətəmimi u iətəm in suaru rəha nərahien əha.

⁸ Nəmə nəhlməm uə nəhlkəm tol ik natol təfagə, kəni nəkətei rəkis məraki lan. Mətəu-inu təuvir pik məmə nian nəkuvən e negəu e neai, nəhlkəm kəti uə nəhlməm kəti tikə, tapirəkis agin məmə ik nətəskəlīm nəhlməm pəti mil mīne nəhlkəm pəti mil əha ikīn, kəni kəraki=pən lam e nigəm iətəm tatuəu naunun tikə.

⁹ Nəmə nəhmtəm tol ik natol təfagə, kəni isul rəkis məraki lan. Mətəu-inu təuvir pik məmə nian nəkuvən e negəu e neai, nəhmtəm kəti tikə, tapirəkis agin inu məmə ik nətəskəlīm nəhmtəm pəti mil, kəni kəraki=pən lam e nigəm asoli iətəm

18:5 Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 **18:6** Mak 9:42; Luk 17:1-2

18:8 Mat 5:29-30

tatuəu naunun tikə.”*

Nəghatiən əuhlin e sipsip iətəm təməluei
(Luk 15:3-7)

¹⁰ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Nəkotəkeikei motəhrun vivi məmə nəsotəhauian nətəmimi rəhak min nətəm kotəhmen e kəlkələh min, mətəu-inu iətəni kəm təmah məmə nagelo min nətəm kauteh ilah, nian rəfin ilah kautəhtul e nəhmti rəhak Tatə u tətətig əpəha e negəu e neai məmə okotəni pətigəm ilah kəm in.†

¹² “?Nikitəmah təhti məmə nak? ?Nəmə iətəmimi kəti rəhan sipsip uan-hanrit, kəni kətiəh təluei mətən, kəni iətəmi əha otol nak? In otəpəh nainti-nain əpəha nitəuət, kəni muvən məsal e inu iətəm təməluei.

¹³ Kəni nəmə təmeruh, iətəni pəhriən kəm təmah məmə, nikin otəgiən o sipsip u kətiəh əmə, tapirəkis min ilah u nainti-nain u kəməsotəlueiən.

¹⁴ E noliən əhmen min əmə, rəhatəmah Tatə əpəha e negəu e neai, in təsolkeikeiən məmə nətən kəti otuvən məluei.”

Piam iətəm tatol nərahian kəm ik
(Luk 17:3)

¹⁵ Kəni Iesu təməni məmə, “Nəmə piam kəti tol noliən tərəh kəti kəm ik, uvən meruh itəlau

* **18:9** Inu nəghatiən əuhlin iətəm tətəgətun məmə Iesu tolkeikei məmə kitah okotəkeikei motol uək əskasik o nəpəhian rəhatah noliən tərəh min. Təhmen məmə kəutəhtuv rəkis noliən tərəh. Mətəu in təsolkeikeiən məmə okotərəkin nipətital. **18:9** Mak 9:43-48 † **18:10** E kopi əuas min nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətəi e nəghatiən Kris aupən, nəghatiən pişin kəti min əha ikin iətəm tatilpin nəghatiən u mətəni məmə, “¹¹ Kəni iəu, Nəti Iətəmimi, iəmuva məmə iəkosmiəgəh ilah u kəmotəluei.” **18:10** Hip 1:14

pisin əmə, kəni nəkəni=pən nati nak iətəm təmol təsəhruahruən. Nəmə tətətəlig lam, rəham nəghatiən otol in titətəlig=pa mīn muəuvir o təlau mīn.

¹⁶ Mətəu nəmə təsətəligiən lam, os iətəmimi kətiəh uə keiu mihluvən mīn mihleruh məmə nəghatiən mīn rəfin onəkotəni, okotəhrun məmə ilah rəfin nīpəhriəniən əmə.

¹⁷ Mətəu nəmə təsətəlig mīniən e təmah, nəkəni=pən kəm niməfaki kəni pəh iətəmi kəti rəha niməfaki otəghati kəm in. Mətəu nəmə təsətəligiən e niməfaki, kəni niməfaki otol in məmə İanihluə uə iətəmimi rəha nosiən məni rəha takis.

¹⁸ “İətəni pəhriən kəm təmah məmə, əpəha e negəu e neai, Uhgīn tīnegəhan rəkis məmə nəuiatəmah iətəm nəkotəni e nəhue niftəni. Nian nəkautəhtipəsīg e nati kəti uə nəkautegəhan e nati kəti, kəni otol məmə inu mīne.

¹⁹ “Kəni iətəni pəhriən mīn kəm təmah məmə, nəmə itəlau keiu nəkuəni əskasik nəghatiən kəti o nati kəti kəni muətapuəh ohni e nəfakiən kəm Uhgīn, kəni rəhak Tatə əpəha e negəu e neai otol nati nak iətəm nəkotətapuəh ohni.

²⁰ Tol lanəha mətəu-inu, ikīn pəhruvən iətəmimi keiu uə kisil kihluva kətiəh e nərgək, iəu əha ikīn e nəlugīn.”

*Nəghatiən əuhlin
e iətəmimi iətəm təsaluian e kauin rəha iətəmi kəti.*

²¹ Kəni Pitə təmuva o İesu kəni mətəpuəh ohni məmə, “İərməniğ. ?Nəmə piak kəti tatol tərəh kəm

iəu, kəni oiəkəlu məsalpɪniən e noliən tərəh rəhan mau kuvəh? ?Mau səpɪn?”

²² Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Iəkəni=pɪnə kəm ik məmə, səniəmə mau səpɪn əmə, mətəu mau səpɪnte-səpɪn.”‡

²³ “Nəkəkeikei mol lanəha mətəu-inu Narmənigiən Rəha Uhgɪn təhmen e nəghatiən əuhlin u. Kig kəti tolkeikei məmə oteruh-to kauɪn mɪn iətəm rəhan nətəmimi kəmotol kəm in məmə ilah okotətəu.

²⁴ Nian tɪnətəuɪn uək əha, kotələs rəhan kəti ioluək məhuva ohni iətəm təmol rəhan kauɪn iahgɪn agɪn, təhmen e fifti-tausɪn-miliən vatu (50,000,000,000 vatu).

²⁵ Mətəu suah kəha tɪnəruru nətəuɪən, kəni tol lanəha, kig təməni məmə okotol səlɪm lan, mɪne rəhan pətan, mɪne rəhan mɪn kəlkələh mɪn, mɪne rəhan natimnati mɪn rəfɪn məmə otətəu rəhan kauɪn. §

²⁶ “Kəni rəhan ioluək təmeɪuɪu mɪsɪn nəulɪn əupən lan. Kəni mətəkeikei ohni mətəni=pən kəm in məmə, ‘Pale. ?Nəkəhrun nəfaiən nian əkuəkɪr nəuɪvətɪn kəm iəu məmə iəkətəu rəfɪn rəhak kauɪn?”

²⁷ Kəni rəhan iətəmi asoli təmasəkəhruiɪn in, kəni məpəh rəfɪn rəhan kauɪn məmə otəsətəuɪən nian kəti mɪne, kəni megəhan lan məmə tuvən.

²⁸ “Mətəu nian ioluək u təmuvən, kəni meruh iətəmimi kəti u təmol kauɪn kəm in, təhmen e uanhanrɪt tausɪn vatu (100,000 vatu). Ilau pəti ioluək mil katuol uək kətiəh əmə rəha iətəmi asoli u. Kəni

‡ **18:22** Nɪpəti “mau səpɪnte-səpɪn” məmə kitah kotəkeikei motalu e nərahɪn rəha iətəmi kəti nian rəfɪn, naunun tɪkə. **18:22** Luk

17:4 § **18:25** Inu noliən əskasik rəhalah e nian mɪn əha.

ioluæk iætəm iætəmi asoli təmalu e rəhan kauin, in təmaskəlīm iætəmimi u kəti kəmatuol pəti uæk, kəni mətəmkəhtuv nentəui, mətəni məmə, ‘!Ətəou=pa rəham kauin iætəm nəmol kəm iəu!’

²⁹ “Kəni ioluæk əha iætəm təmol kauin kəm in, teiuaiu misin nəulīn mətəkeikei ohni mətəni məmə, ‘Pale. ?Nəkəhrun nəfaiən nian əkuəkīr nəuветin kəm iəu məmə iəkətəou rəhak kauin?’

³⁰ “Mətəu in təni məmə, kəpə. Kəni təmuvən məni məmə okələs suah u kan kləfən e kaləpus mətəuarus otətəou rəfin rəhan kauin iætəm təmol.

³¹ Mətəu noluæk mīn nəuvein mīn kəmoteruh nati əha, nīkilah təmahmə pik ohni, kəni məhuvən motəni=pən kəm iætəmi asoli natimnati rəfin iætəm kəmoteruh.

³² “Kəni iætəmi asoli təmauīn e ioluæk əha tuva təni=pən kəm in məmə, ‘Ik ioluæk tərah agin. Iəməpəh rəfin rəham kauin mətəu-inu nəmatəkeikei ohniəu.

³³ ?Təhro nəsasəkəhruiən iætəmi u natuol pəti uək itəlau min, təhmen=pən əmə e iætəm iəmol kəm ik?’

³⁴ ?Kəni niəməha təmol iætəmi asoli, kəni təni məmə okələs kan kləfən e kaləpus məmə iætəm tətəhtul o kaləpus otaskəlīm in mətəuarus=pən otətəou rəfin rəhan kauin iætəm təmol.”

³⁵ Kəni nian Iesu təmol naunun e nəghatiən əuhlin, təməni=pən kəm lah məmə, “Kəni e suaru kətiəh əmə, rəhak Tatə əpəha e negəu e neai, otol kəm təmah rəfin, nəmə nəutalpīn məsotalu pəhriənən e nərahiən iætəm piatəmah mīn kautol kəm təmah.”

19

Iərman mine pətan
kətuəpəh ilau mīn
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu təmol naunun e nənian nətimmnati mīn u, kəni miet Kaləli muvən e nītəni Jutiə e nītəni=pən e nīkali nəhu Jotən.

² Kəni nīmənin nətəmimi kəmautəhuərisig lan məhuvən əha ikīn əha, kəni təmol vivi ilah e nīmisiən mīn.

³ Kəni Farəsi mīn nəuvein kəmotol nənian ekəu-ekəu məmə otiuvi=pən Iesu e nəghatiən kəti iətəm təsəhruahruian. Kəməhuva o Iesu motəni məmə, “?Lou tətəni məmə iərman təhrun nəpəhiən rəhan pətan mol difos lan o nati əpnəpīn əmə kəti uə kəpə?”

⁴ Kəni təmol aulis ilah məni=pən məmə, “? Nəmotafin uə kəpə məmə, e nətuəuinian nian muva mətəuarus=pa u rəueiu, Uhgīn u iətəm təmol nətəmimi rəfin, təmol iərman mine pətan?”

⁵ Kəni Uhgīn u inu, u təməni məmə, ‘O nati əha in əha, iərman otəpəh rəhan tatə mine məmə, kəni mətuatig ilau rəhan pətan. Kəni ilau okiəuva nīpətilau kətiəh.’

⁶ Kəni rəueiu, ilau səniəmə keiu, mətəu kətiəh əmə. Uhgīn tinīlpīn ilau kīniəuva mīnuol kətiəh, kəni o nati əha, pəh iətəmimi əpnəpīn əmə kəti ko təsətahtuviən rəhalau natigian.”

⁷ Kəni Farəsi mīn kotəni=pən məmə, “? Mətəu təhro Mosis təməni məmə iətəmimi təhrun

nəfəniən nauəuə kəti kəm rəhan pətan o nəpəhiən mol difos lan, kəni mahli=pən tatuvən?”

⁸ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Mosis təmegəhan e təmah nətəm Isrel məmə onəkotəpəh rəhatəmah nīpətan mīn motol difos e lah mətəu-inu rəhn-kapə təmah təskasik pik. Mətəu aupən, e nətəuiniən nian muva mətəuarus=pa u rəueiu təməsoliən lanu.

⁹ Mətəu iətəni kəm təmah məmə, nəmə suah kəti tatol tifos mətəpəh rəhan pətan mətəu pətan u təsapiliən ilau suah pişin kəti, kəni suah u in mit pətan pişin, təhmen əmə məmə in tatol təfagə mətəkləh e pətan əha.”

¹⁰ Kəni nətəmimi rəha Iesu kotəni məmə, “Nəmə natigiən rəha iərman mīne pətan təskasik pik lanu, təuvir məmə iərman mīne pətan okəsuoiliən marit.”

¹¹ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Səniəmə nətəmimi rəfin okotəhrun nosiən nəghatiən u, mətəu nətəmimi əmə mīn konu nətəm kəməfən nəghatiən u kəm lah, məmə rəhalah əmə.

¹² Tol lanəha mətəu-inu, nətəmimi nəuvein okəsotoliən marit o nati pişin pişin mīn. Kəti ko təsoliən marit mətəu-inu nīpətin nəuветin tərəh nian təmair. Kəti ko təsoliən marit mətəu-inu nətəmimi kəmotərəkin nīpətin nəuветin. Kəni kəti tətəni aru məmə in otəsoliən marit məmə otol uək rəha Narməniğiən Rəha Uhgīn. İtəmimi iətəm təhrun nosiən nəghatiən u, in təkeikei mos.”

*Iesu təməfaki o kəlkələh mīn
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Kəni nətəmimi kəmos kəlkələh mīn məhuva o Iesu məmə otələhu=pən nəhlmin e

lah, kəni məfaki o lah. Mətəu nətəmimi rəha Iesu kəmotəniəhu ilah.

¹⁴ Mətəu Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Pəh kəlkələh mīn kəhuva ohniəu, sotəniəhuiən ilah, mətəu-inu Narməniğiən Rəha Uhgīn in rəha nətəmimi mīn u kotol lanu.”

¹⁵ Kəni təmələhu=pən nəhlmīn e lah məfaki o lah, kəni miet ikīn əha.

*Iətəm aluə iətəm
rəhan nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kəni suah kəti təmuva o Iesu məni=pən məmə, “Iəgətun. ?Iəu oiəkəkəikei mol uək nak iətəm in təuvir məmə iəkos nəmiəgəhiən itulīn?”

¹⁷ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “? Təhro nətətapuəh ohniəu o nati nak iətəm təuvir? Iətəmi kətiəh əmə iətəm in təuvir. Nəmə nəkolkeikei məmə nəkos nəmiəgəhiən itulīn, itəu=pən nəghatiən mīn rəha Lou.”

¹⁸ Kəni suah u təməni=pən məmə, “? Lou mīn pəhruvən?”

Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Sohamuiən iətəmimi, kəni məsakləhiən e pətan, kəni məsakləhiən, kəni məseiuiəiən e kot,

¹⁹ kəni mīsiəi rəham tatə mīne məmə, kəni molkeikei ik kəti təhmen əmə məmə nəkolkeikei aru ik.”

²⁰ Kəni iətəm aluə u təməni=pən məmə, “Natim-nati rəfin ko iatol. ?Nati nak mīn əha ikīn iətəm iəsoliən?”

²¹ Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Nəmə nəkolkeikei məmə rəham noliən otəhruahru agīn,

uvən mol nətəmimi kotos nəhmti rəham nautə, kəni məfən məni lan kəm nanrah mın. Kəni ik onəkos nəuviriən tepət əpəha e negəu e neai. Kəni muva, muərisig lak, mol məmə rəhak iətəmimi.”

²² Nian iətəm aluə tətətəu nəghatiən əha, kəni tətəgim matuvən. Nikin tətəou mətəu-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kəni Iesu tətəni=pən kəm rəhan mın nətəmimi məmə, “İətəni pəhriən məmə, tiəkis o iətəmimi iətəm rəhan nautə tepət məmə otuvən matig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgın.

²⁴ Kəni iətəni mın kəm tətəh məmə, tiəkis məmə kaməl* otuvən=pən e nıpəg nitil, mətəu tiəkis pık məmə iətəmimi rəhan nautə tepət otuvən matig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgın.”

²⁵ Nian nətəmimi rəha Iesu kəmotətəu nəghatiən əha, narmilah təmiuvig pık, mətəu nikilah təhti məmə ilah u nətəm rəhalah nautə tepət, konu Uhgın tolkeikei pık ağın ilah, mətəu in tətəsiru e lah. Kəni motəni=pən məmə, “?Kəni pəh təhrun nosiən nəmiəğəhiən itulin?”

²⁶ Kəni Iesu tətəsəl=pən əhruahru meruh ilah kəni məni məmə, “Nati u, ko iətəmimi tətəliən. Mətəu Uhgın, in təhrun nolien natimnati rəfin.”

²⁷ Kəni Pitə tətəni=pən məmə, “İəmotəpəh natimnati rəfin məmə iəkotohtəu=pinə ik. ?Nati nak u, o nian kəti in rəhatəmah?”

²⁸ Kəni Iesu tətəni=pən kəm lah məmə, “İətəni pəhriən kəm tətəh məmə, e nian iətəm natimnati rəfin okotəuhlin məhuva motiuvı, kəni Nəti İətəmimi otəharəg e rəhan jeə rəha kig iətəm in

* **19:24** Kaməl in nati miəğəh kəti iətəm in iahgin tapirəkis hos mine kau. Afın-to e tiksınəri. **19:26** Job 42:2

təhagəhag məuvir aɡin, kəni itəmah ko nətəm nəmotohtəu=pa iəu, onəkotəharəɡ mɪn e jeə rəha kig ilah tueləf, kəni məutakil məutarmənig e nəuaniləuis mɪn ilah tueləf rəha Isrel.

²⁹ Kəni nətəmimi rəfin u nətəm kəmotəpəh rəhalah nimə mɪn, uə pialah mɪn, uə nəuvinilah mɪn, uə rəhalah tatə uə məmə, uə nenətilah mɪn, uə rəhalah nɪpətan mɪn o nərgək, Uhgɪn otəfən natimnati mɪn əha tɛpət pɪk aɡin kəm lah, kəni məfən nəmiəɡəhiən itulɪn kəm lah.

³⁰ Mətəu nətəmimi tɛpət nətəm kautəhtul aupən e nəhue nɪftəni rəueiu, okəhuva motəhtul uərisig e nəmiəɡəhiən iətəm otuva. Kəni nətəmimi tɛpət kautəhtul uərisig e nəhue nɪftəni rəueiu, okəhuva motəhtul aupən e nəmiəɡəhiən iətəm otuva.”

20

Nəghatiən əuhlin e noluək mɪn əpəha e nasumiən

¹ “Tol lanəha mətəu-inu Narmənigiən Rəha Uhgɪn təhmen e nəghatiən əuhlin u. Iətəmi asoli kəti rəha nasumiən təmiet ləplapɪn aɡin məmə otəsəl e nətəmimi məmə okəhuva motol uək e rəhan nasumiən.

² Kəni in təməni məmə otətəou ilah kətiəh kətiəh uan tənariəs* e nian kətiəh, kəni mahli=pən ilah kəhuvən e rəhan nasumiən.

19:28 Mat 25:31; Luk 22:30; Nəh 3:21 **19:30** Mat 20:16; Luk 13:30 * **20:2** “Tənariəs,” inu məni rəhalah, təhmen e vatu rəha Vanuatu. Tənariəs kətiəh in təhmen e nətəouiən rəha uək o nian kətiəh. Rəueiu, 1 tənariəs təhmen e 1,000 vatu.

³ “Iuækir o nain klok læplapin, tæmiet muvæn e makit meruh nætəmimi næuvein kætəhtul mæsotoliæn nati kəti.

⁴ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, ‘Itəmah min, əhuvæn motol uək əpəha e rəhak nasumiæn, kəni iəkətəou itəmah e məni iətəm təhruahru.’

⁵ Kəni kəməhuvæn.

“Kəni iuækir o tinə, tæmiet muvæn mol nati kətiəh əmə, kəni mol min e tri klok ləhnaiuv.

⁶ Kəni iuækir e faif klok ləhnaiuv, tæmiet muvæn meruh nætəmimi næuvein min kautəhtul əpnəpin əmə. Kəni təməni=pən kəm lah məmə, ‘?Təhro nəutəhtul u ikinu nian apiəpiə kəti, mæsotoliæn nati kəti?’

⁷ Kəni kotəni=pən məmə, ‘Mətəu-inu iətəmi kəti təsəsalien e timah məmə iəkotol uək rəhan.’ Kəni təməni=pən kəm lah məmə, ‘Itəmah min əhuvæn motol uək e rəhak nasumiæn.’ Kəni ilah kəməhuvæn.

⁸ “Nian tinəhnaiuv, iətəmi asoli rəha nasumiæn təməni=pən kəm rəhan iətəmimi iətəm tətəsal o noluək min məmə, ‘Auin e noluək min kəhuva, nəkəfən rəhalah məni. Nəkətuəuin mətəou nətəmimi nətəm kəməhuva uərisig muvæn mətəuarus nətəmimi kəmotəupən motol uək.’

⁹ “Kəni noluək min nətəm kəməhuva motol uək e faif klok, kəməhuva kəni təmətəou ilah uan tənariəs kətiəh kətiəh.

¹⁰ Tol lanəha, nətəmimi min u nətəm kəmotəupən motol uək, nikilah təhti məmə okotos məni tapirəkis nətəmi min u kəmotol uək uərisig. Mətəu ilah kətiəh kətiəh kəmotos min əmə uan tənariəs.

11 Nian kəmotos məni, kəni nıkilah tınərah mınəutəni nıkalı iətəmi asoli rəha nasumiən, kəni motəni=pən kəm in məmə,

12 ‘Nətəmimi mın u nətəm kəmotol uək uərisig, kəmotol uək əmə e auə kətiəh əmə, mətəu ik nəmətəou itimah təhmen-əhmen əmə. Mətəu itimah iəmotol uək asoli e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.’

13 “Mətəu iətəmi asoli təməni=pən kəm lah məmə, ‘İəu kəti. İəsakləhiən kəm ik. ?Nəməni məmə nəkol uək o uan tənariəs, uə kəpə?’

14 Os rəham məni matuvən. İəkolkeikei məmə iəkətəou iətəmimi u iətəm təmol uək uərisig təhmen əmə lam.

15 Rəhak u məni. ?İəkəhrun nolıən lanəha nati nak iətəm iəkolkeikei, uə kəpə? ?Nətəməki lak mətəu-inu iatol təuvır?’ ”

16 Kəni nian İesu təmol naunun e nəghatiən əuhlin, təməni=pən kəm lah məmə, “Tol lanəha, iətəmi tatuərisig otaupən, kəni iətəmi tətaupən otuərisig.”

İesu təməni pətigəm
rəhan nımisiən
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Kəni nian İesu təmatuvən Jerusiləm, təmos rəhan nətəmimi tueləf motəhtul pisin, kəni təməni=pən kəm lah məmə,

18 “Kautəhuvən əpəha ilis Jerusiləm, kəni iəu Nəti İətəmimi, okegəhan=pən lak kəm pris asoli mın mine nəgətun mın rəha Lou. Kəni okotiuvı pətigəm iəu məmə iəkimis,

19 kəni motəfən iəu kəm Nanihluə mɪn məmə okotəuvsan lak, kəni motalis motoh, kəni motətu-pəri iəu e nigi kəməluau məmə iəkɪmɪs. Kəni uərisig e nian kisil, kəni Uhgin otosmiəgəh mɪn iəu e nɪmɪsiən.”

*Nətapuəhiən rəha mamə kəti o Iesu
(Mak 10:35-45)*

20 Kəni pətan rəha Səpəti, tos nətilau mil muva misin=pən nəulɪn o Iesu, mətətapuəh e nati kəti ohni. (Ilau iətəmimi mil rəha Iesu.)

21 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “? Nəkolkeikei nak?”

Kəni pətan təməni=pən məmə, “Pəh nəkegəhan lan məmə nətik mil u, ilau pəti kəti otəharəg e nɪkalɪm maru, kəni kəti təharəg e nɪkalɪm məuil, ikin ima nəsanəniən mɪne nɪsiaiən, nian onəkarməniɡ lan.”

22 Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “Nəkuəruru nati iətəm nətuətapuəh ohniəu. ? Təhro? ?Itəlau, nikitəlau təhti məmə nəkuəhrun məmə ko nəkuos nahməiən u oiəkəos məmə oiəkətəu tərah?”† Kəni kuəni=pən kəm Iesu məmə, “Əuəh, iəkuəhrun.”

23 Kəni Iesu təməni=pən kəm lau məmə, “Pəhriən, onəkuəmnɪm=pən e rəhak kap rəha nətəuiən nahməiən. Mətəu o nəharəgiən e nɪkalɪk maru mɪne məuil, səniəmə rəhak məmə iəkəni. Ikin mil əha, ilau rəha nətəmimi mɪn u iətəm Uhgin təmol əpenə-penə o lah.”

20:21 Mat 19:28; Luk 22:30 † **20:22** Nəghatɪən Kris əhruahru tətəni məmə, “?Itəlau, nikitəlau təhti məmə nəkuəhmen məmə ki-tahal okihlənnɪm pəti e kap rəha nətəuiən nahməiən iətəm iəu iəkəkeikei mənnɪm lan?” **20:22** Mat 26:39; Jon 18:11

24 Nian nətəmimi ten mìn rəha Iesu kəmotətəu nəghatən əha, kəni niəməha təmol pik ilah o suah mil ilau pian mətəu ilah mìn kotolkeikei məmə kəhuva motepət.

25 Mətəu Iesu təmauin e lah kəhuva kətiah, kəni məni=pən kəm lah məmə, “Nəkotəhrun rəkis nolien rəha nətəmi asoli rəha Nanihluə mìn. Ilah kautol təkaskik pik kəm rəhalah mìn nətəmimi. Kəni rəhalah kəpmən mìn kautol ilah kəutəməhli ləhtəni e narmənigiən rəhalah.

26 Mətəu itəmah, ko nəsolien lanəha. Mətəu nəmə itəmah kəti tolkeikei məmə otuva in iətəmi asoli kəti rəhatəmah, in otəkeikei muva məhmen e ioluək kəti rəhatəmah,

27 kəni nəmə itəmah kəti tolkeikei məmə otəhtul aupən e təmah, in otəkeikei muva slef rəhatəmah.

28 Nolien əha təhmen əmə lak, Nəti Iətəmimi. Iəməsuvaian məmə nətəmimi okotol uək rəhak, mətəu iəmuva məmə iəköl uək rəhalah, kəni iəkəfən rəhak nəmiəghien məmə iəkītis ilah e rəhalah nolien tərah mìn.”

Iəmnəu mil kəmuəruh nati
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Nian Iesu mine rəhan mìn nətəmimi kəmohtiet e taun Jeriko, nīmənin nətəmimi kəmohtəu=pən.

30 Kəni iəmnəu mil keiu kətuəharəg e nīkali suaru, kəni nian kəmuətəu məmə Iesu tətaliuək e suaru mətuva, kəni kəmuagət əfəməh muəni məmə, “! Iərmənig, Mipī Kig Tefit, asəkəhruin itimlau!”

31 Kəni mətəu, nīmənin nətəmimi kautəniəhu ilau, motəni=pən məmə kəsuagət pikien, mətəu ilau

kuagət pik agin min məmə, “!Iərmənig, Mipɪ Tefit, asəkəhruin masiru itimlau!”

³² Kəni Iesu təhtul mauin e lau, məni=pən məmə, “?Nəkuolkeikei məmə iəkol nak kəm təlau?”

³³ Kəni kuəni=pən məmə, “Iərmənig, iəkuolkeikei məmə iəkueruh nati.”

³⁴ Kəni Iesu təmasəkəhruin ilau, kəni mek nəhmtilau. Kəni rəueiu agin, kınatueruh nati, kəni matuıtəu=pən Iesu.

21

Iesu təmuvən əpəha Jerusiləm mol əpu məmə in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Nian kınəhuva iuəkır o Jerusiləm, minəhuva Petfas e Nitəuət Rəha Nigi U Olif, kəni Iesu təmahlırəkis rəhan mil iətəmimi keiu,

² kəni məni=pən kəm lau məmə, “!an əpəha e lahuənu aupən e tah, kəni ikin əha nəkueruh uəhai əmə togki kəti kəmohrain ilau nətin. Kəni nəkiatis ilau muasig miəuva kəm iəu.

³ Nəmə iətəmi kəti təni nati kəti kəm təlau, nəkuəni=pən kəm in məmə Iərmənig tolkeikei ilau, kəni otəpanahli=pa uəhai əmə ilau.”

⁴ Nati u təmuva məmə otol nəghatiən nak iətəm iəni təməni otuva mol nıpəhriəniən. İəni təməni məmə,

⁵ “Otəni=pən kəm nətəmimi əha Jerusiləm* məmə, ‘Oteruh-to, rəhatəmah kig tətuva o təmah, rəhan nətəligiən in ləhtəni,

* **21:5** Nəghatiən əhruahru rəha Kris təni məmə, “Nətin Pətan Saion” kəni nıpəti nəghatiən u məmə “nətəmimi rəha Jerusiləm.” Saion in nərgin kəti min rəha Jerusiləm.

kəni mətasuə e togki,
mine togki u in nətin əmə.’ ”

⁶ Kəni iətəmimi mil rəha Iesu kəmian muol nati nak iətəm Iesu təməni məmə okuol.

⁷ Kəmuasıg togki mine nətin, kəni muələhu-pəri rəhalau kot mın e togki mil, kəni Iesu təməharəg-pəri lan.

⁸ Nımənin nətəmimi tepət kautepin rəhalah mın kot əpəha e suaru, kəni nəuvein kotətəi nimali nigı mın, kəni motəpin ilah e suaru e nisialən.

⁹ Kəni nımənin nətəmimi nətəm kəutaupən e Iesu, mine nımənin nətəmimi nətəm kəutəhuərisig e Iesu, kəutagət əfəməh mautəni məmə,

“!Hosanə† o Mipi Təfit!

!İərmənig Uhgın tətətig ilau iətəmimi u iətəm tətəva e nərgın!

!Hosanə o Uhgın əpəha ilis e negəu e neai!”

¹⁰ Nian Iesu təmiet=pən Jerusiləm, nətəmimi rəfin əha ikın nıkilah təmauit, kəni mautəni nəghatıən tepət məutətəpuəh məmə, “?Pəh u?”

¹¹ Kəni nımənin nətəmimi kotəni məmə, “Inu iəni Iesu, rəha Nasərit, əpəha e nitəni Kaləli.”

Iesu əpəha e Nımə Rəha Uhgın

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kəni Iesu təmuvən əpəha imə e Nımə Rəha Uhgın, kəni məhgi pətigəm nətəmimi nətəm kəutol səlim mine mautos nəhmtın natimnati əha ikın məmə okotol sakrifais lan. Kəni mahuvihin tepil

21:5 Sek 9:9 † **21:9** Nıpəti nəghatıən u “Hosanə” təni məmə, “əni-vivi.” Nətəmimi kəməutəni pətigəm məmə Iesu in Məsaia, iətəmimi u Uhgın təməni məmə in otahli=pa məmə otosmiəgəh ilah.

21:9 Sam 118:26

m̄in iatəm kətəuhlin m̄əni ik̄in, k̄əni mahuvihin jəə m̄in rəha nətəmimi m̄in u kautol səl̄im e iəuein m̄in.‡

13 K̄əni m̄əni=pən kəm lah m̄əmə, “Kəmət̄ei e Nauəuə Rəha Uhḡin m̄əmə, ‘Rəhak nimə, okaūin lan m̄əmə nimə rəha nəfakiən kəm Uhḡin,’ m̄ətəu itəm̄ah n̄əmotol m̄əmə in ‘nimə rəha iakl̄əh m̄in.’ ”

14 K̄əni nətəmimi nətəm n̄əhmt̄il̄ah t̄ərah m̄ine nətəmimi n̄əh̄lk̄il̄ah t̄əm̄əpaiu-əpaiu k̄əm̄əhuva ohni əp̄əha e Nimə Rəha Uhḡin, k̄əni tol vivi ilah.

15 K̄əni pris asoli m̄in m̄ine nəgətun m̄in rəha Lou k̄əmoteruh nati t̄əuv̄ir m̄in iatəm in t̄əmol, k̄əni moteruh m̄in k̄əlk̄əl̄əh m̄in k̄əutagət əf̄əm̄əh əp̄əha e Nimə Rəha Uhḡin, maut̄əni m̄əmə, “!Hosanə o Mipi Tefit!”

M̄ətəu nətəmi asoli əha, niəm̄əha t̄əmol ilah.

16 K̄əni kot̄əni=pən kəm Iesu m̄əmə, “?Nət̄ət̄əu nati nak k̄əlk̄əl̄əh m̄in k̄əut̄əni, uə k̄əp̄ə?”

K̄əni Iesu t̄əm̄əni=pən kəm lah m̄əmə, “Əuəh. N̄əmotafin, uə k̄əp̄ə, nəghat̄iən iat̄əmi k̄əti t̄əm̄əni kəm Uhḡin iat̄əm t̄ət̄əni lanu lan m̄əmə, ‘E noh̄li k̄əlk̄əl̄əh aḡin m̄in m̄ine nəp̄əou m̄in aḡin, n̄əmol m̄əmə ilah okot̄əni-vivi ik’.”

17 K̄əni t̄əm̄əp̄əh ilah miet Jerusiləm muvən e taun Pet̄əni, map̄ili ik̄in.

*N̄igi k̄əti fik t̄əmaukei-aukei
(Mak 11:12-14,20-26)*

18 L̄əplap̄in aḡin, Iesu t̄əm̄it̄əlig=pən m̄in Jerusiləm, k̄əni n̄əumis t̄inus.

‡ 21:12 Af̄in-to e tiks̄in̄əri “Nimə Rəha Uhḡin” o nəhrun̄iən natim-nati nian Iesu t̄əmuvən m̄əhgi p̄ətiḡəm nət̄əmimi e Nimə Rəha Uhḡin.

21:13 Aes 56:7

21:13 Jer 7:11

21:16 Sam 8:2

19 Kəni təmafı nıgı u fıķ e nıķalı suaru, kəni təmuvən ohni mətəu təsehıən nəuan kəti, mafı əmə nımalın. Kəni tənı=pən kəm nıgı u məmə, “!Ko nəşəuə mınıən!” Kəni rəueıu ađın, nıgı təmaukei-aukei.

20 Nıan rəhan nətəmımi kəmoteruh nati əha, kəni narmılah təmıuvıg, kəni motənı=pən kəm İesu məmə, “?Təhro nıgı əha fıķ təmaukei-aukei uəhai əmə lanəha?”§

21 Mətəu İesu təməni=pən məmə, “İətənı=pınə nıpəhrıənıən məmə nəmə nautos nəhatətəıən, kəni rəhatəmäh nətəlıgıən təsolıən keıu, nəkotəhrun nolıən nati nak İətəm İəmol e nıgı u fıķ. Mətəu səniəmə in əmə əha, nəkotəhrun nəni-pənıən kəm nıtəuət əha məmə ‘Uvən mıuvıg mamnım əpəha ləuantəhi,’ kəni otol nəııatəmäh.

22 Nəmə nəkotəhatətə, kəni onəkotos nati nak İətəm nəütətapuəh lan e nəfakıən.”

Nətapuəhıən o nepətıən

rəha İesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 İesu təmuvən e Nımə Rəha Uhgın, kəni nıan təmətəgətun, prıs asolı mın mıne nətəmi asolı rəha nətəm İsrəl, kəhuva ohni motənı=pən məmə, “?

§ 21:20 E Oltestımın, nıgı u fıķ tatol nəmtətıən e nətəm İsrəl. İesu in təmol nıgı u fıķ taukei-aukei məmə otəgətun nətəmi asolı rəha İsrəl, okul nalpınıən kəm lah. Uə təhmen əmə lanu məmə Uhgın otol nalpınıən kəm nətəmımi mın u kəsotolıən nəuan uə məsotəfakıən kəm in (Aıseə 5:1-7 mıne Jeremaea 8:4-13 rəhalau nəghatıən təhmen əhmen; eruh mın Matıu 24:2 mıne futnot). Mıne İesu təməgətun mın lanu məmə otəgətun rəhan mın nətəmımi o rəhalah nəhatətəıən, u inu, rəhalah nəhtulıən e Uhgın. 21:21 Mat 17:20; Luk 17:6; Jon 14:12; 1Kor 13:2 21:22 Mat 7:7-11; 18:19

Natol natimnati m̄in u e nep̄etian r̄aha p̄ah? ?K̄eni p̄ah t̄am̄efin̄a nep̄etian ko?”

24 K̄eni Iesu t̄am̄ani=p̄an m̄am̄a, “Īak̄atap̄uah=p̄in̄a m̄in e n̄aghatian k̄ati k̄am t̄amah. N̄am̄a n̄akot̄afa n̄aghatian k̄ati, k̄eni īak̄ani=p̄in̄a k̄am t̄amah m̄am̄a nep̄etian nak īat̄am iatol natimnati m̄in u lan.

25 ? Nep̄etian r̄aha Jon t̄amsip̄an īa o nolīan b̄aptais? ?T̄amsip̄an e neḡau e neai, ūa r̄aha n̄at̄amimī am̄a?”

K̄eni k̄amot̄ani=p̄an k̄am lah m̄in m̄am̄a, “N̄am̄a kot̄ani m̄am̄a, ‘Nep̄etian r̄aha Jon t̄amsip̄an e neḡau e neai,’ k̄eni ot̄ani m̄am̄a, ‘?M̄at̄au t̄ahro n̄asot̄anīan n̄ip̄ehrīanīan lan?”

26 M̄at̄au n̄am̄a kot̄ani m̄am̄a, ‘R̄aha n̄at̄amimī am̄a,’ kitah k̄aut̄agin̄ e n̄im̄anin̄ n̄at̄amimī ik̄inu r̄aueiū m̄at̄au-inū n̄ikilah̄ t̄ah̄ti m̄am̄a Jon in̄ īanī k̄ati r̄aha Uhgin̄.”

27 Tol lan̄aha, k̄amot̄ani=p̄an k̄am Iesu m̄am̄a, “It̄imah̄ īakot̄aruru.”

K̄eni Iesu t̄am̄ani=p̄an k̄am lah m̄am̄a, “K̄eni īau m̄in, ko īas̄anīan k̄am t̄amah m̄am̄a e nep̄etian nak iatol natimnati m̄in u lan.”

N̄aghatian̄ auhlin̄ e suah̄ mil̄ keiu.

28 K̄eni Iesu t̄am̄ani=p̄an m̄am̄a, “? T̄ahro? ? N̄ikit̄amah̄ t̄at̄ah̄ti m̄am̄a nak? Suah̄ k̄ati, n̄at̄in̄ īarman̄ keiu. K̄eni t̄am̄uv̄an̄ m̄ani=p̄an k̄am īat̄am̄ iahgin̄ lan m̄am̄a, ‘N̄atik̄, uv̄an̄ mol̄ ūak̄ r̄aueiū ep̄ahā e nasumīan.’

29 Mətəu nətin təməni=pən məmə, 'Iəkəpəh.' Kəni matig məuhlin mīn rəhan nətəligiən, kəni muvən e nasumiən.

30 "Kəni tatə təmuvən o nətin iətəm təkəku, məni=pən mīn kəm in nati kətiəh əmə. Kəni nətin təməni=pən məmə, 'Əuəh, tatə, iəkuvən,' mətəu təməpəh=pən e nasumiən.

31 "“Otəni-to məmə suakəku mil u in pəhruvən, təmöl nəuia rəhan tatə?”

Kəni kəmotəni=pən məmə, "Suakəku iətəm iahgin lan."

Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, "Əuəh, in əhruahru. Kəni iətəni=pinə nīpəhriənien məmə, nətəmi kautos məni rəha takis, mine nīpətan rəha suaru kautəhuvən e Narməniğiən Rəha Uhgīn aupən e təmah,

32 mətəu-inu Jon təmuva o təmah məmə otəgətun suaru rəha noliən əhruahru, kəni mətəu itəmah nəsotəniən nīpəhriənien lan. Nəti suah u iətəm təkəku tətəgətun=pən itəmah. Mətəu nətəm kautos məni rəha takis, mine nīpətan rəha suaru kəmotəni nīpəhriənien lan. Nəti suah iətəm tepət lan tətəgətun=pən ilah. Kəni nəmoteruh pau nati əha, mətəu nəməsotəuhlinien itəmah e rəhatəmah noliən tərəh mīn, kəni məsotəniən nīpəhriənien lan."*

* **21:32** Nətəmimi rəha nosiən takis mine nīpətan rəha suaru, ilah kautol təfagə tərəh, kəni ilah kotəhmen e suakəku u iətəm tepət lan. Aupən kəmotəhti nəuia Uhgīn, mətəu uərisig ko kətol nati nak təməni. Nətəmi asoli rəha nətəm Isrel mine nətəm u kəsotəhatətəian e Iesu kotəhmen e suakəku u iətəm təkəku. Kəutəni əmə e nohlilah məmə kətolkeikei Uhgīn kəni motol nəuiən, mətəu nīkilah isəu o Uhgīn. **21:32** Luk 3:12; 7:29-30

*Nəghatiən əuhlin e nətəmimi tərəh nətəm
kəutasum
e nasumiən
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ Kəni Iesu tətəkeikei mətəni məmə, “Otətəlig-to e nəghatiən əuhlin kəti mən. İətəmi asoli kəti rəha nasumiən, təmöl nasumiən kəti e nıləuis kəti kətəni məmə krep, u katol wain lan. Kəni mol kəlkəl e kəpiel muvən mıtəlau lan. Kəni mol ikın kəti o nolıən nımei nevig-evıgiən e nəua krep məmə nəhu krep otaiu kəni mol wain lan. Kəni mol nimə kəti iətəm in ilis məmə iətəmi otəri lan mətəsəl vivi o nasumiən o nati miəgəh mən mine nətəmimi.†

“Kəni təmegəhan=pən e nasumiən kəm nətəmimi məmə okotasum lan, kəni məuəri nəua krep, nəuvein rəhan, nəuvein rəhalah. Kəni miet muvən e naliuəkiən ikın pısın pısın kəti.

³⁴ “Nian krep tınımarəg, kəni tahli=pən rəhan ioluək mən məmə okəhuvən e nasumiən rəha krep, motətapuəh o nətəmimi nətəm kautol uək e nasumiən məmə okotəfən rəhan krep nəuветin kəm lah.

³⁵ “Mətəu nətəm kautol uək e nasumiən kəmotaskəlım rəhan ioluək mən, kəni motoh kəti, motohamu kəti, motəhti e kəpiel iətəm tatol kisil lan.

³⁶ Kəni tahli=pən mən ioluək mən nəuvein kəhuvən o lah, ilah tepət tapirəkis in mən aupən. Kəni nətəmimi nətəm kautol uək e nasumiən kətol tərəh e lah e nolıən əhmen mən əmə məmə kəmotol e in mən aupən.

† **21:33** Natımnati iətəm Iesu tətəghati lan e fes 33 tətəghati e nolıən rəha nolıən wain **21:33** Aes 5:1-2

³⁷ Naunun agin, tahli=pən nətın iərman tuvən o lah, kəni mənı məmə, ‘İlah okotəkeikei motisiai nətik.’

³⁸ “Mətəu nian nətəmimi mın kautol uək e nasumiən kəmotafu nətın, kəni kotəni=pən kəm lah mın məmə, ‘Inu nətı iətəmi asoli iətəm otarmənıg e nasumiən nian rəhan tatə otımıs. Pəh kəhuvən motohamu mın, kəni motos nasumiən məmə rəhatəmah motarmənıg lan.’

³⁹ Kəni kəmotaskəlım motatu pətıgəm lan e nasumiən, kəni motohamu.”

⁴⁰ Kəni nian İesu təmöl naunun e nəghatıən əuhlin, kəni mənı məmə, “? Tol lanu lan, nian iətəmi asoli rəha nasumiən otuva, kəni otol nak e nətəmimi nətəm təmegəhan=pən e nasumiən kəm lah?”

⁴¹ Kəni kəmotəni=pən məmə, “Otərəkın agin nətəm kotərəh mın əha, mohamu ilah. Kəni uərisıg, təpanegəhan e rəhan nasumiən əha tuvən e nəhlmi nətəmimi pısın nəuvein, kəni e nian əhruahru iətəm krep tatımarəg, ilah okotəfən nəuvetın rəhan.”

⁴² Kəni İesu təmənı=pən kəm lah məmə, “? Nəmotafın e Nauəuə Rəha Uhgın u, uə kəpə? Tətəni məmə,
‘Pos u iətəm nətəmimi rəha nuvləkiniən nimə kəsotolkeikeiən motəpəh,
in tınuva pos iətəm tol nəhgın o noliən nimə.‡

21:38 Mat 27:18 **21:39** Hip 13:12 ‡ **21:42** “pos” – Nəghatıən Kris əhruahru tətəni məmə, “kəpiel.” E nian əha, nətəmimi kəmotol nimə e kəpiel. Kəni kəpiel keikei in kəpiel ləhtəni agin u tətəskəlım nimə mətuvləkın nimə lan. Rəueiu u Tanna, nətəmimi tepət kautol nimə e pos mıne napət. Kəni pos iətəm in nati keikei in pos u iətəm tol nəhgın maskəlım nəhgi nimə. İesu tətəghati aru lan məmə in pos iətəm tol nəhgın.

Iærmænig tæmol nati u,
kæni in nati tæuvir agin e næhmtitah.’

⁴³ Tol lan æha, iætæni kæm tæmah mæmæ Nærmænigiæn
Ræha Uhgîn okos rækis o tæmah, kæni kæfæn kæm
nætæmimi min u nætæm okotol næuialah.

⁴⁴ Næmæ iætæmi kæti otaiu mælæs pikin pos u,
nikilkilin titægît ægit. Uæ næmæ pos u otæmei
mæmæhli-ærain in, otæuvtæuvtæ mærah agin.”§

⁴⁵ Nian pris asoli min mine Faræsi min
kæmotætæu næghatiæn æuhlin iætæm Iesu tæmæni,
kæni kæmotæhrun mæmæ tætæghati e lah.

⁴⁶ Kæni kinæutæsal e suaru kæti mæmæ okotaskælim
Iesu motlæfæn e kalæpus, mætæu kautægîn e nimænin
nætæmimi, mætæu-inu nætæmimi kæutæni mæmæ in
iæni kæti.

22

Næghatiæn æuhlin

e nauæniæn asoli ræha marit

¹ Kæni Iesu tæmæni min næghatiæn æuhlin kæti min
mæmæ,

² “Næghatiæn æuhlin u tætægætun=pæn Nærmænigiæn
Ræha Uhgîn. Kig kæti iætæm tæmol æpenæ-penæ e
nauæniæn asoli o marit ræha nætîn.

³ Kæni mahli=pæn ræhan noluæk min mæmæ
okæhuvæn o nætæmimi min u nætæm tæmahli=pæn
rækis næghatiæn o lah mæmæ okæhuva o nauæniæn
ræha marit. Mætæu kotæni mæmæ ko kæsæhuvaian.

⁴ “Kæni tahli=pæn ræhan noluæk næuvein min,
mæni=pæn kæm lah mæmæ, ‘Æhuvæn motæni=pæn

21:42 Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1Pitæ 2:6-8 § **21:44** E kopi æuas
min næuvein ræha Niutestimin tæuvir agin iætæm kæmætei e næghatiæn
Kris aupæn, næghatiæn ræha fes 44 u tikæ.

kəm nətəmimi mɪn u nətəm iəmahlɪ=pən rəkis nəghatɪən o lah məmə, inol əpenə-penə rəkis e rəhak nauəniən. Rəhak kau mɪn mine nəti kau mɪn u kotasisi vivi, iəmoh rəkis ilah, kəni natimnati rəfin tɪnəhmen. Əhuva e nauəniən rəha marit.'

⁵ “Mətəu kəsotətəligiən e noluək mɪn, kəni motaiu atiti, kəti tatuvən e rəhan nasumiən, kəti tatuvən e rəhan bɪsnis.

⁶ Kəni nəuvein kotaskəlɪm noluək mɪn rəhan, motol tərəh e lah, kəni motohamu ilah.

⁷ Kəni kig, niəməha təmɔl pɪk. Kəni tahli=pən rəhan soldiə mɪn kəhuvən, kəni motohamu nətəmimi mɪn u nətəm kəmotohamu rəhan noluək mɪn, kəni motasiəpən e rəhalah taun asoli.

⁸ “Kəni məni=pən kəm rəhan noluək mɪn məmə, ‘Kɪnol əpenə-penə rəkis e nauəniən rəha marit, mətəu nətəmimi mɪn u iəmahlɪ=pən rəkis nəghatɪən o lah, noliən rəhalah təsəhmeniən məmə okəhuva.

⁹ Tol lanəha, əhuvən əpəha e suaru asoli mɪn kəni motəni=pən kəm nətəmimi əpnəpɪn rəfin nətəm nəkoteruh məmə okəhuva e nauəniən rəha marit.’

¹⁰ Kəni noluək mɪn kəməhuvən əpəha e suaru asoli mɪn, kəmotuhapumɪn nətəmimi rəfin u kəmoteruh ilah, nətəmimi nətəm kotəvɪr mine nətəmimi mɪn u nətəm kotərəh, kəni ikin kətauən ikin təməriəuəh e nətəmimi.

¹¹ “Mətəu nian kig təmuva meruh nətəmimi, təmeruh mɪn iətəmimi kəti əha ikin iətəm təsuvəniən e napən rəha marit.

¹² Kəni kig təməni=pən məmə, ‘? Iəu kəti, nəməhro? ? Nəmuva imə mətəu nəməsuvəniən

e napən rəha marit?’ Kəni suah u tınəruru nuhalpiniən nəghatiən rəhan.*

13 “Kəni kig təməni=pən kəm rəhan min nətəmimi məmə, ‘Otəlis-ərain nəhlmin mine nəhlkin, kəni motəraki pətigəm əpəha e napinəpuian ikin kətəsək ikin, kəni katigət-ərain nəhluvtəmi ikin.’”

14 Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Tol lanəha mətəu-inu nətəmimi tepət, kətahli=pən nəghatiən o lah, mətəu nəuan nəuvein əmə nətəm katitəpin ilah.”

*Takis rəha Kig Sisə
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

15 Kəni Fərəsi min kəmohiet məhuvən motol nəghatiən ekəu-ekəu min məmə otiuvi=pən Iesu o nəniən nəghatiən kəti iətəm təsəhruahruian.

16 Kəni kotahli=pən rəhalah nətəmimi kəhuvən o Iesu ilah nətəmimi rəha pati rəha Herot. Kəni motəni=pən məmə, “Iəgətun. Iəkotəhrun məmə ik iətəmi əhruahru, kəni mətəgətun pəhriən suaru əhruahru rəha Uhgın. Nəsoliən məmə nətəligiən rəha nətəmimi okotiuvi rəkis rəham nətəligiən, mətəu-inu natol təhmen-əhmen əmə kəm nətəmimi rəfin, nəmə in iətəmi asoli uə iətəmi əpnəpin əmə.

* **22:12** Nətəmimi nəuvein rəha nolian stadi e Baebol ilah nikilah təhti məmə kig təməfən napən rəha marit kəm nətəmimi rəfin məmə okəhuvən lan, mətəu inkonu kəmos əpnəpin əmə nətəmimi nətəm kəmafı ilah e suaru min. Mətəu iətəmi u nikin təməhti məmə otəsuvəniən e rəhan napən əha kəməfən məmə otuvən lan, inu nolian u tətəgətun məmə in təsisiəniən kig mine nətın. **22:13** Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 **22:15** Mak 3:6

17 Kəni əni-to kəm timah rəham nətəligiən e nati u. ?Təhruahru məmə okətəou=pən takis kəm Kig Sisə, uə kəpə?”

18 Mətəu İesu tinəhrun rəhalah nətəligiən tərəh mīn, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “! İtəmah kəuīt kəsua mīn! ?Təhro nəutalkut məmə nəkotol kəkəu-ekəu ohni iəu?”

19 Otəgətun-to məni iətəm katətəou takis lan.” Kəni kotos məni † məhuva kəm in,

20 kəni təməni=pən kəm lah məmə, “?Narmi pəh u, kəni nərgi pəh u e məni u?”

21 Kəni kəmotəni=pən məmə, “Kig Sisə.”

Kəni İesu təməni=pən kəm lah məmə, “Narmīn tətəgətun məmə inu in nati kəti rəhan pəhriən. Kəni tol lanko, nak u rəha Kig Sisə, otəfən kəm Kig Sisə. Kəni nak u rəha Uhgīn, otəfən kəm Uhgīn.”

22 Nian kəmotətəu nəghatiən əha, narmilah təmiuvig. Kəni kəmotəpəh İesu motəgim.‡

Nian Uhgīn otosmiəgəh nətəmimi e nimisiən.

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 E nian əha inəha, Satusi mīn kəməhuva o İesu. İlah kəutəni məmə nətəmimi okəsotəmiəgəh mīniən e nimisiən. Kəni kotəni=pən kəm İesu məmə,

† **22:19** Məni iətəm kəmos məhuva in koin kəti, nərgin u “tənariəs,” iətəm təhmen e 1,000 vatu. **22:21** Rom 13:7 ‡ **22:22** Nəmə İesu tuhalpīn kəni məni məmə okəsotətəouīən takis, in otol nati kəti nətəm Rom nīkilah otəsəgiəniən ohni, kəni ko kotəhrun nələsiən in. Nəmə in tuhalpīn məni məmə okotəkeikei motətəou takis, kəni in otol nati kəti nətəm İsrel nīkilah otəsəgiəniən ohni, kəni okotələs in. Mətəu rəhan nuhalpīniən in tol pīsīn, rəhan nəghatiən təməu nīkilah e nati əha: u nīki iətəmimi. Kəni ilah kəməsotələsiən in mīne ilah kəmotəuīt pəhriən e nəghatiən əha.

²⁴ “Iægætun. Mosis tāmāni kām tah māmā, nāmā iārman kāti otīmīs, kāni mēpēh rēhan pētan, kāni māsuelāsian nētilau kāti mine, kāni pian otākeikei mit pētalimis əha, māmā okuələs nētilau kāti ko, kāni suakəku u otos nimeī rēhan tatə asoli əpəha tinimis rəkis.

²⁵ “Kāni ikīn əha imatimah ikīn, nēman ilah sēpin, u rēhalah tatə kətīəh. Kāni iətəm tepət e lah tēmaupən mit pētan kāti, kāni māsuelāsian nētilau kāti, kāni mīmīs. Kāni pian iətəm tatol keiu lan tit pētalimis.

²⁶ Kāni in mīn tēmimis māsələsian nētīn kāti, kāni iətəm tatol kīsīl lan mine ilah rēfin mēhuvən mətəuarus=pən iətəm tatol sēpin, kāmotol nati kətīəh əmə.

²⁷ Kāni əmeiko, pētalimis timīs.

²⁸ ?Tol lanəha, əni-to kām timah māmā, e nian iətəm Uhgīn otosmiəgəh nētēmimi lan e nīmīsian, pētan əha in rəha pəh, mətəu-inu ilah rēfin əha sēpin kāmotol marit e pētan əha?”

²⁹ Kāni Iesu tāmāni=pən kām lah māmā, “Itəmah nēmotəni arəpən rəhatəmah nəghatīan mətəu-inu nəsotəhrunian Nauəuə Rəha Uhgīn mine nəsənənian rəhan.

³⁰ Nian Uhgīn otosmiəgəh nētēmimi e nīmīsian, kāni nētēmimi okəsotolīan marit, okotəhmen e nagelo mīn əpəha e negəu e neai.

³¹ ?Nēmotafin uə kəpə, Nauəuə Rəha Uhgīn iətəm tətəghati e nian Uhgīn otosmiəgəh nētēmimi e nīmīsian? Tətəni māmā,

³² ‘Iəu Uhgīn rəha Epraham, iəu Uhgīn rəha Aisək, kāni iəu Uhgīn rəha Jekəp.’ In səniamə

Uhgin rəha nətəm kəmoħmīs, mətəu in Uhgin rəha nətəmimi nətəm kəutəmiəgəħ, təħmen=pən mīn e suah milahal, u nati əpnapīn nīpətīlahal tāmīmīs nuvəħ rəkīs, mətəu narmīlahal tətātīg əhanəħ u rəueiu.”

³³ Nian nīmənīn nətəmimi kəmotətəu nəghatīən əħa, narmīlah təmiuvīg o nəgətunīən rəhan.

Lou iətəm in ilīs pīk

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farəsi mīn kəmotətəu məmə Iesu təmasīsīg e noħlī Satusi mīn e rəhan nəghatīən, kəni Farəsi mīn kəməħuva kətīəħ.

³⁵ Kəni kətī iətəm təħrun pīk Lou, təmənī=pən nəghatīən kətī kəm Iesu məmə Iesu otəni nəghatīən kətī təsəħruəħruīən, məmə

³⁶ “Iəgətun. ?Lou pəħruvən rəha Uhgin u in ilīs pīk?”

³⁷ Kəni Iesu təmənī=pən məmə, “Nəkəkeikei molkeikei Iərmənīg Uhgin rəħam e nīkim rəfin rəħam, mīne nətəlīgīən rəfin rəħam, mīne nəmiəgəħīən rəfin rəħam.

³⁸ Inu in Lou iətəm tətəupən kəni in ilīs pīk.

³⁹ Kəni Lou iətəm tatol keiu lan, in iuəkīr təħmen əmə, məmə, ‘Nəkəkeikei molkeikei ik kətī təħmen əmə məmə nəkolkeikei aru ik.’

⁴⁰ Kəni Lou mīl u keiu, ilau nəukətī Lou rəfin, mīne nauəuə rəha iəni mīn rəfin əupən.”

Kristo in nətī pəħ

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kəni e nian Farəsi mīn kəutuhapumīn ilah mīn, Iesu təmənī=pən məmə,

42 “?Nikitamah tæhti mæmæ nak, e Krïsto iætəm Uhgïn tæmæni mæmæ otahli=pa? ? In tatsipæn e næuanilæuis ræha pæh?”

Kæni ilah kotæni=pæn mæmæ, “In mipi Kig Tefit.”

43 Kæni Iesu tæmæni=pæn mæmæ, “Mætæu tæhro e Tefit, iætəm tætæghati e Narmïn Ræha Uhgïn, tætauïn e Krïsto mæmæ ‘Iærmænig.’ Mætæu-inu tætæni mæmæ,

44 ‘Iærmænig Uhgïn tæmæni=pæn kæm ræhak Iærmænig mæmæ,

“Əharæg u e ræhak maru, ikin ima næsanæniæn mine nisialæin,

mætæuarus=pæn iæu iækælæs iahu ræham tikimïr min mælin=pæn ilah æpæha læhtæni e næhlkæm,

mæmæ nætærmænig e lah.” ’

45 ?Kæni næmæ Tefit tætauïn e Krïsto mæmæ ‘ræhak Iærmænig,’ kæni otæhro mæmæ Krïsto in mipi Tefit tærah?”

46 Kæni iætæmimi kæti tæruuru nuhalpïniæn næghatiæn ræha Iesu. Kæni e nian æha matuvæn, kæmotægin e nætapuæhiæn e næghatiæn kæti min.

23

*Iesu tæmagæt æskasik
e nægætun min ræha Lou
mine Faræsi min*

(Mak 12:38-40; Luk 11:37-54; 20:45-47)

1 Kæni Iesu tæmæni=pæn kæm nimænïn nætæmimi, mine ræhan min nætæmimi mæmæ,

2 “Nægætun min ræha Lou mine Faræsi min kautos nepætæn mæmæ okotæni pætigæm Lou ræha Mosis kæm tæmah.

³ Tol lanəha, nəkotəkeikei motohtəu=pən kəni motol natimnati mīn rəfin iətəm kəutəni kəm təmah. Mətəu nəsotoliən kəmə ilah u kəutəni əmə nati, mətəu ilah kəsotoliən nati iətəm kəutəni pətigəm.

⁴ Kautəkeikei o nətəmimi məmə okotohtəu=pən lou əskasik mīn iətəm kotəhmen e katipə figəm, mətəu ko ilah kəsotəfəniən nəuanəhlmiləh məmə okotasiru e lah.

⁵ “Natimnati rəfin iətəm ilah kautol, kautol əmə məmə nətəmimi okoteruh. Nəkotəhrun pauis kəti kətəni məmə failaktri iətəm nətəmimi kəmotaipei=pən nəghatiən rəha Nauəuə Rəha Uhgīn ikīn, konu motəlis rəhn-kapə lah mīne nəhlmiləh lan.* Mətəu rəha nəgətun mīn rəha Lou mīne Farəsi mīn, rəhalah pauis in iahgīn tapirəkis. Kəni nəkotəhrun niləuis əlkələh mīn iətəm kəutəhkul=pən e nīpəgnəmti kot mīn, iətəm tətəgətun məmə iətəmimi in tətəhtul əskasik o nītəu-pəniən Lou. Mətəu rəha nəgətun mīn rəha Lou mīne Farəsi mīn, rəhalah niləuis təfəməh pik.

⁶ Kəni e lafet mīn, ilah kotalkeikei ima nisiaiən, kəni e nīmə rəha nuhapuminiən, ilah kotalkeikei məmə okotəharəg e jəə aupən.

⁷ Kəni e ikīn katol makit ikīn, ilah kotalkeikei

* **23:5** “pauis” – inu bokis əkəku kəti kəmol e nilosi kau. Kəmətei rəkis=pən nəghatiən rəha Nauəuə Rəha Uhgīn e letə əkəku agin motaipei=pən lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Nətəmimi kəmotol lanəha mətəu-inu kəmotolkeikei məmə otol nəghatiən iətəm tətətig e Dut 6:8 mīne 11:18. Kəni nəman mīn u nətəm Isrel mīn rəfin nətəm kinotos rəkis nu tatin, ilah okotəfən pauis mīn əhə nian tepət, kəni nian rəfin e nian rəha nəfakiən. Kətəlis e nīpənəgin mīne nəhlmīn məuil e niləuis kəmol e nilosi kau. E nəghatiən Inglis, kətəni pauis mīn əhə məmə, “Phylacteries.” **23:5** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

məmə nətəmimi kotəni təuvir kəm lah, kəni mətauin e lah məmə ‘Rapai’ u nīpətin təni məmə ‘iəgətun kətisiai.’†

8 “Mətəu sotoliən məmə nətəmimi okotauin e təmah məmə ‘Rapai,’ mətəu-inu rəhatəmah Iəgətun kətisiai kətiah əmə, kəni itəmah piatəmah mīn.

9 Kəni sotauiniən e iətəmi kəti u e nəhue niftəni məmə, ‘Tatə, iətəm kətisiai,’ mətəu-inu Tatə rəhatəmah kətiah əmə əpəha ilis e negəu e neai.

10 Kəni sotoliən məmə nətəmimi okotauin e təmah məmə, ‘Iəgətun,’ mətəu-inu rəhatəmah Iəgətun kətiah əmə, Kristo iətəm Uhgīn təməni məmə otahli=pa.

11 Iətəmimi u in tepət e təmah, in təkəikei muva ioluək rəhatəmah.

12 Tol lanəha mətəu-inu, iətəmimi iətəm otəfəri aru in, Uhgīn otosiahu, kəni iətəmimi iətəm otosiahu aru in, Uhgīn otəfəri.

13 “!Kəsi, itəmah mīn u nəgətun mīn rəha Lou mine Farəsi mīn, nərahien asoli otuva o təmah! !Itəmah nəfaki eiuə mīn! Nəutasisig e suaru o nətəmimi o nuvəniən matig ahgəl Narməniğiən Rəha Uhgīn. Mətəu itəmah nəsəhuvəniən, kəni nəsotegəhanien məmə nətəmimi kəhuvən ikīn, nati

† **23:7** Nəmə iəgətun rəha Lou təmalieuək mətuvən iuəkir ohnik, nəkəhtul e nisaiən, kəni nəkəni təuvir kəm in, mauin lan məmə, “iətəmi asoli,” uə “Rapai.” Kəni nətəm Isrel kətauin e rəhalah nəgətun asoli mīn nətəm ilah ilis pik məmə, “Rapai,” u nīpətin təni məmə “iətəmimi in ilis” uə “iətəmimi tətəmki nətəmimi” uə “iəgətun kətisiai.” **23:11** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14

əpnapin ilah kotolkeikei məmə okəhuvən.‡

15 “! Kəsi, itəmah min u nəgəṭun min rəha Lou mine Farəsi min, nərahian asoli otuva o təmah! !Itəmah nəfaki eiuə min! Nikitəmah tagian əmə məmə nəkəhuvən isəu e negəu, uə e naliuəkian əmə o nuvəniən e niftəni pisin pisin min məmə nəkotiuvipa iətəmimi kətiəh əmə e nəfakian rəhatəmah. Mətəu nian iətəmimi kəti tatos nolian min əha rəhatəmah, kəni tətuvə iətəmi tərəh tapirəkis itəmah, kəni nəmotol məmə in otəkeikei mos nalpinian e nigəm asoli tapirəkis itəmah.

16 “! Kəsi, nərahian asoli otuva o təmah nətəm nautit nətəmimi mətəu nəhmtitəmah təpis! Itəmah nəutəni məmə, ‘Nəmə iətəmi kəti tatos nonauvil e Nimə Rəha Uhgın məmə otol rəhan nəghatian tətəhtul əskasik, nəmə təsolian, mətəu in nati əpnapin əmə. Mətəu nəmə iətəmi kəti tatos nonauvil e aiən u kol tətoraip-oraip rəha Nimə Rəha Uhgın, kəni in otəkeikei mol nəuiən iətəm təmos nonauvil ohni.’

17 !Itəmah nətəm nəkotalməli, nəhmtitəmah təpis! ?Naku u in ilis, aiən u kol tətoraip-oraip, uə Nimə Rəha Uhgın iətəm tatol aiən u tətəsim?

18 Kəni nəkotəni min məmə, ‘Nəmə iətəmi kəti tatos nonauvil e oltə, in nati əpnapin əmə. Mətəu nəmə iətəmi kəti tatos nonauvil e sakrifais iətəm

‡ **23:13** E kopi əuas min nəuvein rəha Niutestimin iətəm kəmətei e nəghatian Kris aupən, nəghatian pisin kəti min əha ikin iətəm tatilpin nəghatian u mətəni məmə, “¹⁴ Kəsi, nahməian asoli otuva o təmah nəgəṭun min rəha Lou, mine Farəsi min. !Itəmah nəfaki eiuə min! Nəutəkləh e natimnati rəha pətəlimis min, mətəu nian kətiəh əmə, nautol nəfakian əfəməh min məmə nətəmimi okotisai itəmah. E nolian əha, rəhatəmah nalpinian otəskasik təhmin min.” **23:16**
Mat 15:14

tətəharəg lan, kəni in otəkeikei mol nəuian iətəm təmos nonauvil ohni.'

¹⁹ ! Itəmah nətəm nəkotalməli, nəhmtitəmah təpis! ?Nak u in ilis, sakrifais uə oltə iətəm tatol sakrifais tətəsim?

²⁰ Tol lanəha, iətəm tatos nonauvil e oltə, pəhriən, tatos nonauvil e oltə mine natimnati rəfin iətəm tətəharəg lan.

²¹ Kəni iətəm tatos nonauvil e Nimə Rəha Uhgın, pəhriən tatos nonauvil e Nimə Rəha Uhgın mine Suah u tətətig ikin.

²² Kəni iətəmi tatos nonauvil e negəu e neai, pəhriən tatos nonauvil e jeə rəha kig u in rəha Uhgın, kəni tatos nonauvil e Suah u tətəharəg-pəri lan.

²³ “!Kəsi, itəmah mın u nəgətun mın rəha Lou mine Farəsi mın, nərahien asoli otuva o təmah! ! Itəmah nəfaki eiuə mın! Nautəfən tait rəhatəmah e natimnati rəfin muvən mətəuarus=pən e nimali nigı əlkələh mın ağin nəmiəvilah tətəpien u kətəfən e nauəniən, kətəni məmə mınıt, mine til, mine kumın. Mətəu nəutəpəh nati asoli e Lou, inu iətəmi tatol təhruahru kəni məhmen-əhmen əmə kəm nətəmi, kəni mətəəkəhruin nətəmi, kəni tatol nian rəfin nati iətəm təkəikei matol. Təuvir nautol lou əlkələh mın, mətəu nəkotəkeikei mautol lou asoli mın, mətəu kəpə, nəsolien.

²⁴ !Itəmah nautit nətəmi mətəu nəhmtitəmah təpis! ! Itəmah nətəmi nəutəsəl e mənman e rəhatəmah kap məmə o nəstəgeiən, mətəu nautəgei nati miəgəh asoli u kau!

²⁵ “!Kəsi, itəmah mın u nəgətun mın rəha Lou mine Farəsi mın, nərahien asoli otuva o təmah!

! Itamah náfaki eiua min! Nautol noliæn min nœuvein mœmœ nœtœmimi nïkilah otœhti mœmœ itamah nœkotœhruahru kœni rœhatœmah noliæn min kotœuvir. Mœtœu œpœha imœ e nïkitœmah, itamah nœumis min, kœni nian rœfin nautol œmœ natimnati tœrah min iœtœm tœtatig e rœhatœmah nœtœligiæn. Itamah nœkotœhmen e kap mine pilet min. Nœutafœl vivi ihluœ e kap mine pilet, mœtœu œpœha imœ tamïkmïk mœriœuœh e nœpieniæn rœha nœmnœmitiæn.

²⁶ ! Itamah Farœsi min, nœhmtitœmah tœpis! Otaupœn motafœl œpœha imœ e kap mine pilet, kœni ihluœ min e kap mine pilet, in tœuvir tœsamïkmïkiæn, u nïpœtin tol lanu lan. Otaupœn motol nïkitœmah tœhruahru, kœni uœrisig, rœhatœmah noliæn min otœhruahru min.

²⁷ “! Kœsi, itamah min u nœgœtun min rœha Lou mine Farœsi min, nœrahïæn asoli otuva o tœmah! ! Itamah náfaki eiua min! Nœkotœhmen e suvœt rœha nœtœm kœmohmis iœtœm kœmuh e pen ruæn. Ihluœ nœtœmimi koteruh mœmœ tœuvir, mœtœu œpœha imœ tœriœuœh e nïkïlkïli nœtœm kœmohmis, mine natimnati rœfin iœtœm tamïkmïk. §

²⁸ E noliæn œhmen min œmœ, ihluœ, e noliæn rœhatœmah, nœtœmimi, nïkilah tœtœhti mœmœ itamah nœkotœhruahru. Mœtœu imœ, e nïkitœmah, nœkotœriœuœh e nœghatiæn nœkotœni mœsotoliæn, mine noliæn tœrah agin min.

23:25 Mak 7:4 § **23:27** Lou rœha nœtœmi Isrel tœni mœmœ, nian iœtœmimi kœti tatek nïpœti iœtœmi kœti tinimis, kœni tamïkmïk e nœhmti Uhgïn o nian sœpin. Kœni tœkeikei mitœu=pœn noliæn rœha neikuasiæn mœmœ rœhan namïkmïkiæn otïkœ. Nœmœ tœsoliæn noliæn œha, kœni nœtœm Isrel kotœkeikei motœpœh in. In sœniœmœ iœtœmi Isrel u rœueiu. Afin e nauœuœ u Namba japtœ 19. **23:27** Uœk 23:3 **23:28** Luk 16:15

29 “!Kəsi, itəmäh mìn u nэгətun mìn rəha Lou mīne Farəsi mìn, nərahian asoli otuva o təmäh! !Itəmäh nəfaki eiua mìn! Nəutuvlakin nimə e kəpiel rəha suvət rəha iəni aupən mīne nətəm kotəhruahru, kəni mautol nahlu e kəpiel, kəni mautol malə-malə lan.

30 Kəni nəkotəni=pən məmə, ‘Nəmə itimäh iəmotatig e nian mìn rəha tipitah mìn, ko itimäh iəməsotasiruiən e lah motohamu iəni mìn.’

31 E nəghatien əha, nautəni pətigəm məmə itəmäh nəuaniləuis əhruahru rəha tipitəmäh mìn aupən nətəm kəmotohamu iəni mìn əha, kəni nəkotəhmen əhmen əmə e lah.

32 Kəni təuvir əmə, itəmäh nəkotəkeikei motol naunun e uək iətəm tipitəmäh mìn kəmotətuəuin.

33 “!Itəmäh sineik mìn, mīne nəti sineik mìn! ? Nikitəmäh təhti məmə ko nəkotagim e nalpinian e nigəm asoli? !Kəpə!

34 Tol lanəha, iəkahli=pinə iəni mìn, mīne nətəm koteinatig, mīne nэгətun mìn. Nəuvein, itəmäh onəkotohamu ilah motətu-pəri ilah e nigə kəməluau, nəuvein onəkotalis motoh ilah əpəha e nimə rəha nuhapuminiən rəhatəmäh, kəni nəuvein nəkotəgəu rəkis ilah kohiet e taun kəti mohiet məhuvən e kəti.

35 Kəni tol lanəha, itəmäh onəkotos nalpinian rəha nətəmimi nətəm kəmotohamu nətəmimi rəfin nətəm kotəhruahru, iətəm tətəuəuin e Epil iətəm təhruahru, muvən mətəuarus=pən Səkaraea, nəti Perekaea, iətəm tipitəmäh mìn kəmotohamu e

Nimə Rəha Uhgın nəlugın e oltə mine nimə.*

³⁶ İətəni pəhriən kəm təmah məmə, nalpiniən rəfin u otuva o nətəm İsrel nətəm kəutatig u rəueiu.

³⁷ “! Əui, kəsi, nətəm Jerusiləm! İtəmah nəutohamu iəni mın rəha Uhgın, kəni nətəmimi nətəm Uhgın təmahli=pa kəm təmah, nəutahtımu ilah e kəpiel apın, inəha nətəmimi u rəha Uhgın nətəm kautos nəghatiən rəhan. Nian tepət iətigaru əfəmäh e nəhlmək məmə iəkös vivi itəmah, təhmen=pən e mənig iətəm tattoo nenətin mın e nıkəuvkəuvın, mətəu nikitəmah təsagiəniən, kəni məutəpəh iəu.

³⁸ Otafu-to. Uhgın tınəpəh itəmah, rəhatəmah nimə nərahien otələs, kəni nati tikə ikın.

³⁹ Kəni iəkəni kəm təmah məmə, nati əha in nıpəhriəniən mətəu-inu onəsoteruh minien iəu mətəuarus nəkotəni məmə,
‘!İərməniğ Uhgın tətətig ilau suah u iətəm tətəva e nərgin.’”†

* **23:35** E nauəuə rəha nətəm İsrel, Epil in iətəmimi əhruahru iətəm kəmaupən agın kohamu, kəni Səkarəa in naunun. **23:35** 2Kron 24:21 **23:38** 1King 9:7-8; Jer 22:5 **23:39** Sam 118:26; Luk 13:34-35 † **23:39** 1. Nıpılga nətəmimi u kəmotol stadi vivi e Baebol, kotəni məmə nəghatiən u, u təmietigəm e Oltestimin in tətəni lanu: Nətəmimi nəuvein ko kəsotəuhlinien ilah məmə kəhuva o Uhgın mine ko kəsotəhatətəiən e İesu məmə in otosmiəgəh ilah. Nati ənnapın nəmə ilah kəmotol nolien mın tol lanəha, kəni e nian Uhgın o takil nətəmimi, ilah mın okotəkəikei mətəni məmə, nıpəhriəniən, İesu in İərməniğ, kəni okotəfəri nərgin, Kol 2:9-11. 2. Mətəu nətəmimi mın nəuvein u kəmotol vivi stadi e Baebol ilah kotəni məmə İesu in tətəghati e nian kəti u in otəpanuva e nəhue niftəni. Kəni e nian əha, nətəm İsrel ilah okəhuva nəkəlasi mın e lah kəni okotəhatətə e İesu məmə in İosmiəgəh rəhalah.

24

*Nəmtətian m̄in
rəha naunun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təm̄iet e Nimə Rəha Uhḡin maliuək matuvən, kəni rəhan m̄in nətəm̄imi kəhuva motəni=pən kəm̄ in məmə oteruh-to nimə m̄in u kəm̄ol e kəpiel m̄in əpəha e Nimə Rəha Uhḡin.

² Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Əuəh, oteruh-to nimə m̄in əha. N̄ipəhr̄ian̄ian iətəni kəm̄ təmah məmə nimə m̄in əha nətəm̄imi okotoharəg-rəg kəpiel m̄in e lah. Ko kəpiel kəti təsəm̄əhliən e n̄imein.”

³ Kəni uərisig lan, Iesu təmaliuək ilah rəhan m̄in nətəm̄imi məhuvən əpəha e N̄itəuət Rəha Nigi U Olif kəni mətəharəg. Kəni rəhan m̄in nətəm̄imi kotaḡim rəkis e nətəm̄imi məhuva p̄isin əmə ohni motəni=pən məmə, “?Əni-to məmə natimnati m̄in u okəhuva e nian nak, kəni nəmtətian nak otol əpu məmə rəham nuvaiən m̄ine naunun nian tinuva iuək̄ir?”

⁴ Kəni Iesu təməni=pən kəm̄ lah məmə, “Oteh vivi itəmah məmə iətəm̄imi kəti otəseiuiən e təmah,

⁵ mətəu-inu nətəm̄imi tepət okəhuva motos nərgək motəni məmə, ‘Iəu Kristo iətəm̄ Uhḡin təməni məmə otahli=pa,’ kəni okoteiuə e nətəm̄imi tepət.

⁶ Onəkotətəu nanusiən m̄in rəha nəluagin̄ian m̄in, kəni onəkotətəu nəghatiən əpn̄ap̄in m̄in məmə nətəm̄imi kətəluagin̄. Mətəu onauteh vivi itəmah məmə nəsotəgin̄ian. Natimnati m̄in

əha okotəkeikei məhuva motol nɪpəhriənɪən lan, mətəu naunun nian otəpanuva.

⁷ Negəu mɪn okotoh negəu mɪn, kəni nɪtəni mɪn okotoh nɪtəni mɪn. Nəumis otan, kəni nəmig otəlauəl e ikɪn mɪn tɛpət.

⁸ Natimnati mɪn əha, ilah nətuəuinɪən əmə rəha nərahɪən, təhmen e pətan iətəm tɪnətuəuin mətətəu nahməiən o neməkɪən.

⁹ “E nian mɪn əha, nətəmimi okotegəhan=pən e təmah məmə okol nərahɪən kəm təmah, kəni kohamu itəmah, kəni nətəmimi rəha nɪtəni mɪn rəfɪn okotəməkɪ e təmah mətəu-inu o nərgək.

¹⁰ Kəni e nian mɪn əha, nətəmimi tɛpət okotəpəh rəhalah nəhatətəiən, kəni okotegəhan=pən e lah mɪn e nəhlmi tikimɪr mɪn rəhalah, kəni motəməkɪ e lah mɪn,

¹¹ kəni iəni eiua mɪn tɛpət okəhuva moteiua e nətəmimi tɛpət.

¹² Mətəu-inu nərahɪən tɪnɛpət, iuəkɪr nətəmimi rəfɪn rəhalah nolkeikeiən o Uhgɪn otikə,

¹³ mətəu iətəmimi iətəm tətəhtul əskasɪk mətəuarus naunun nian, Uhgɪn otosmiəgəh in.

¹⁴ Kəni nanusiən təuvɪr əha rəha Narmənigɪən Rəha Uhgɪn, okəni pətigəm ikɪn mɪn rəfɪn e nəhue nɪftəni, məmə suaru əha ikɪn rəha nɪtəni mɪn rəfɪn o nətəlɪgɪən, kəni naunun nian otuva.

¹⁵ “Iəni u Daniəl təməghati e nati kəti kətəni məmə, ‘nati iətəm Uhgɪn təsolkeikeiən, kəni matol Nimə Rəha Uhgɪn təsasimɪən’ (*nian iətəmi kəti tafɪn nati u, pəh otətəlɪg e nɪpətɪn*). Tol lanəha, nian nati tərəh əha tətəhtul e Nimə Rəha Uhgɪn,

24:9 Mat 10:22 **24:11** Mat 24:5,24; 1Jon 4:1 **24:13** Mat 10:22

24:14 Mat 28:19 **24:15** Dan 9:27; 11:31; 12:11

16 kəni itəmah nətəm nəutatig Jutiə, nəkotaiu motagim məhuvən motəhluaig e nitəuət min.

17 Nəmə iətəmimi tətəmeig ihluə e rəhan nimə, ko təsuvəniən imə mos min rəhan natimnati.

18 Nəmə iətəmimi əpəha e nasumiən rəhan, ko təsitəlig-pəniən lahuənu mos rəhan kot.

19 ! Kəsi! Nahməiən asoli o niṗətan nətəm kəmotol nərfilah mine niṗətan kəutəfən nah kəm nəpəou min. E nian əha okotos pik nahməiən.

20 Təuvir nəkotəfaki məmə onəsotagimian e nərahian əha e nian rəha nətəpuian, uə e nian rəha Sapət,

21 mətəu-inu e nian əha, nərahian asoli otuva iətəm iətəmimi təsafuiən tol lanəha aupən mətəuarus=pa u rəueiu, kəni ko nərahian asoli kəti min tol lanəha otəsuva minian nian kəti təhmen e inəha.

22 Kəni nəmə Uhgın təsətei əkuəkiriən nian rəha nərahian əha, ko iətəmimi kəti təsəmiəgəhian. Mətəu Uhgın təmətei əkuəkir rəkis nian əha o rəhan min nətəmimi nətəm tinitəpin rəkis ilah.

23 “E nian əha, nəmə iətəmi kəti otəni=pinə kəm təmah məmə, ‘! Otafu-to, inu Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otəpanahli=pa!’ uə ‘! In əpəha!’ sotəniən niṗəhriənian lan,

24 mətəu-inu nətəmimi nəuvein okəhuva mətəni məmə ilah Kristo, mine iəni eiua min okəhuva, kəni ilah okotol nəmtətiən asoli min, mine nati apispis min məmə okoteiuə e nətəmimi nətəm Uhgın təmitəpin rəkis ilah, nəmə ilah kotəhrun nolian.

25 Nikitəmah otəkeikei mətəhti vivi nəghatiən min u iətəm iəməni rəkis kəm təmah, uərisig natimnati min u okəhuva motol nıpəhriəniən lan.

26 “Tol lanəha, nəmə iətəmi kəti təni kəm təmah məmə, ‘In əpəha, ikin təpiə-məpiə ikin,’ səhuvəniən. Uə iətəmi kəti təni məmə, ‘In əpə imə,’ nəsotəniən nıpəhriəniən lan,

27 mətəu-inu nian Nəti Iətəmimi otitəlig=pa min, otuva uəhai əmə, kəni nətəmimi rəfin okoteruh in, təhmen e noraipiən iətəm təmoraip masiə misipesi muva məsəu-pahav rəfin əpə ilis e nimagəuagəu.

28 Nian tiapin min tepət kinotəri, kəni nəkotafu mənig min ləuantəhi kəhuva.* E nolian əhmen min əmə, nian nəkotəruh nəmtətiən min əha, nəkotəhrun məmə otəsuvəhiən iəkuva min.

29 “Nian əhruahru nərahien əha otol naunun, kəni

‘mitigar otəpis agin,

kəni məuig otəsasiə minien,

kəni məhau min okotəmei e neai,

kəni Uhgın otəlauəl e nəsanəniən e nati iəkis min

24:26 Luk 17:23-24 24:27 Mat 24:37-39 * 24:28 Nəghatiən əhruahru rəha Kris tətəni məmə, “Nian nati miəgəh kəti təmimis, nəkotafu kueriə min kəhuva məmə okoton.” 24:28 Luk 17:37

əpəha e neai.'†‡

³⁰ “E nian əha, nəmtətian rəha Nəti İətəmimi okeruh pətigəm əmə e neai, nətəmimi e negəu mīn rəfin e nəhue niftəni okotasək e nəginian. Kəni okoteruh iəu, Nəti İətəmimi iəkuva e nəpuə e neai e nəsanəniən mine nepətian əhagəhag asoli rəha Uhgīn iətəm otasiə mitəlau lak.

³¹ Kəni iəkahli=pən rəhak nagelo mīn kohiet nian okotətəu təui otasək əfəməh, kəni ilah okəhuvən ikin mīn rəfin e nəhue niftəni, motos rəkis rəhak mīn nətəmimi nətəm Uhgīn təmitəpīn rəkis ilah, kəni motuhapumīn ilah kətiəh.

³² “Nikitəmah otəkeikei mətəhti nigī u fik. § Nian əhruahru iətəm nəhlmin mīn kinəutətuəuin mauteviə, kəni nimalin mīn kinəutapilpīl, itəmah nəkotəhrun məmə nian əha inəha iətəm nəkotasum lan rəhatəmah.

³³ Kəni e nolian əhmen mīn əmə, nian nəkoteruh nəmtətian mīn əha, onəkotəhrun məmə otəsuvəh aginian iəkuva mīn.

³⁴ İatəni pəhriən kəm təmah məmə nətəmimi nətəm kəutatig u rəueiu, ko kəsəhmis rəfinian

24:29 Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2Pitə 3:10; Nəh 6:12-13 † **24:29** Məta “nəsanəniən mīn əpəha e neai” tətəgətun=pən narmin mīn, uə nəmə təhro natimnati təhmen=pən e mitigar mine məuiğ əpəha e neai. ‡ **24:29** Aupən aupən agin, nian Uhgīn təmol natimnati mīn rəfin, e nian təm tatol kuvət lan, in təmələhu=pən mitigar mine məuiğ mine məhau e neai (Jen 1:14-19). Mətəu e fes 29, koteruh məmə təmos rəkis mīn ilah. Nəghatian əhmen mīn u tətətig mīn e ikin mīn tēpət e Oltestimīn, nian Uhgīn tətəghati e nian in otakil nətəmimi lan. Afin-to fes mīn u: Aes 13:9-13; 24:21-23; 34:4; Esik 32:7-8; Joel 2:10,31; 3:15; Amos 8:9; 2Pitə 3:10; Nəh 6:12-13. **24:30** Dan 7:13; Sek 12:10; Nəh 1:7

24:31 1Kor 15:52; 1Təs 4:16 § **24:32** Nigī u fik təhmen e niməh.

mætəuarus natimnati min əha okəhuva motol nɪpəhriənɪən lan.*

³⁵ Neai mine niftəni okiakə, mətəu nəghatiən min rəhak ko kəsəhkəiən.” †

Iətəmini tikə iətəm təhrun nuvaiən rəha Iesu Krɪsto

³⁶ Kəni Iesu təmətəkeikei mətəni məmə, “Iətəmini kəti təsəhruniən nian uə auə əhruahru rəha natimnati min əha. Nagelo min əpəha e neai kotəruru, kəni iəu min Nəti Iətəmini iəkəruru. Mətəu Tatə Uhgɪn əmə in təhrun nian əhruahru əha.

³⁷ E nian iəu, Nəti Iətəmini, iəkuva lan, otəhmen=pən əmə e nian rəha Noa aupən, iətəm nətəmini kəmotol natimnati min məsotəhruniən məmə Uhgɪn otol nati kəti lan, məsotol əpenəpenəiən.

³⁸ E nian əha, iətəm naruəh təsaiu əhanəhiən, nətəmini kəutauən, mətəmnim, mautol marit, inəha natimnati min rəfin kəmautol e nəmiəgəhiən rəhalah, mətəuarus=pən nian Noa təmuven imə e nɪpəgnəua nəgəu asoli rəhan,

³⁹ kəni ilah məsotəhruniən nati nak otuva mətəuarus=pa naruəh təmaiū məmki ilah rəfin. In

* **24:34** Suaru kəti min rəha nəuhliniən fes 34 tətəni məmə, “Iətəni pəhriən kəm təmah məmə nəuaniləuis u rəha Isrel otəsikəiən mətəuarus natimnati min əha okəhuva motol nɪpəhriənɪən lan.”

24:34 Mat 16:28 **24:35** Mat 5:18 † **24:35** Nəghatiən u e japtə u təmuva rəkis nu 40 uərisig e nian Iesu təmimɪs kəni mair min lan. Nati u təmuva nian nətəm Isrel kəmotəməu ilah nətəm Rom, kəni soldia min rəha Rom kəməhuva motoh motəəkɪn kəntri rəha Isrel. Mətəu nəghatiən rəha Iesu tətəghati əhanəh min e nuvaiən min e Nian Uərisig məmə otəpanuva. **24:36** Uək 1:7; 1Təs 5:1-2 **24:37** Jen 6:5-8

əha otol təhmen əmə e nian Nəti İətəmimi otuva lan.

⁴⁰ İətəmimi keiu e nasumiən, kəni okos kətiəh, kəpəh kətiəh.

⁴¹ Pətan keiu kətuəharəg pəti matuol nauəniən, kəni okos kətiəh, kəpəh kəti.

⁴² “Tol lanəha, nəkotəkeikei motair, mətəu-inu nəkotəruru nian nak rəhatəmäh İərmənig otuva lan.

⁴³ Mətəu nəkotəkeikei motəhrun nati u. Nəmə İətəmi asoli rəha nimə təhrun nian əhruahru lapin İətəm iakləh otuva lan, kəni in otəkeikei mətair mateh vivi rəhan nimə məmə iakləh otəsəhapuiən muvən imə.

⁴⁴ Kəni itəmah min onəkotəkeikei mautəhtul maru, mətəu-inu Nəti İətəmimi otuva e auə əmə İətəm nikitəmäh təsəhtiən.

⁴⁵ “Nikitəmäh otəkeikei mətəhti vivi nolian rəha ioluək İətəm in teinatig kəni tətaskəlīm vivi uək rəhan kəni məsəpəhiən. İətəmi asoli təmələhu məmə ioluək əha otarmənig e rəhan min rəfin noluək min məmə in otəfən nauəniən kəm lah e nian əhruahru.

⁴⁶ Kəni nəmə İətəmi asoli otuva meruh İətəm tətarmənig e noluək min rəhan, kəni matol vivi rəhan uək, kəni otəfən nətəouiən kəti kəm İətəmi əha.

⁴⁷ Nipəhriənian İəkəni kəm təmah məmə, İərmənig in otəfəri ioluək əha tuva mol İətəmi asoli lan məmə in otarmənig e natimnati rəfin rəhan.

⁴⁸ Mətəu nəmə ioluək əha, in İətəmi təräh, kəni nikin otəhti məmə, ‘Rəhak İətəmi asoli təsuvaian

nuvəh,'

⁴⁹ kəni mətuəuin matoh noluək mɪn nəuvein, kəni muvən mətauən mətəmni:m ilah nətəm kəutapɪs.

⁵⁰ Kəni iətəmi asoli rəha noluək mɪn əha otuva e nian mɪne auə iətəm ioluək nɪkɪn təsəhtɪən məmə rəhan iətəmi asoli otuva lan.

⁵¹ Iətəmi asoli əha otol nalpɪniən asoli kəm ioluək əha kəni məraki=pən lan ima nəfaki eiue mɪn. Ikin əha, nətəmimi okotasək mautigət-ərain nəhluvlah ikin.”

25

Nəghatiən əuhlin e nɪpətan əlkələh ten

¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “Nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narmənigiən Rəha Uhgɪn e nian iətəm rəhatəmah Iərmənig otuva mɪn lan. Nɪpətan mɪtə* ilah ten kəmohiet lapɪn məmə okəhuvən e marɪt kəti, kəni məutəhtahnin iətəmi otol marɪt otuva mos rəhan pətan muvən e rəhan nɪmə, əpəha ikin katol lafet ikin. Ilah ten kəmos rəhalah lait.

² Faif kotalməli, kəni faif koteinatig.

³ Nɪpətan mɪn u ilah faif nətəm kotalməli kəmos rəhalah lait mɪn, mətəu kəsotosiən kərəsin nəuvetɪn mɪn o niuvi-pəniən e lait.

⁴ Mətəu nɪpətan mɪn u ilah faif nətəm koteinatig kəmos rəhalah lait mɪn, kəni motos mɪn kərəsin nəuvetɪn mɪn o niuvi-pəniən e rəhalah lait.

⁵ Kəni iətəmi otol marɪt təsuva uəhaiən, kəni napɪliən tinos ilah, kəni mɪnəutapɪli.

* **25:1** Nɪpətan əha, kəsotol əhanəhiən marɪt. Rəhalah nu tuenti mɪne. **25:1** Luk 12:35; Nəh 19:7

6 “Kəni lapin agin, iətəmi təmagət əfəməh məmə, ‘!İətəmi iətəm tatol marit tinatuva əha rəueiu! ! Əhuva moteruh!’

7 “Kəni nıpətan mitə min u ilah ten kəmotair motuerin asoli rəhalah min lait.

8 Kəni nıpətan nətəm kotalməli kotəni=pən kəm nıpətan nətəm koteinatig məmə, ‘!Əui! Otəfa rəhatimah nəvetin kərəsin mətəu-inu rəhatimah kərəsin e rəhatimah lait kinotamir, okotəpis rəueiu.’

9 “Mətəu nıpətan nətəm koteinatig kotəni=pən kəm lah məmə, ‘! Kəpə! Kərəsin min u kəsotəhmenian e tah rəfin. Mətəu ohtəlig məhuvən motos nəhmti rəhatəmah kəti kərəsin əpəha e stəuə.’

10 “Mətəu nian nıpətan nətəm kotalməli kəmohtəlig məhuvən o kərəsin, kəni iətəmi iətəm otol marit təmuva. Kəni nıpətan mitə nətəm kautəhtul maru, kəməhuvən ilah min e nauəniən rəha marit, kəni məhuvən imə. Kəni kasisig e doə.

11 “Uərisig, nıpətan mitə nətəm kotalməli kəmohtəlig=pa motəuin motəni məmə, ‘! İətəmi asoli, iətəmi asoli! ! Egəhan e timah iəkəhuvnə imə!’

12 “Mətəu iətəmi otol marit təməni=pən kəm lah məmə, ‘İətəni=pinə pəhriən məmə, iəu iəkəruru itəmah.’ ”

13 Kəni nian Iesu təmol naunun e nəghatiən əuhlin, təməni=pən kəm lah məmə, “Tol lanu lan, itəmah nəkotəkeikei məutair, mətəu-inu nəkotəruru nian mine əuə rəha rəhatəmah lərməniğ otuva lan.”

*Nəghatiən əuhlin
e noluək mīn kisil*

¹⁴ Kəni İesu təməni nəghatiən əuhlin kəti mīn məmə, “İəkəni mīn nəghatiən əuhlin u tətəgətun=pən Narmənigiən Rəha Uhgīn e nian iətəm rəhatəmāh İərmənig otuva mīn lan. İətəmi asoli kəti təmol əpenə-penə məmə otaliuək muvən isəu e nitəni pisin kəti. Kəni mauin e rəhan noluək mīn kəhuva, kəni tələhu=pən e nəhlmilah rəhan məni məmə okotol nati kəti lan.

¹⁵ Təməfən titəu=pən rəhalah nəhruniən məmə okotol uək lan. İətəmimi kətiəh təfən faif-miliən vatu. Kəni kəti mīn təməfən tu-miliən vatu. Kəni naunun lanko təməfən uan-miliən vatu.† Kəni iətəmi asoli təmiet muvən e rəhan naliuəkiən.

¹⁶ “Kəni ioluək iətəm təmos faif-miliən vatu təmuvən uəhai əmə mol bisnis tepət lan, kəni mos mīn faif-miliən vatu.

¹⁷ Kəni təhmen əmə e iətəm təmos tu-miliən vatu, təmuvən mol bisnis tepət mīn lan, kəni mos mīn tu-miliən vatu.

¹⁸ Mətəu ioluək iətəm təmos uan-miliən vatu, in təmuvən mil nimil məhluaig=pən e məni rəha rəhan iətəmi asoli ikīn.

¹⁹ “Kəni nu tepət tinuva mīnuvən, kəni iətəmi asoli rəha noluək mīn u təmitəlig=pa, kəni mauin e rəhan noluək mīn məmə oteruh-to məmə ilah kəmotol nak e məni mīn iətəm təməfən kəm lah.

²⁰ Ioluək iətəm təmos faif-miliən vatu, təmos mīn faif-miliən vatu muva məhtul e nəhmti iətəmi asoli kəni məni məmə, ‘İətəmi asoli. Aupən

† 25:15 E Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, təməfən “talən” pisin pisin mīn kəm lah, faif talən, mine tu talən, mine uan talən.

25:15 Rom 12:6

nəmələhu=pa faif-miliən e nəhlmək. Kəni iəmol bišnīs lan, kəni mos mīn inəuau faif-miliən u.’

²¹ “Kəni iətəmi asoli təməni=pən kəm in məmə, ‘Nəmol təuvir, kəni ik ioluək təuvir iətəm nətaskəlīm vivi uək rəham kəni məsəpəhiən. Nəmol təuvir lanu e natimnati mīn əha nəuan nəuuetin, kəni iəkələhu ik nəkarmənig e natimnati tepət. !Va imə matig ahgəl nagianian rəha iətəmi asoli rəham!’

²² “Ioluək iətəm təməfən tu-miliən vatu kəm in, təmuva məni=pən məmə, ‘Iətəmi asoli. Aupən nəmələhu=pa-tu miliən vatu e nəhlmək. Kəni iəmol bišnīs lan, kəni mos mīn inəuau tu-miliən u.’

²³ “Kəni iətəmi asoli təməni=pən kəm in məmə, ‘Nəmol təuvir, kəni ik ioluək təuvir iətəm nətaskəlīm vivi uək rəham kəni məsəpəhiən. Nəmol təuvir lanu lan e natimnati mīn əha nəuan nəuvein, kəni iəkələhu ik nəkarmənig e natimnati tepət. !Va imə matig ahgəl nagianian rəha iətəmi asoli rəham!’

²⁴ “Ioluək iətəm kəməfən uan-miliən vatu kəm in, təmuva məni=pən məmə, ‘Iətəmi asoli. Ik iətəmi nətəkeikei pik kəm nətəmimi. Kəni ik natos nauəniən e nasumiən iətəm nəməsasumiən lan, kəni mətəhli nəua nigī e nigī iətəm nəməsərfeiən.

²⁵ Kəni iəməgin lam, məmə nəmə iəmərəkīn rəham məni, kəni onəkol nalpīniən asoli kəm iəu, kəni iəmos rəham məni muvən məhluaig e niftəni. Ah, inu rəham məni.’

²⁶ “Kəni rəhan iətəmi asoli təməni=pən məmə, ‘! Ik ioluək tərāh, ik iəlpah! Ik ninəhrun rəkis məmə iatos nauəniən e nasumiən iətəm iəsasumiən lan, kəni mətəhli nəua nigī e nigī iətəm iəsərfeiən.

27 ? Təhro nəsuvanian əmə mələhu=pən rəhak məni e bank? Nəmə nəmol lanəha, nian iəmitəlig=pa, iəkuvən mos rəhak məni, kəni iəkos məni nəuветin min iətəm bank otəfa.’

28 Kəni iətəmi asoli təməni=pən kəm rəhan ioluək pişin məmə, ‘Os rəkis məni ohni məfən kəm ioluək u iətəm təmos faif-miliən,

29 mətəu-inu iətəmimi u iətəm tiнос rəkis nati kəti mol uək lan tuva mepət, kəni okəfən min nəuvein min, rəhan natimnati tepət. Mətəu iətəmimi iətəm təsoliən uək e rəhan natimnati tuva mepət, okos rəkis rəfin natimnati ohni.

30 Kəni ioluək u iəlpah iətəm təruru noliən nati təuvir kəti, əraki=pən lan ihluə e napinəpuian, ikin əha kətasək ikin katigət-ərain nəhlvtəmi ikin.’ ”

Sipsip min mine nəni min

31 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Nəti Iətəmimi otuva e nepətiən əhagəhag mine nəsanəniən rəhan, ilah nagelo min rəfin. In Kig, kəni in otəharəg e rəhan jeə rəha Kig mətərməniğ e nəsanəniən mine nepətiən əhagəhag rəhan.

32 Nətəmimi rəfin e nəuaniləuis min rəfin e nəhue niftəni, okotuhapumın ilah min e nəhmtin, kəni in otəuəri nətəmimi təhmen e iətəmimi iətəm tateh sipsip min tatəuəri sipsip min mine nəni min.

33 In otəuəri sipsip min kəhuva e nəhlmin maru,

25:29 Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 25:30 Mat 8:12; Luk 13:28

25:31 Mat 16:27; 19:28 25:32 Esik 34:17; Nəh 20:11-13

kəni nəni mɪn okəhuvən e nəhlmin məuil.‡

34 “Kəni Kig otəni=pən kəm nətəmimi mɪn əha e nəhlmin maru məmə, ‘Əhuva-tə, itəmah u nətəm rəhak Tatə Uhgɪn təməfinə rəkis nəuviriən rəhan kəm təmah. Əhuva-tə motos nati nak u iətəm Uhgɪn təmələhu pisin rəhatəmah. Əhuva motatig ahgəl narmənigiən rəhan iətəm təmöl əpenə-penə lan uərisig təmanol nitəni.

35 Əhuva motos, mətəu-inu nian nəumis tətatus iəu, nəkotəfa nauəniən iəkun; kəni iəmətəuauə, nəkotəfa nəhu iəkəmnim; kəni iəu iapispis, nəmotit iəu kəhuvən e rəhatəmah lahuənu;

36 kəni rəhak napən tikə, kəni nəkotəfa napən kəm iəu; kəni matimis, nəkotəh vivi iəu; kəni iəmətatig e kaləpus, nəkəhuva motəsəl=pa lak.’

37 “Kəni nətəmimi nətəm kotəhruahru okotəni=pən kəm in məmə, ‘?Iərməniɡ, nian nak iəmoteruh ik nəumis təmus ik, kəni iəkotaugɪn ik; uə nəməuauə, kəni iəkotəfinə nəhu məmə nəkəmnim?

38 ?Nian nak iəmoteruh ik iapispis, kəni iəkotit ik məhuvən lahuənu; uə rəham napən tikə, kəni iəkotəfinə napən kəm ik?

39 ?Nian nak iəmoteruh ik natimis, uə nətatig e kaləpus, kəni iəkəhuvnə motəsəl=pinə lam?’

40 “Kəni Kig otəni=pinə məmə, ‘Iətəni=pinə nɪpəhriənən məmə nati nak iətəm nəmotol kəm

‡ 25:33 Nətəmimi rəha Iesu kotəhrun məmə lapin, nətəmimi rəha nəsalən e sipsip mɪn, okotəkeikei motəuəri sipsip mɪn mɪne nəni mɪn mətəu inko nəni mɪn kotəkeikei motapili pisin u nətəpuən təsepət pikian ikin. Təuvir mɪn məmə kəhrun məmə nətəm Isrel ilah kotalkeikei sipsip mɪn tapirəkis nəni mɪn. 25:35 Aes 58:7

piak mīn u kēti, nati əpnapīn in ianrah, mətəu nəmotel kəm iəu.’

⁴¹ “Kəni in otəni=pən kəm nətəmimi mīn u e nəhlmīn məuīl məmə, ‘Əhuvən isəu ohniəu. Uhgīn tinələhu rəkis rəhatəmāh nalpīniən. Əhuvən e nigəm asoli iətəm tatuəu naunun tikə u Uhgīn təmol rəha Setən mīn nagelo mīn rəhan.

⁴² Əhuvən isəu mətəu-inu nian nəumis təmus iəu, nəsotəfaiən nauəniən kēti məmə iəkun; kəni iəmətəuauə, nəsotəfaiən nəhu məmə iəkəmnīm;

⁴³ kəni iəu iapīspīs, nəsotauiniən lak məmə iəkuva lahuənu; kəni rəhak napən tikə, nəsotəfaiən napən kēti rəhak; kəni iəmatimīs, mətətig e kaləpus, nəsotuvaian motəsal=pa lak.’

⁴⁴ “Kəni ilah mīn okotəni=pən məmə, ‘!Iərməniġ! ?Nian nak iətəm iəmoteruh ik nəumis təmus ik, uə mətəuauə, uə ik iapīspīs, uə rəham napən tikə, uə nəmatimīs, uə nəmətətig e kaləpus kəni iəsəhuvnəian motəsal=pīnə lam?

⁴⁵ “Kəni in otəni=pən kəm lah məmə, ‘Iətəni=pīnə pəhriən kəm təmāh məmə, nəmə nəməsotasiruiən e piak mīn u kēti, nati əpnapīn in ianrah, mətəu nəməsoliən kəm iəu.’

⁴⁶ “Kəni ilah okəhuvən motos nalpīniən iətəm naunun tikə. Mətəu nətəmimi nətəm kotəhruahru okotos nəmīəġhiən itulīn.”

26

Nəlpəkauian

o nohamuiən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu tæmol naunun e næghatiæn min æha kæm ræhan nætæmimi, kæni mæni=pæn kæm lah mæmæ,

² “Nækotæhrun mæmæ lafet ræha Pasova otuva, nian keiu æmæ æha ikin. Kæni iæu, Næti Iætæmimi, okegæhan=pæn lak mæmæ okætu-pæri iæu e nigî kæmæluau.”

³ Kæni pris asoli min mine nætæmi asoli ræha næuanilæuis ræha Isrel kæmotuhapumîn ilah min e nimæ ræha pris asoli agin u nærgin u Kaiæfæs.

⁴ Kæni motælpækau mæmæ okotaskælim Iesu e nolien ekæu-ekæu, mæmæ okotohamu in.

⁵ Mætæu kæmotæni mæmæ, “Sæniæmæ e nian ræha lafet ræha Pasova, okotol mæta nætæmimi kotoh ilah min motoh min itah.”

*Pætæn kæti tæmæueiu Iesu
e nati pien-pien min*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu æpæha Petæni e nimæ ræha iætæmi æha, nærgin u Saimon u aupæn leprosi tæmol,

⁷ kæni pætæn kæti tæmuva ohni mos sæntæ kæti u næhmtin tiækis, kæmiuvi=pæn e pætæl kæmol e kæpiel iætæm næhmtin tiækis, kætæni mæmæ alapastæ. Nian Iesu tætaræg e tepil mætauæn, kæni pætæn u tæmæueiu ræhn-kapæ e sæntæ æha.

⁸ Nian nætæmimi ræha Iesu kæmotafu nati æha, niæmæha tæmol ilah, kotæni mæmæ, “?Tæhro katærækin nati u?

⁹ Sæntæ u, kæhrun nolien sælim lan, kæni kos mæni asoli lan, kæfæn kæm nanrah min.”

¹⁰ Mætæu Iesu tinæhrun næghatiæn iætæm kæutæni, kæni tæni=pæn kæm lah mæmæ, “?Tæhro næutæni rah pætæn u? In tæmol nati tæuvir agin kæm iæu.

11 Nanrah min nian rəfin kəutatig itəmah min ilah. Mətəu iəu, iəsatiɡiən kitah min itəmah nian rəfin.

12 Nian təməueiu niṗətik, təmol məmə otol əpenə-penə o nitənimian iəu.

13 Iətəni pəhriən kəm təmah məmə, ikin min rəfin e nəhue niṗtəni iətəm okəni pətigəm nanusiən təuvir u, kəni okəkeikei kəni pətigəm min nati nak iətəm pətan u təmol, kəni nikilah otətəhti min in.”

*Pris asoli min kəmotətəou Jutəs
məmə otegəhanpən e Iesu
e nəhlmi rəhan tikimir min
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

14 Kəni iətəmimi tueləf u kəti rəha Iesu, nərgin u Jutəs Iskariot, təmuvən meruh pris asoli min,

15 kəni məni=pən məmə, “?Onəkotəfa nak kəm iəu nəmə iəkegəhan=pinə e Iesu kəm təmah?” Kəni kəmotəfin məni ilah rəfin tate iətəm kəmol e silfə.

16 Kəni tətəuin e nian əha, Jutəs təmətəsəl e suaru məmə otegəhan=pən Iesu e nəhlmi rəhan min tikimir min.

*Naunun nauəniən
(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1Kor
11:23-26)*

17 E nian əha e nətuəuinian nian iətəm lafet rəha Piret u Is Tikə Lan, nətəmimi rəha Iesu kəməhuva motəni=pən kəm in məmə, “?Nəkolkeikei məmə itimah iəkotol əpenə-penə iə rəham nauəniən rəha lafet rəha Pasova məmə nəkauən ikin?”*

26:11 Dut 15:11 **26:15** Sek 11:12; Jon 11:57 * **26:17** Lafet rəha Pasova katol pəti ilau lafet rəha Piret u Is Tikə Lan. **26:17** Eks 12:14-20

18 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Əhuvən əpəha e taun. İətəmi kəti əha ikin inıtəpın rəkis, kəni onəkoteruh in. Kəni nəkotəni=pən kəm in məmə, ‘İəgətun tətəni məmə: Nian iətəm Uhgın təmitəpın rəkis məmə rəhak, tinuva iuəkır. Kəni iəköl lafet rəha Pasova kitah min itimah rəhak min nətəmimi e rəham nimə.’”

19 Tol lanəha rəhan nətəmimi kəmotol nati nak iətəm Iesu təməni məmə okotol o nol əpenə-pənəiən o nauəniən rəha lafet rəha Pasova.

20 Nian tinəpınəpu, Iesu tətəharəg ilah rəham nətəmimi tueləf əpəha e tepil. 21 Kəni nian kəməutauən, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “İətəni pəhriən kəm təmah məmə itəmah kəti otegəhan=pən lak e nəhlmi tikimır min rəhak.”

22 Kəni nikilah tinəpəou, kəni ilah rəfin kətiəh kətiəh kəmotəni=pən kəm Iesu məmə, “? Eh, İərməniğ, pəh u? ?İəu?”

23 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “İətəmimi iətəm otegəhan=pən lak e nəhlmi tikimır min rəhak, in rəhak kəti iətəm tatos niğın pıret məfən məuveri e pilet pəti əmə itımlau min.†

24 Kəni iəu Nəti İətəmimi oiəkəkeikei mımıs məmə inu Nauəuə Rəha Uhgın təməni lak mine. ! Mətəu kəsi, nərahıən asoli o iətəmi u iətəm otegəhan=pən e Nəti İətəmimi e nəhlmi rəhan tikimır min! Təuvır pık ağın nəmə təməsair əməiən.”

25 Kəni Jutəs u iətəmi otegəhan=pən e Iesu e nəhlmi rəhan tikimır min təməni=pən məmə, “İəgətun. ?Pəh kəha? ?İəu?”

† 26:23 E nian rəha Iesu, nian nətəmimi kotauən pəti, in nəmtətıən məmə rəhalah niəli in təuvır. 26:23 Sam 41:9

Mətəu Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Əuəh, ik. Ik aru nəməni.”

²⁶ Nian kəməutauən, Iesu təmos pıret, məfaki məni tagkiu ohni, məharu, məfən kəm rəhan mın nətəmimi, məni=pən məmə, “Otos motun, inu nıpətik.”

²⁷ Kəni mos kap wain, məfaki məni tagkiu ohni, məfən kəm rəhan mın nətəmimi, məni=pən məmə, “Otəmnım, itəmah rəfin.

²⁸ Inu nırak iətəm tatol məmə nəniəskasikiən rəha nasiruiən in tətəhtul mətəmiəgəh. Nırak u otaiu o nımənin nətəmimi tepət məmə otafəl rəkis rəhalah nolien tərəh mın.

²⁹ İətəni pəhriən kəm təmah məmə iəsəmnım mınıən wain u mətəuərus=pən nian iətəm iəkəmnım wain vi kitah mın itəmah əpəha e negəu rəha Tatə rəhak.”

³⁰ Kəni kəmotani nəpuən əfaki kəti, uərisig kohiet məhuvən əpəha e Nıtəuət Rəha Nigı U Olif.

*Iesu təməni pətigəm məmə Pitə otəpəh in
(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)*

³¹ Kəni Iesu təməni=pən kəm lah məmə, “O lapın əmə u, nəkotəhlman e rəhatəmah nəhatətəiən lak o nati iətəm okol lak. Nauəuə Rəha Uhgın iətəm təkeikei mol nıpəhriənien, təməni məmə, ‘İəu iəkəhamu iətəmimi iətəm tətəsal o sipsip mın, kəni sipsip mın okotaiu kətiəh kətiəh.’

³² Mətəu nian iəkəmiəgəh mın e nımisiən, iəkaupən muvən əpəha Kaləli, kəni itəmah nəmanəhuərisig.”

33 Kəni Pitə təməni=pən məmə, “Məta, ilah rəfin okotəpəh rəhalah nəhatətəiən lam, mətəu iəu, kəpə, iəsəpəhiən rəhak nəhatətəiən lam nian kəti mine.”

34 Kəni Iesu təməni=pən kəm Pitə məmə, “Iətəni=pinə pəhriən kəm ik məmə, lapin əmə u, mənig otəsəkakə əhanəhiən, onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.”

35 Mətəu Pitə təməni məmə, “! Nati əpnəpin iəkəkeiki mimis kilau min ik, ko iəsəniən məmə iəkəruru ik!” Kəni rəhan min rəfin nətəmimi kəmotəni min təhmen e Pitə.

*Iesu təməfaki
əpəha Ketsəməni*

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Kəni Iesu mine rəhan min nətəmimi kəməhuvən ikin kəti kətəni kəmə Ketsəməni, kəni təməni=pən kəm lah məmə, “Əutəharəg u ikin u, pəh iəu iəkuvən ikin əha məfaki=pən kəm Uhgın.”

37 Kəni təmit Pitə mine nəti Səpəti mil ilah min, nikin tinəhmə pik, kəni tinətəu tərəh.

38 Kəni təməni=pən kəm lahal məmə, “Iəkətəu nīkik tinəhmə pik, iuəkir iəkimis lan. Itəmahal ələharəg u ikin u, məhlair kitah min iəu.”

39 Kəni muvən nəuan nəuvətin əmə, meiuaiu misin=pən rəhan kapə e niftəni mətəfaki, mətəni məmə, “Rəhak Tatə, nəmə suaru kəti min əha ikin o rəham nəlpəkəuiən, pəh nəkoh rəkis ohniəu nərahien iətəm tətəva.” Matəkeikei məmə, “Mətəu səniəmə nəkol nəuiak, mətəu nəkol nəuiam.”

40 Kəni təmitəlig=pa meruh ilahal kəhlapili. Kəni təməni=pən kəm Pitə məmə, “! Təhro nəslairiən kitah min iəu o auə kətiah əmə mine!?”

41 Hhlair kəni mihləfaki məmə nəhləhtul əskasik nian nəfən-əfənien tuva o təmahal. Nīkītəmahal tolkeikei, mətəu nīpətītəmahal təpəou.”‡

42 Kəni mītəlig=pən mīn mətəfaki mau keiu, mətəni məmə, “Rəhak Tatə, nəmə iəkəkeikei mos nərahien iətəm tətuvə, kəni pəh nəkol nəuiam.”

43 Kəni nian təmītəlig=pa, təmeruh ilahal kīnlapili mətəu napīlien təmos ilahal.

44 Kəni təpəh ilahal mītəlig=pən mīn mətəfaki mau kisil, mətəni əmə nəghatien kətiəh əmə.

45 Kəni mītəlig=pa məni=pən kəm lahal məmə, “?Nəhlapili əhanəh məhləmeig? Lahfu-to, nian tinuva iuəkir əha rəueiu, kəni iəu Nəti iətəmimi, okegəhan=pən lak e nəhlmi nətəm nol təfagə tərəh.

46 !Hhləhtul-tə, kautəhuvən! Lahfu-to, iətəmimi u tətəgəhan=pən lak e nəhlmi tikimir mīn, əpəha tətuvə.”

*Tikimir mīn
kəmotaskəlim Iesu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:2-11)*

47 Nian Iesu təmətəghati əhanəh, Jutəs, in iətəmi tueləf kəti rəha Iesu, təmīetīgəm=pa ilah nīmənin nətəmimi nətəm kautəmki nau asoli rəha nəluagīnien mīne neim. Pris asoli mīn mīne nətəmi asoli rəha nəuaniləuis mīn rəha Isrel kəmotahli=pa ilah.

‡ 26:41 Iesu tolkeikei məmə ilahal okəhləhtul əskasik məsləhlmanien e rəhalahal nəhatətəien lan. Afīn mīn fes 31-35.
26:46 Jon 14:31

48 Jutəs təməni=pən rəkis nəghatjən kəm lah məmə, “Pəh u iətəm iəköl nəmtətjən kəti rəha nolkeikejən lan, kəni nəkotaskəlīm.”§

49 Kəni rəueiu aɡin, Jutəs təmaliuək muvən o Iesu məni=pən kəm in məmə, “!Təuvir, İəɡətun!” Kəni təmöl nəmtətjən rəha nolkeikejən kəm in.

50 Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “İəu kəti, ol nati nak iətəm nəmuva ohni.”

Kəni nətəmimi kəməhuva motaskəlīm Iesu məmə okotləfən e kaləpus.

51 Kəni iətəmimi kəti rəha Iesu təmeapən meuvi rəkis nau rəha nəluəɡinjən, kəni mauəh lan mo-hatuv rəkis matəlɡi ioluək rəha pris asoli aɡin.

52 Kəni Iesu təməni=pən kəm in məmə, “Əfən rəham nau e nimein, mətəu nətəmi mın kəutauəh e nau, okohmis e nau.

53 ?Nəkəhrun uə kəpə məmə iəkəhrun nauinən e rəhak Tatə, kəni rəueiu aɡin mın otahli=pa nagelo mın tausın tepət tepət* məmə okotasıru lak?

54 Mətəu nəmə iəköl lanəha, ko Nauəuə Rəha Uhgın otəsuvajən mol nıpəhrjənən lan, iətəm tətəni məmə otuva tol lanu lan.”

55 E nian əha, Iesu təməni=pən kəm nımənin nətəmimi məmə, “?Təhro nəməhuva motəmki nau asoli mın mıne neim mın? ?Nikitəmah təhti məmə iəu iohamu itəmi kəti matöl nəluəɡinjən o nələs iahujən kəpmən, uə? !Kəpə! Nian rəfin iətəharəɡ

§ 26:48 E nəghatjən Kris əhruahru, Jutəs təməni məmə “İətəmi u iətəm iəkəpah nıkapın, kəni nəkotaskəlīm.” E noljən rəha nətəm İsrəl aupən, nəpahjən in nəmtətjən rəha nolkeikejən. 26:51 Jon 18:26 26:52 Jen 9:6; Nəh 13:10 * 26:53 Nəghatjən Kris əhruahru tətəni məmə, “Kəmpəni rəha nagelo tueləf,” iətəm təhmen e nagelo səpınte-tu-tausın.

əpəha e Nimə Rəha Uhgın mətəgətun nətəmimi, kəni nəsəhuvaian motaskəlim iəu.

⁵⁶ Mətəu natimnati rəfin mın u tinuva minol nıpəhriəniən lan məmə Nauəuə Rəha Uhgın iətəm iəni mın aupən kəmotətei otuva mol nıpəhriəniən lan.” Kəni rəhan mın nətəmimi kəmotəpəh in mo-tagim.

Iesu təməhtul e nəhmti kaunsil

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:12-14,19-24)

⁵⁷ Nətəmimi mın u kəmotaskəlim Iesu, kəmotələs məhuvən o Kaiəfəs u in pris asoli agın. İkin əha, iəgətun mın rəha Lou mine nətəmi asoli rəha nəuaniləuis rəha Isrel, kəutəhuva motohapumın ikin.

⁵⁸ Mətəu Pitə tətən təlig-təlig matuərisig e Iesu, muvən əpəha lahuənu rəha pris asoli agın. Kəni təmuvən əpəha e iat mətəharəg ilah soldia mın məmə oteruh-to məmə okol nak e Iesu.

⁵⁹ Pris asoli mın mine nətəmimi rəfin rəha kaunsil kəutəsəl e nəghatiən eiua mın e Iesu məmə okohamu o nəghatiən mın əha.

⁶⁰ Mətəu kəsoteruhiən nolian tərəh kəti rəhan e nəghatiən eiua mın rəha nətəmimi, nati əpnəpın nəghatiən eiua mın tepət kəmoht.

Kəni əmeiko, iətəmimi keiu kiəuva aupən,

⁶¹ kəni muəni pətigəm məmə, “Suah u təmətəni məmə təhrun nəəkiniən Nimə Rəha Uhgın, kəni muvləkin mın e nian kisil əmə.”

⁶² Kəni pris asoli agın təhtul məni=pən kəm Iesu məmə, “?Təhro nəsəghatiən? ?Təhro e nəghatiən mın əha iətəm kətəni pətigəm tətələs pikin ik?”

63 Mətəu Iesu təpnapin əmə məsəghatian.

Kəni pris asoli aġin təməni=pən kəm in məmə, “Onəkəkeiki mos nonauvil kəti e Uhgın iətəm tətəmiəgəh, kəni məni pətigəm nıpəhrıənıən kəm timah məmə ik Nəti Uhgın mine Kristo iətəm Uhgın təməni məmə otahli=pa, uə kəpə.”

64 Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Əuəh, tol əmə məmə inu nəməni mine. Mətəu iəkəni=pinə kəm təmah rəfin məmə, e nian iətəm otuva, onəkoteruh iəu Nəti İətəmimi iəkəharəg e nıkalın maru e Uhgın u iətəm rəhan nəsanəniən iaħgin, kəni məteiuaiu=pa e neai e nəpuə.”

65 Kəni pris asoli aġin tearis rəhan napən mətəu-inu niəməha təmol o nəghatian rəha İesu,† kəni məni məmə, “!Tətəghati rah e Uhgın!‡ ?Təhro məmə suah kəti mın təkeiki məghati mın lan? Otətəlig-to, nəmotətəu nəghatian tərəh kəha.

66 ?Nıkitəmah təhti məmə nak?”

Kəni kəmotəni=pən məmə, “Otəkəkeiki mımıs.”

67 Kəni kəmotagəh əpnapin əmə nəhmtin, kəni motəhti e nəhlmiləh. Nəuvein kotem e nəhlmiləh,

68 kəni motəni=pən məmə, “Ei, Kristo. ?Əni pətigəm e nəsanəniən rəha Uhgın məmə pəh təmoh ik?”

26:63 Aes 53:7; Mat 27:12 26:64 Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30

† 26:65 Nətəmimi rəha kaunsil, kəsotəniən nıpəhrıənıən məmə İesu in Məsaiə, nəti Uhgın. İətəmi asoli rəha pris mın təməhapu rəhan napən mətəu-inu niəməha təmol o nəghatian rəha İesu. Lou rəha Mosis e Lev 10:6 mine 21:10 tətəni məmə iətəmi asoli rəha pris mın otəsəhapuian napən rəhan. ‡ 26:65 İətəmi asoli rəha pris mın təməni məmə İesu təməni rah Uhgın mətəu-inu İesu tətəni məmə in təhmen əmə e Uhgın. 26:65 Mat 9:3; Jon 10:33 26:66 Lev 24:16; Jon 19:7 26:67 Aes 50:6; 53:5

Pitə təməni məmə təruru Iesu
(*Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27*)

⁶⁹ E nian əha, Pitə tətəharəg ihluə e iat rəha nimə, kəni pətan mītə kəti u in ioluək tuva ohni məni=pən kəm in məmə, “Ik mīn u, nəmatuərisig e Iesu, iətəm Kaləli.”

⁷⁰ Mətəu Pitə təmeiüə e lah rəfin məmə, “İəkəruru nati ko iətəm nətəni.”

⁷¹ Kəni maliuək muvən e ket rəha iat, kəni ikin əha pətan mītə kəti mīn təmeruh in, kəni təməni=pən kəm nətəmimi ikin əha məmə, “suah u kəti u təmatuərisig e Iesu İətəm Nasərit.”

⁷² Mətəu Pitə təmeiüə əskasik mīn mos nonauvil məmə, “İəkəruru suah kəha!”

⁷³ Təsuvəhiən, nətəmimi mīn u kautəhtul ikin əha kəməhuvən o Pitə motəni=pən məmə, “Pəhriən məmə ik kəti əha, mətəu-inu nolien rəha nəghatiən rəham təhmen əmə e lah.”§

⁷⁴ Kəni təni məmə nəmə təteiüə pəh nərahien rəha Uhgīn otuva ohni. Kəni təmos nonauvil məmə, “İəkəruru suah kəha!”

Kəni rəueiü agīn, mənig təkakə. ⁷⁵ Kəni Pitə nīkin təhti nəghatiən iətəm Iesu təməni kəm in məmə, “Uərisig mənig təkakə, onəkəni mau kisil məmə nəkəruru iəu.” Kəni Pitə təmiet muvən ihluə, nīkin titəgit kəni təmasək pik.

27

Jutəs təmarin aru in
(*Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32*)

§ **26:73** Pitə in iətəm Kaləli, kəni nəghatiən rəhan tol pisin nəuan nəuvin e nətəm Jerusiləm. **26:75** Mat 26:34

¹ Ləplapın agın, pris asoli mın rəfin mīne nətəmi asoli mın rəha nətəmimi kəmotuhapumın mın motətei nəuə məmə okotohtəu=pən suaru nak o nohamuiən Iesu.

² Kəmotəlis in, kəni motələs məhuvən motəhlman=pən lan e nəhlmi Pailət, kəpmən rəha Rom.

³ Nian Jutəs u iətəm təmegəhan=pən e Iesu e nəhlmi rəhan mın tikimır, təmafu məmə kəmotiuvı pətigəm Iesu məmə otimis, nikin tınahmə pık o nati iətəm təmol, kəni təmki məni əha kəmol e silfə ilah tate, məmə otəfən kəm pris asoli mın mīne nətəmimi asoli mın rəha nətəm Isrel.

⁴ Kəni məni=pən məmə, “Inol təfagə tərəh mətəu-inu iəmegəhan=pən e nəhlmi tikimır mın iətəmi kəti iətəm təsoliən nati kəti tərəh.”

Kəni kotəni=pən məmə, “Inu nati əpnapın əmə o timah. !In nati kəti rəham əmə!”

⁵ Tol lanəha, Jutəs təməmki məni morin=pən əpəha e Nimə Rəha Uhgın, kəni in miet magım muvən marin aru in.

⁶ Kəni pris asoli mın kəməhuvən motəuəri-əuəri məni, kəni motəni məmə, “Təsəhruahru-pəniən e rəhatah Lou məmə okotələhu=pən məni u ilah məni rəha Nimə Rəha Uhgın, mətəu-inu kəmos nəhmti nira iətəmimi lan.”

⁷ Kəni kautəni məmə okotos məni kəha məhuvən motos nəhmti niftəni kəti u aupən kətəni məmə, “niftəni rəha iətəmi kəti iətəm tatol sospən e niftəni,” kəni kautəni məmə okatitənım napispis mın ikin.

8 Tol lanəha, muva mətəuarus=pa u rəueiu, nətəmimi kəutauin e niftəni əha məmə, “Niftəni E Nīrə.”

9 Kəni nəghatiən nak iətəm iəni Jerīmaiaə təməni aupən, təmuva mol nīpəhriənian lan. Təməni məmə, “Kəmotos məni tate əha iətəm kəmol e silfə, inu nəhmtin iətəm nətəm Isrel kəmotəni o iətəmi u,

10 kəni kautos məni əha məmə okotos nəhmtin ‘niftəni o noliən sospən,’ təhmen əmə məmə lərməniğ təməni kəm iəu.”

Iesu təməhtul e nəhmti Pailət

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5,13-25; Jon 18:33-19:6)

11 Kəni Iesu təmuvən məhtul e nəhmti Pailət, kəni Pailət təmətapuəh ohni məmə, “Ik kig rəha nətəm Isrel?”

Kəni Iesu təməni=pən məmə, “Əuəh, tol əmə məmə inu nəməni mine.”

12 Nian pris asoli min mine nətəmi asoli min rəha Isrel kautəni pətigəm nəghatiən min e Iesu, mətəu Iesu təsuhalpiniən rəhalah nəghatiən.

13 Kəni Pailət təməni=pən kəm in məmə, “? Natətəu nəghatiən min iətəm kəutəni tatələs pikin ik, uə kəpə?”

14 Mətəu Iesu təpnəpin əmə məsəghatiən, kəni məsuhəlpin minian nəghatiən kəti ilah kəutəni, kəni Pailət, narmin təmiuvig pik.

15 Kəni e nian rəha lafet rəha Pasova, in noliən rəha kəpmən məmə otahli pətigəm iətəmimi kəti e kaləpus iətəm nīmənin nətəmimi kəmotəni.

16 E nian əha, iətəmi kəti tətəməhli e kaləpus, nərgin u Parəpəs. Kəni nətəmimi rəfin kotəhrun məmə in təmol tərəh pik agin.

17 Kəni nian nīmənin nətəmimi kīnəhuva, kəni Pailət təmətapuəh o lah məmə, “?Nəkotolkeikei məmə iəkahli pətīgəm pəh e kaləpus tiet matuvən, Parəpəs, uə Iesu, kətəuīn lan məmə Kristo?”

18 Təməni lanəha mətəu-inu in təhrun məmə kəmotegəhan=pən e Iesu e nəhlmin mətəu-inu kautetet Iesu.

19 Nian Pailət tətəharəg e jeə rəha nakiliən nəghatiən, rəhan pətan təhli=pən nəghatiən kəm in məmə, “Suah konu təsoliən nati tərāh kəti. Soliən nati kəti lan, mətəu iəməməhlair lan, kəni rəueiu iətətəu tərāh aɡin ohni.”

20 Mətəu pris asoli min mine nətəmi asoli rəha nətəm Isrel kəmotəghati kəm nīmənin nətəmimi məmə okotəuhlin nətəligiən rəhalah. Kəni ilah kəmotətapuəh o Pailət məmə otahli pətīgəm Parəpəs, kəni kotohamu Iesu.

21 Kəni Pailət təmətapuəh o lah məmə, “?Suah mil u, in pəhruvən lan iəkahli pətīgəm?”

Mətəu nīmənin nətəmimi kəmotəni=pən məmə, “Parəpəs.”

22 Kəni Pailət təməni=pən məmə, “?Kəni oiəkəhro Iesu u kətəni məmə Kristo?”

Kəni nīmənin nətəmimi rəfin kəmotəni=pən məmə, “!Okətu-pəri e nigī kəməluau otimis!”

23 Kəni Pailət təməni=pən kəm lah məmə, “?O nak? ?Təmol nati tərāh nak?”

Mətəu nīmənin nətəmimi kəmotagət əfəməh, motəni məmə, “!Okətu-pəri in e nigī kəməluau otimis!”

24 Kəni nian Pailət təmeruh məmə ko təsələhuiən nəghatiən rəhalah, kəni ilah kīnəutəhtul maru o norgəhuiən, kəni tos nəhu meikuas e nəhlmin e

nəhmti nımənin nətəmimi, kəni məni=pən kəm lah məmə, “Nəghatiən kəti rəhak təkə o suah u, məmə nıran otəmähli=pa lak. !Nımisiən rəhan tətəmähli=pinə e nəhlmıtəmäh!”

²⁵ Kəni nətəmimi rəfin kəmotəni məmə, “!Pəh nıran təmähli=pa o timah mine kəlkələh mın rəhatimah mın!”

²⁶ Kəni Pailət təmähli pətigəm megəhan=pən e Parəpəs kəm lah. Mətəu təməni məmə okalis İesu, kəni təmegəhan=pən lan məmə okətu-pəri e nigı kəməluau məmə otimis.

Soldiə mın kəməutəuvsan e İesu

²⁷ Kəni soldiə mın rəha Pailət kotələs İesu məhuvən əpəha imə e nımə asoli rəha kəpmən, kətəni məmə Praetoriəm. Kəni kəmotauın rəfin e soldiə mın kəhuva mohtəlau lan.

²⁸ Kəni motəmkirəkis rəhan natimnati, məhuvən=pən e kot ərarəuv kəti kəm in, təhmen e kot rəha kig kəti.

²⁹ Kəni motol nıləuis iətəm nihlin əha ikın motol kəfəfau lan, motəfəfau=pən e rəhn-kapə İesu motələh əuvsan lan məmə in hat rəha kig kəti. Kəni motələhu=pən nəuanıgi kəti e nəhlmın maru məmə in nigı rəha kig, kəni motisin nəulilah əupən lan, motələh əuvsan, motəni=pən kəm in məmə, “! İəkotisiai ik, kig rəha nətəm İsrəl!”

³⁰ Kəni motagəh lan, kəni motələs nəuanıgi motoh rəhn-kapə lan motau tepət.

³¹ Nian kinotol əuvsan rəkis lan, kəni motəpeg rəkis kot ərarəuv, məhuvən=pən mın e rəhan natimnati. Kəni motələs məhuvən məmə okotətu-pəri e nigı kəməluau məmə otimis.

*Kəmätu-pəri Iesu
e niġi kəməluau*

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Nian kəməutəhuvən, motafu iətəm Sairəni kəti, nərgin u Saimon, kəni kəmotəni=pən əskasik ohni məmə otələs niġi kəməluau.*

³³ Kəməhuva ikin kəti kətəni məmə, Kolkotə, u niṗətin tətəni məmə Louipil-uipil.

³⁴ Ikin əha kəmotəfən wain kəm Iesu iətəm kəmalkin ilau nati tarfu. Mətəu nian Iesu təməmniṁ askəuvin, kəni məpəh nəmniṁiən.†

³⁵ Nian kəmätu-pəri e niġi kəməluau, kəni moturin tais o rəhan napən.

³⁶ Kəni məutəharəg mauteruh Iesu ikin əha məmə otimis aġin.

³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmətəi=pən niṗəgnəmti nəniən tətəni məmə,

INU IESU,

KIG RƏHA NƏTƏM ISREL.

³⁸ Kəni iətəmimi keiu iətəm katuoh nətəmimi mətuakləh e rəhalah natimnati, kəmätu-pəri ilau e niġi kəməluau, kəti e niġalin maru, kəti e niġalin məuil.

³⁹ Kəni nətəmimi ṁin u kəməutaliuək məutəhuva məutəhuvən, məutəni=pən nəghatiən tərəh kəm Iesu, mauturin-urin rəhn-kapə lah,

* **27:32** Iesu tinəpəu rəkis mətəu kəmotalis pik kəni motoh pik.

† **27:34** Məta nati tarfu u in nati kəti təhmen e mərsin məmə otol təsətəu pikian nahməiən, məmə otol iətəmimi təsətəlig vivian. Mətəu Iesu in təsolkeikeiən məmə otəsətəuiən nahməiən, kəni molkeikei məmə rəhan nətəligiən otətəuvir əmə. Tol lanəha in təməsənnimian mərsin u. **27:34** Sam 69:21 **27:35** Sam 22:18 **27:38** Aes 53:12 **27:39** Sam 22:7; 109:25

40 mautəni məmə, “Nəmətəni məmə onəkərəkın Nımə Rəha Uhgın kəni ik pısın əmə muvləkın o nian kışil. !Osmiəgəh aru ik! !Kəni eiuaiu e nigı kəməluau nəmə ik Nəti Uhgın pəhriən!”

41 E noliən əhmen min əmə, pris asoli min, mine iəgətun asoli min rəha Lou, mine nətəmimi asoli min rəha nətəm Isrel kotol əuvsan,

42 motəni məmə, “Təmosmiəgəh nətəmimi, mətəu ko təruru nosmiəgəh aruiən in. In kig rəha Isrel. Nəmə teiuaiu aru e nigı kəməluau, kəni okotəni ni pəhriənən lan.

43 Tətəhatətə e Uhgın. Təməni məmə in Nəti Uhgın, kəni pəh Uhgın tos rəkis in əha rəueiu nəmə in tolkeikei.”

44 E noliən əhmen min əmə, iakləh mil iətəm kəmətə-pəri ilau ilahal min e nigı kəməluau, kətəni=pən nəghatiən tərəh tərət kəm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Kəni e tueləf klok mətəuarus=pən tri klok, napinəpuian təmeiuaiu mirəuei rəfin natimnati.

46 Kəni iuəkır e tri klok ləhnaiuv, Iesu təmasək əfəməh e rəhan nəghatiən məni məmə, “!Eli, Eli! ?Lema sapaktəni?” Nipəti rəhan nəghatiən təni məmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Təhro nətəpəh iəu?”‡

27:40 Mat 26:61; Jon 2:19 **27:43** Sam 22:8 **27:46** Sam 22:1 ‡ **27:46** “Eli, Eli” in nəghatiən Hipru, kəni “lema sapaktəni” in nəghatiən Aramaik (nəghatiən u in iuəkır əmə o nəghatiən Hipru). Iesu mine rəhan min nətəmimi kətəghati pik e nəghatiən mil u mine nəghatiən Kris.

⁴⁷ Nian nətəmimi nəuvein nətəm kəmautəhtul əha ikin kəmotətəu təmasək əfəmäh lanəha, kəni kotəni məmə, “In tətəu:in e Elaijə.”

⁴⁸ Kəni rəueiu agin min, kəti təmaiu muvən mələs nati kəti təhmen e kotin, § kəni məueiu wain u tarfu, məu e nigı, kəni məfən məmə Iesu otəmnim.

⁴⁹ Kəni ilah min nəuvein kotəni=pən məmə, “Əpəh əmə. Pəh kauteh-to nəmə Elaijə otuva mosmiəgəh in, uə kəpə.”

⁵⁰ Kəni Iesu təmasək əfəmäh min, megəhan aru lan məmə otimis, kəni rəhan nehagiən tiet.

⁵¹ E nian əhruahru əha, napən iətəm tətəhkul e Nimə Rəha Uhgın təməhapu mol nəuветin keiu, təmətuəuin əpəha ilis muva mol naunun əpəha ləhtəni. Nəmig təməlauəl, kəni kəpiel min kəmotəhapu.

⁵² Kəni suvət min u kəmol e nıpəg kəpiel kəmotəuag, kəni nətəmimi nətəm kotəhruahru tepət nətəm kəmoħmis rəkis, kəmotəmiəgəh min.

⁵³ Kəmoħiet e suvət min, kəni uərisig Iesu təmanəmiəgəh min e nımisiən, kəni ilah kəməhuvən əpəha Jerusiləm moħiet=pən o nətəmimi tepət.

⁵⁴ Kəni iətəmi asoli rəha soldiə min rəha nətəm Rom ilah rəhan soldiə min nətəm kəmoteruh Iesu, kəmotafu nəmig mine natimnati min əha. Kəni kəmotəgin pik, kəni motəni əfəmäh məmə, “! Nıpəħriənıən, inu Nəti Uhgın pəħriən!”

⁵⁵ Nıpətan tepət kəmautəhtul isəu məutarfu. İlah kəmotəpən ikin Kaləli mautohtəu=pən Iesu

§ **27:48** Nati u təhmen nıpıspısi matris. **27:48** Sam 69:21
27:51 Eks 26:31-33; Hip 10:19-20

məutasiru lan e nati pisin pisin min.*

⁵⁶ Ilah min nəuvein u Meri Maktələ, kəni Meri u mamə rəha Jemis mine Josis, kəni mamə rəha nəti Səpəti mil.

Kəmitənim Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Iətəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josip, in iətəmi kəti rəha Iesu. Nian tinətuva iuəkir o napinəpuian,

⁵⁸ təmuvən meruh Pailət, kəni mətapuəh o nıpəti Iesu, kəni Pailət təmegəhan e nıpəti Iesu kəm in.

⁵⁹ Kəni Josip təmos nıpəti Iesu muvən məuveg e napən ruən vi kəti, nərgin u linən,

⁶⁰ kəni mələs muvən mələhu=pən e suvət vi kəmol e nıpəg kəpiel. Suvət u rəha Josip. Kəni misuə=pən e kəpiel asoli kəti mahtipəsīg e nıpəg kəpiel lan, kəni matuvən.†

⁶¹ Meri Maktələ, mine Meri kəti min kətuəharəg əha iuəkir o suvət.

Soldia min nətəm kəmotəh nıpəg kəpiel

⁶² Nian əha, in nian katol əpenə-penə o Səpət lan, kəni kəməni lauig lan e Səpət, pris asoli min mine Farəsi min kəməhuvən moteruh Pailət.

⁶³ Motəni=pən məmə, “Iətəmi asoli. Nikitimah tinəhti məmə, nian suah kəha, iətəmi rəha neiuəian, təmətəmiəgəh əhanəh, mətəni məmə,

* **27:55** Nıpətan min əha kəmotasiru e Iesu e nati pisin təhmen e nauəian, mine nəhu, mine ikin rəha napilian. **27:55** Luk 8:2-3
27:58 Dut 21:22-23 † **27:60** Kəpiel u kətahtipəsīg=pən lan e nıpəg suvət lan, kəmətei təharəg əharəg təhmen e whil rəha lotə asoli kəti, təhmen e uan mitə mine e nəharəg əharəgian rəhan. **27:60** Aes 53:9

‘Nian kisil otuva muvən, kəni Uhgın otosmiəgəh mīn iəu e nīmisiən.’

⁶⁴ Tol lanəha, ahli=pən rəham nəuvein soldia okəhuvən məuteh nīpəg kəpiel suvət motətəuarus=pən nian kisil tuva muvən. Məta rəhan mīn okəhuva motakləh e nīpətīn, kəni motəni=pən kəm nətəmimi məmə təməmiəgəh mīn e nīmisiən. Kəni neiuəiən u, in otərah tapirəkis iətəm aupən.”

⁶⁵ Kəni Pailət təməni=pən məmə “Otos soldia mīn, kəni məhuvən motol natimnati rəfin iətəm nəkotolkeikei məmə okotol e neh viviən suvət e nīpəg kəpiel.”

⁶⁶ Kəni soldia mīn kəməhuvən mauteh vivi nīpəg kəpiel, motələhu=pən nəmtətian kəti e kəpiel.‡ Kəni kəmotələhu soldia mīn məmə okauteh ikīn əha.

28

*Iesu təməmiəgəh mīn
e nīmisiən*

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ E Sante* ləplapīn agīn, təmətian məsian viviən, Meri Maktələ mīne Meri kəti mīn kəmian məmə okuəsəl=pən e suvət e nīpəg kəpiel.

27:63 Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 † **27:66** Rəueiu, kitah kəsotəhrun əhruahruən məmə kəmol nəmtətian əha e nolīən nak. Kəmə təhro kəməlis nīləuis kəti iətəm təmol mak lan, uə kəmə təhro, kəmol plastə. Mətəu nətəmimi rəfin kotəhrun məmə iətəmi kəti otəsekian nati əha məsələs rəkisiən. Kəni nəmə kauteruh nəmtətian kəti məmə təməhapu=pən, uə təmiet rəkis, kəni soldia mīn okotəhrun məmə iətəmi kəti təməhuvihin rəkis kəpiel. * **28:1** Nəghatian Kris əhruahru tətəni məmə, “Nian Sapət tīnol naunun, e nian iətəm tətaupən e wik”

² Kəni əmeiko, nəmig asoli kəti təməlauəl mətəu-inu agelo kəti rəha lərmənig təmsipəri e negəu e neai muvən e nıpəg kəpiel, kəni misuə rəkis e kəpiel, kəni mətəharəg-pəri lan.

³ In tətasiə təhmen e noraipiən, kəni rəhan napən mın kotəruən təhmen e nəuauı nitəhi.

⁴ Soldiə mın kəmotəgin pik, kəni motərəmrumın, narmilah təmikə təhmen e nətəm kəmoħmis.

⁵ Kəni agelo təməni=pən kəm pəta mil məmə, “Suəginian, mətəu-inu iəkəhrun məmə nətuəsal e İesu iətəm kəmətu-pəri e nigı kəməluau.

⁶ Tikə u ikin inu. In təməmiəgəh mın e nımisiən təhmen əmə e inu təməni mine aupən. İəuva mueruh ikin təmətəməhli ikin.

⁷ Kəni ian uəhai, kəni muəni=pən kəm rəhan mın nətəmimi məmə, ‘In təməmiəgəh mın e nımisiən, kəni in tətaupən e təmah matuvən əpəha Kaləli. Kəni ikin əha, onəkoteruh in ikin.’ Intələh, rəhak u nəghatiən inəni kəm təlau.”

⁸ Kəni pəta mil kəmuagım uəhai əmə e suvət e nıpəg kəpiel, mətəuəgin, mətəu nikilau tagiən, mətian məmə okuəni=pən kəm nətəmimi mın rəha İesu.

⁹ Kəni əmeiko, İesu tiet pətigəm o lau, məni=pən kəm lau məmə, “Təuvir.” Kəni kəmiəuva o İesu, muaskəlim nəhlkin, kəni muəfaki kəm in.

¹⁰ Kəni İesu təməni=pən kəm lau məmə, “Suəginian. İan muəni=pən kəm piak mın məmə okəhuvən Kaləli. İkin əha okoteruh iəu ikin.”

Nəghatiən rəha soldiə mın

¹¹ Nian pəta mil kəmualiuək mətian, kəni soldiə mın əha nəuvein kəməhuvən e taun, kəni

motāni=pān kām pris asoli mīn natimnati rāfin iātām kāmoteruh.

¹² Nian pris asoli mīn kāmāhuvān moteruh nātēmimi asoli rāha nātām Isrel, kāni motol nēuā kēti motālis nāghatiān lan. Kāni motāfān māni asoli kām soldiā mīn,

¹³ motāni=pān kām lah māmā, “Nākotāni=pān kām nātēmimi māmā, ‘Rāhan mīn nātēmimi kāmāhuva lapīn nian itimah iāmotaṗīli, motaklāh e nīpētīn motālas motagīm.’

¹⁴ Nāmā kāp mān otātēu nanusiān u, kāni itimah iākāhuvān motāni nāghatiān kēti kām in. Kāni itimah onēsotosiān nārahīān kēti lan.”

¹⁵ Tol lanāha, soldiā mīn kāmotos māni, kāni motol tāhmen=pān āmā māmā kāmāni mīne kām lah. Kāni nāghatiān eiuā u tāmuvān mītēlau e nātām Isrel muva mātēuārus=pa rāueiu.

Iesu tāmiet pētīgām

o rāhan mīn nātēmimi

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kāni nātēmi lepīn rāha Iesu kāmāhuvān Kalēli, māhuvān e nītēuāt iātām Iesu tāmāni kām lah māmā okāhuvān ikīn.

¹⁷ Nian kāmoteruh in, kāni kāmotaṗāki kām in, mātēu nēuvein rāhalah nātēligiān tatol keiu.

¹⁸ Kāni Iesu tuva o lah, kāni māni=pān kām lah māmā, “Nepētīān rāfin rāha negāu e neai mīne nāhue nīftāni o narmānigiān, Uhgīn tāmāfa kām iāu.

¹⁹ Tol lanu, onākāhuvān motiūvi nātēmimi e nēuanilēuis mīn rāfin e nītāni mīn rāfin māmā

okəhuva rəhak nətəmimi, kəni motol bəptais e lah
e nərgi Tatə Uhgın, mine Nətin, mine Narmın,

²⁰ kəni motəgətun ilah məmə okotohtəu=pən
rəfin nəghatiən min iətəm iəməni kəm təmah. Kəni
nıpəhriənən, iətətiğ kitah min itəmah nian min
rəfin mətəuarus naunun nian.”

clxx

**Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu**

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87